

TULEVAISUUDEN RAKENTAJAT

Julkaisija Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry
Graafinen suunnittelu ja taitto Graafisen viestinnän toimisto Vaahtera
Painopaikka Offset Ulonen, Tampere
Painovuosi 2020
ISBN 978-952-94-3714-6

TULEVAISUUDEN RAKENTAJAT

TALONRAKENNUSTEOLLISUUDEN SISÄ-SUOMEN PIIRI RY 1970–2020

LEENA VAAHTERA

SISÄLLYS

LUKIJALLE	6
SISÄ-SUOMEN PIIRIN VIISI VUOSIKYMMENTÄ	9
PIIRIYHDISTYS PERUSTETAAN	9
ENSIMMÄISET VUOSIKYMMENET	12
UUSI VUOSITUHAT	17
SISÄ-SUOMEN PIIRI RY 2010-LUVULLA	20
OSAAJIA TARVITAAN	37
RAKENNUSALA TYÖLLISTÄÄ	37
MILLAISTA KOULUTUSTA KAIVATAAN?	39
YHTEISTYÖ KORKEAKOULUJEN KANSSA	40
VOIMAVARANA VASTAAVA MESTARI	43
OSATTAVAA ON YHÄ ENEMMÄN	48
AMMATILLINEN OPPIMINEN TYÖPAIKALLA	49
LISÄÄ NUORIA RAKENNUSALALLE	51
ULKOMAINEN TYÖVOIMA	58
TYÖTURVALLISUUS	61
TAVOITTEENA NOLLA TAPATURMAA	61
MITTARIT JA KILPAILUT	63
HAASTEITA	66
TYÖHYVINVOINTI	68
OHJAUSTA JA SÄÄNTELYÄ	71
RIITTÄVÄN OHJAAVA, SOPIVAN JOUSTAVA	71
SÄÄNTELYÄ HALUTAAN KEVENTÄÄ	72
TAVOITTEENA HYVÄ LOPPUTULOS	74
LAKIUUDISTUS	76
KAAVOITTAJA KATSOO TULEVAISUUTEEN	77
PARAS KEINO ON KESKUSTELU	79
YHTEISTYÖRYHMÄT	80

KUMPPANIT	83
HARMAAN TALOUDEN TORJUNTA	85
LAATU	89
HYVÄÄ VAI HUONOA?	89
LAATUTIETOISUUTTA JA MITTAUKSIA	92
HYVÄT KOKEMUKSET, HUONO MAINE	94
HUOLTOVARMUUS	99
YHTEISTYÖORGANISAATIO	99
RAKENNUSPOOLI	100
SUHDANTEIDEN MUKAAN	105
YHTEISKUNNAN KESKIÖSSÄ	105
FINANSSIKRIISIN JÄLKEEN	106
TALOUDEN VETURI	109
KOHTI KORONAKRIISIÄ	111
KESTÄVÄ RAKENTAMINEN	115
HIILIJALANJÄLKEÄ HILLITÄÄN	115
ARVIOINTIA JA OHJEITA KEHITETÄÄN	118
VASTUULLISUUS	120
RAKENNUSALA UUDISTUU	123
VALMIIMPIA OSIA TYÖMAALLE	123
DIGITALISAATIO ETENEE	126
UUSIA TAPOJA SOPIA	127
KASVUA KAUPUNKISEUDUILLA	129
MILLAISTA MAAILMAA RAKENNETAAN?	133
LOPUKSI	137
VIITTEET	138
LÄHTEET	138
LIITTEET	142

LUKIJALLE

Tämä vuonna on kulunut viisikymmentä vuotta Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry:n perustamisesta ja sata vuotta Rakennusteollisuus RT:n perustamisesta.

Jo viisikymmentäluvulla silloinen Rakennusteollisuusliitto perusti koko maan laajuisen piiriorganisaation. Myöhemmin tamperelaiset rakennusliikkeet ehdottivat, että liiton piiriorganisaation sijaan tulisi perustaa piiriyhdistyksiä. Näin haluttiin tuoda paikalliset näkemykset ja osaaminen tiiviimmin mukaan liittotason päätöksentekoon. Ensimmäinen piiriyhdistys, Suomen Rakennusteollisuusliiton Sisä-Suomen piiri ry, merkittiin yhdistysrekisteriin helmikuussa 1970. Yhdistykseen kuului 32 jäsenyritystä Pirkanmaalla, Keski-Suomessa ja Kanta-Hämeessä. Nyt, viisikymmentä vuotta myöhemmin, Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry palvelee yli 120 jäsenyritystä.

Yhdistyksen historia sen perustamisesta vuoteen 2010 asti on kerrottu aiemmin julkaistuissa kirjoissa. Kolmesta ensimmäisestä vuosikymmenestä on kirjoittanut Seppo A. Virta. Tomi Järvenpään teos Yhteiskunnan ytimessä kertoo kattavasti yhdistyksen historiasta vuoteen 2010 asti.

Tässäkin kirjassa kerrotaan lyhyesti yhdistyksen vaiheet viidenkymmenen vuoden ajalta, mutta teos keskittyy viimeksi kuluneen vuosikymmen tapahtumiin ja ennen kaikkea toiminnan painopisteisiin ja niissä tapahtuneisiin muutoksiin.

Osaaminen on yhdistyksen toiminnan keskeisimpiä teemoja. On ensiarvoisen tärkeää, että rakennusalalla on jatkossakin riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä. Reilun kilpailun, työturvallisuuden ja vastuullisuuden edistäminen on niin ikään tärkeimpien tehtävien joukossa. Viime vuosikymmenen aikana entistä merkittävämpään rooliin on noussut vaikuttamistyö sekä elinkeinoelämän ja julkisen sektorin yhteistyö ja tätä kautta rakentamisen prosessien kehittäminen.

Kirjan lopussa tarkastellaan tulevaisuuden näkymiä. Kestävään rakentamiseen ja vastuullisuuteen kiinnitetään jatkossakin paljon huomiota. Kaupungistuminen,

väestön ikääntyminen ja perhekoon pieneneminen jatkuvat edelleen 2020-luvulla. Rakentaminen painottuu kasvukeskuksiin ja pieniin asuntoihin. Digitaaliset ratkaisut kehittyvät ja valmisosien käyttö rakennuksilla lisääntyy, koska niiden avulla voidaan parantaa laatua, työturvallisuutta, aikatauluttamista ja kustannuslaskentaa. Tärkeintä on kuitenkin yhdessä tekeminen.

Piiriyhdistys perustettiin, koska haluttiin vaikuttaa ja saada oman alueen ääni kuululle liittotasolla. Edelleen luottamushenkilöt välittävät tietoa piirin tilanteesta valtakunnalliselle tasolle. Alueellisen toiminnan voima perustuu jäsenten aktiivisuuteen.

Tämä kirja ei olisi syntynyt ilman rakentamista ja yhteiskuntaa syvällisesti ymmärtävien osaajien haastatteluja. Lämmin kiitos teille kaikille, jotka olette jakaneet minulle osaamistanne ja ajatuksianne.

Kirjaa ovat sen eri vaiheissa kommentoineet Ilkka Hentinen, Esa Kiiveri ja Kari Salminen. Kiitos oivaltavista huomioistanne. Suurimmat kiitokset ansaitsee aluepäällikkö Jari Lehtonen, jolta olen saanut korvaamatonta apua kirjaprojektin kaikissa vaiheissa.

Sydämelliset kiitokset Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry:n henkilöstölle, hallitukselle ja kaikille teille, jotka olette olleet mukana synnyttämässä tätä kirjaa.

Leena Vaahtera
tietokirjailija ja graafinen suunnittelija, FM
Graafisen viestinnän toimisto Vaahtera

SISÄ-SUOMEN PIIRIN VIISI VUOSIKYMMENTÄ

Rakennusteollisuus RT ry on rakennusteollisuuden keskusjärjestö ja rakennusalan yritysten elinkeinopoliittisten, teknisten ja työmarkkina-asioiden edunvalvoja. Elinkeinoelämän keskusliiton jäsenenä Rakennusteollisuus RT neuvottelee ja solmii pääosan alan työehtosopimuksista. RT-liittoyhteisöön kuuluu keskusliiton lisäksi kuusi toimialaa eli Talonrakennusteollisuus, Rakennustuoteteollisuus, Infra, Talo-tekniikka, LVI-tekninen urakointi ja Pinta. Rakennusteollisuudessa on noin 2 900 jäsenyritystä.

Talonrakennusteollisuus ry on talonrakennusalan yritysten toimialayhdistys, johon kuuluu noin 500 jäsenyritystä. Paikallista jäsenpalvelua, edunvalvontaa ja kehityshankkeita hoitavat aluetoimistot, jotka edustavat yhdeksää piiriyhdistystä. Niistä vanhin on vuonna 1970 toimintansa aloittanut Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry. Piiriyhdistykseen kuuluu yli 120 jäsenyritystä Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Keski-Suomessa.

PIIRIYHDISTYS PERUSTETAAN

Vuonna 2020 on kulunut viisikymmentä vuotta Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry:n perustamisesta ja sata vuotta Rakennusteollisuus RT:n perustamisesta.

Isot rakennusliikkeet perustivat vuonna 1920 Suomen Rakennustyönantajain Liiton. Sitä seurasi vuonna 1946 perustettu Suomen Rakennusteollisuusliitto, jonka ensimmäisiä jäseniä olivat Suomen Rakennustyönantajain Liiton lisäksi Työnantajarakennusmestariyhdistys ja sen ruotsinkielinen rinnakkaisjärjestö Finlands Svenska Byggnadsarbetsgivareförening, Kivityönantajain liitto, Maalarimestariliitto ja Voimalaitosrakentajain liitto. Yritykset kuuluivat Rakennusteollisuusliittoon jäsenliittojensa kautta.

Vanhaa puretaan ja uutta rakennetaan Jyväskylän keskustassa 1960-luvulla.

Sotien jälkeen rahan arvon aleneminen, työvoimapula ja palkkasääntely vaikeuttivat palkkaneuvotteluja. Viisikymmentäluvulla palkkojen ohella työehtosopimusneuvottelujen kuuma keskustelunaihe oli työajan lyhentäminen. Rakennusteollisuusliiton juristi ja rakennusmestari auttoivat työnantajia paikallisissa neuvotteluissa ja riidoissa, mutta useimmiten eri puolilla Suomea toimivat työnantajat saivat selviytyä omin päin.

Vuonna 1954 Tampereen Rakennusurakoitsijat, joka oli Suomen Rakennusteollisuusliiton jäsen, kutsui omat jäsenyrityksensä koolle keskustelemaan alueellisista lakoista ja työntekijäliiton vaatimuksista. Seuraavien vuosien aikana paikalliset ja alueelliset kokoontumiset yleistyivät ja vakiintuivat. Rakennusteollisuusliitto vastasi yritysten kasvaviin tarpeisiin perustamalla koko maan kattavan piiriorganisaation.

Liiton ensimmäiseksi piiriasiamieheksi nimitettiin vuonna 1957 rakennusmestari Väinö Kolkka. Hän toimi aluksi Tampereelta käsin Pirkanmaalla, mutta kolmen vuoden kuluttua toimialue laajeni Keski-Suomeen ja Kanta-Hämeeseen eli nykyisen Sisä-Suomen Piiri ry:n alueelle. Seuraavat piiriasiamiehet palkattiin Ouluun ja Turkuun.

Aluksi piiriasiamies selvitti työrauhahäiriöitä ja neuvoi työnantajia työsuhteisiin liittyvissä kysymyksissä. Pian mukaan tulivat myös urakointiin liittyvät asiat, työsuojelu, koulutus, tiedotus ja tilastointi sekä suhteiden rakentaminen alan oppilaitoksiin ja muihin sidosryhmiin.

Sisä-Suomen piiritoimikunta, johon kuului yksi jäsen Jyväskylästä, yksi Hämeenlinnasta ja kolme Tampereen seudulta, halusi saada kaikki jäsenehdot täyttävät urakoitsijat liiton jäseniksi ja siten järjestäytyneen työnantajatoiminnan piiriin. Jäsenehdot olivat kuitenkin tiukat: kahden jäsenen oli suositeltava ehdokasta, yrityksen piti olla toiminut muutaman vuoden ajan ja sen johtajalla täytyi olla rakennusalan koulutus.

Loppuvuodesta 1964 tamperelaiset rakennusliikkeet ehdottivat, että Rakennusteollisuusliiton jäsenet voisivat silloisten jäsenjärjestöjen sijasta järjestäytyä alueellisiin piiriyhdistyksiin. Aloitteen taustalla oli halu saada paikallista asiantuntemusta

mukaan liiton päätöksentekoon. Lisäksi uskottiin, että eri alueita edustavat päättäjät kasvattaisivat liiton alueellista merkitystä ja siten toisivat liittoon lisää jäseniä.

Viiden vuoden keskustelujen jälkeen marraskuussa 1969 pidettiin piiriyhdistyksen perustamiskokous Tampereen Rakennusmestariyhdistyksen omistamassa ravintola Tammer-Killassa Tampereella. Perustamissopimuksen allekirjoittivat toimitusjohtaja Aarre Mattinen Tampereelta, toimitusjohtaja Antti Sinivuori Jyväskylästä ja teollisuusneuvos Sulo Lonka Hämeenlinnasta. Yhdistysrekisteriin Suomen Rakennusteollisuusliiton Sisä-Suomen piiri ry merkittiin helmikuun 17. päivänä vuonna 1970.

ENSIMMÄISET VUOSIKYMMENET

PIIRIYHDISTYKSEN PALVELUKSESSA

Vastikään perustettu Rakennusteollisuusliiton ensimmäinen piiriyhdistys palveli 32 jäsenyritystä. Rakennustoimisto Mattinen & Niemelän toimitusjohtaja Aarre Mattinen valittiin yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi.

Yksi perustajajäsenistä, Rakennusliike Porrassalmi, on edelleen piiriyhdistyksen jäsen. Äänekoskella vuonna 1948 perustetun yrityksen johdossa on nyt toinen sukupolvi. Toimitusjohtaja, kiinteistöneuvos Timo Porrassalmen mukaan yhdistys tarjoaa jäsenilleen ennen kaikkea arvokasta tietoa, koulutusta ja neuvontaa työsuhteisiin, työehtosopimuksiin ja yritysjuridiikkaan liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi yhdistyksen kautta pääsee osallistumaan alan edunvalvontaan. Porrassalmi onkin vaikuttanut muun muassa Talonrakennusteollisuuden edustajistossa, elinkeinoliittisessä valiokunnassa ja urakointivaliokunnassa.

Piiriyhdistyksessä oli aluksi kolme työntekijää: piiriasiamies, mittamestari ja toimitonhoitaja. Jäsenmäärän kasvaessa henkilökunnan määrä lisääntyi. Piiriasiamiehenä jatkoi Väinö Kolkka, jonka ura oli alkanut jo ennen yhdistyksen perustamista Rakennusteollisuusliiton piiriorganisaation palveluksessa. Mittamestarina aloittanut Tapio Pohjonen nimitettiin apulaispiiriasiamieheksi. Toinen apulaispiiriasiamies

Esko Mäkinen palveli Jyväskylässä käsin Keski-Suomessa toimivia yrityksiä. Heidän lisäksi yhdistyksen palveluksessa olivat mittamestari Veijo Mäki ja toimistonhoitaja Hilikka Kiuru. Vuonna 1980 Tapio Pohjonen nimitettiin piiriasiamieheksi. Samana vuonna uudeksi apulaispiiriasiamieheksi valittiin Pentti Mätäsniemi.

Yhdistyksen toimisto sijaitsi kolmen ensimmäisen vuoden ajan vuokratiloissa Kuninkaankadun varrella Tampereella. Vuonna 1973 yhdistys osti oman 165 m² suuruisen huoneiston Tampereen keskustasta osoitteesta Tuomiokirkonkatu 23. Jyväskylän toimisto sijaitsi pitkään piiriasiamiehen kotona. Loppuvuodesta 1991 toimisto muutti Keski-Suomen Taloon Sepänskadulle, mutta jo seuraavana vuonna Keski-Suomi menetti oman piiriasiamiehensä laman seurauksena.

Piiriasiamiehenä vuonna 1979 alkaneisiin eläkepäiviinsä asti toiminut Väinö Kolka oli toiminnan alullepanija ja uranuurtaja. Seuraava pitkäaikainen piiriasiamies Tapio Pohjonen korosti alueellista yhteistyötä ja piti huolen siitä, että Sisä-Suomen näkemykset kantautuivat Helsingin päättäjien tietoon. Tapio Pohjonen hoiti mittamestarin, apulaispiiriasiamiehen ja piiriasiamiehen tehtäviä peräti kolmenkymmen vuoden ajan. Vuoden 1996 lopussa uudeksi piiriasiamieheksi valittiin Jukka Vairema.

KESKUSTELUJA, KOULUTUSTA JA VAIKUTTAMISTA

Piiriasiamiehet välittivät jäsenistölle alaan liittyvää tietoa, selvittivät urakkaehtoihin ja tarjouspyyntöihin liittyviä ongelmia, ratkoivat työnantajien ja työntekijöiden välisiä erimielisyyksiä sekä neuvoivat yrityksiä työlainsäädäntöön ja rakennusalan sopimuksiin liittyvissä kysymyksissä. Piiri tarjosi jäsenilleen koulutusta ja osallistui tutkimushankkeisiin.

Sisä-Suomen Piiri ry:llä oli koko ajan edustajia Suomen Rakennusteollisuusliiton toimielimissä. Sen lisäksi piiri teki aktiivisesti aloitteita, joiden tavoitteena oli rakennusalan kehittäminen ja edistäminen. Seitsemänkymmentäluvulla yhdistys esitti keskusjärjestölle muun muassa jäsenyritysten luokitusjärjestelmän kehittämistä, yhdenmukaisia ehtoja aliorakenteille, konkurssirikokset estävän järjestelmän luomista ja työttömyyskassalain muuttamista siten, että työttömät velvoitetaan ottamaan vastaan työtä oman asuinpaikkakuntansa lisäksi lähikunnista.

Piiriyhdistyksen syyskokous pidettiin Jyväskylässä marraskuussa 1971. Siellä puheenjohtaja Aarre Mattinen esitti toiveen yhdestä, vahvasta rakennusalan keskusjärjestöstä, joka hoitaisi niin työvoimapolitiittiset kuin yrittäjäpolitiittisetkin asiat. Tämä oli myös kokouksen yksimielinen kanta. Toive toteutui kaksikymmentä vuotta myöhemmin, kun Suomen Rakennusliikkeiden liitto, Suomen Rakennusurakoitsijaliitto ja Suomen Rakennusteollisuusliitto yhdistyivät ja syntyi Rakennusteollisuuden Keskusliitto.

Koko jäsenkuntaa koskevien sääntömääräisten kokousten ja hallituksen kokousten lisäksi kokoontuttiin alueittain keskustelemaan kuntien, oppilaitosten, rakennuttajien ja muiden sidosryhmien kanssa ajankohtaisista aiheista. Piirin työpäällikköiden yhteistyö alkoi jo 1960-luvulla. Työpäällikkötoimikunnissa saman alueen eri rakennusliikkeissä toimivat työpäälliköt verkostoituivat, keskustelivat työmarkkina-asioista, kuulivat asiantuntijoiden esityksiä ja tekivät tutustumiskäyntejä. Toiminta jatkui vilkkaana 1990-luvulle asti.

Piiri on tehnyt yhteistyötä rakennusalan koulutusta tarjoavien oppilaitosten kanssa 1970-luvun alusta lähtien. Silloin Pirkanmaan ammattikouluun perustettiin rakennusalan neuvottelukunta, jonka tavoitteena oli kehittää koulutusta sekä lisätä oppilaitoksen, työnantajajärjestön ja työntekijäjärjestön välistä yhteistyötä.

Vuosikymmenen lopulla alkoi Tampereella piiriyhdistyksen, teknillisen korkeakoulun, teknillisen oppilaitoksen, ammattioppilaitoksen, aikuiskoulutuskeskuksen ja Tampereen kaupungin välinen yhteistyö. Silloisen Suomen Rakennusurakoitsijaliiton aloitteesta syntyi yritysten ja oppilaitosten yhteistyöryhmä, joka koordinoi alaa, toimi keskustelufoorumina ja teki aloitteita. Sittenkin samankaltaista laajaa yhteistyötä tehtiin myös Hämeenlinnassa ja Jyväskylässä.

Omalta osaltaan piiri vaikutti siihen, että Jyväskylän teknillisessä oppilaitoksessa alkoi rakennusalan teknikkokoulutus syksyllä 1990. Ammattitutkintoja arvioivassa toimikunnassa piiriyhdistys on ollut mukana yhdeksänkymmentäluvun puolivälistä lähtien.

Oppilaitosyhteistyön lisäksi alan osaamista on kehitetty tarjoamalla jäsenille täydennyskoulutusta. Ammatillisten kurssien järjestäminen alkoi jo 1960-luvun

alussa, jolloin pidettiin ensimmäiset kurssit betonirautoittajille ja suurmuottien asentajille. Koulutukset järjesti RATEKO eli Rakennusteollisuuden koulutuskeskus. RATEKO on Rakennusteollisuus RT:n oppilaitos, joka tarjoaa virallista, rakennusalan ammatillisiin tutkintoihin johtavaa koulutusta.

Myöhemmin opetusta annettiin esimerkiksi työ- ja rakennuslainsäädännössä, verotuksessa, vakuutuksissa ja urakkasopimuksissa. Yhdeksänkymmentäluvulta lähtien yritykset ovat kaivanneet koulutusta muun muassa laatujärjestelmiin ja pätevyysluokituksiin liittyvissä asioissa. Koulutus on aina perustunut jäsenyritysten tarpeisiin.

Luja Yhtiöiden kuvassa vuodelta 1975 istutetaan elementtiä kiilojen avulla pilariholkkiin. Hidas ja työläs menetelmä korvattiin kymmenisen vuotta myöhemmin pulttikiinnityksellä. Myös työtekijöiden varusteet ovat sittemmin muuttuneet toisenlaisiksi. Enää ei työmaalle voi mennä farkuissa.

YHDISTYKSEN TOIMINTA VAARASSA

Ajatus yhdestä rakennusalan työnantajien keskusjärjestöstä oli ollut vireillä vuosikymmenten ajan. Vihdoin vuonna 1989 asiassa tehtiin päätös. Kaksi vuotta myöhemmin Suomen Rakennusteollisuusliitto, Suomen Rakennusliikkeiden liitto ja Suomen Rakennusurakoitsijaliitto yhdistyivät ja syntyi Rakennusteollisuuden Keskusliitto. Uusi liitto aloitti toimintansa vuoden 1992 alussa. Samalla piiriyhdistys sai uuden nimen Rakennusteollisuuden Keskusliiton Sisä-Suomen Piiri ry.

Piirin tavoitteena ollut yksi ja vahva keskusjärjestö saatiin aikaan, mutta tyytyväisyyden tilalle tulivat pian suuret huolet. Syvä lama 1990-luvun alussa vaikutti koko suomalaiseen yhteiskuntaan ja erityisesti rakennusalaan. Laman seurauksena piirin toiminta kutistui murto-osaan aiemmasta. Jäsenyritysten henkilökunnan määrään sidotut jäsenmaksutulot vähenivät eikä piiri enää saanut keskusjärjestöltä toimintamäärärahaa. Vuonna 1992 yhdistyksessä oli viisi työntekijää, mutta vuonna 1996 vain yksi, piiriasiamies. Tapio Pohjonen pyöritti yksin pieneksi supistuneen piirin toimintaa.

Vuonna 1996 Rakennusteollisuuden Keskusliitto valmisti organisaatiouudistusta, jossa olisi yhdistetty Sisä-Suomen, Pohjanmaan, Satakunnan ja Lounais-Suomen piiriyhdistysten palvelut. Jos uudistus olisi toteutunut, Sisä-Suomi olisi menettänyt viimeisenkin oman asiamiehensä. Koko aluetta olisi palveltu Turun ja Porin toimipisteistä käsin. Piiri ja jäsenyritykset luonnollisesti vastustivat hanketta eikä toiminnot lopulta yhdistetty – onneksi.

Tilanteet muuttuvat ja yhdistys muuttuu niiden mukana. Toiminnan ydinajatus kuitenkin säilyy samana vuosikymmenestä toiseen: aina ja kaikissa tilanteissa Sisä-Suomen Piiri ry palvelee omia jäsenliikkeitään.

Kun piiriyhdistys perustettiin, siihen kuului 32 jäsenyritystä. Jäsenmäärä kasvoi tasaisesti ja kahdeksankymmentäluvulla jäseniä oli yli seitsemänkymmentä. Lomavuosina 1994 jäsenyrityksiä oli vain 42. Sen jälkeen määrä kääntyi jälleen kasvuun ja vuosikymmenen lopussa piiriyhdistykseen kuului yli viisikymmentä rakennusalan yritystä. Jäsenyritysten määrä vaihtelee myös esimerkiksi yrityskauppojen ja fuusioiden seurauksena.

UUSI VUOSITUHAT

YHDISTYS

Rakennusteollisuuden Keskusliiton ja Rakennustuoteteollisuuden yhdistymisen seurauksena vuoden 2002 alussa aloitti toimintansa Rakennusteollisuus RT ry. Viisi vuotta myöhemmin vuoden 2007 alussa perustettiin Talonrakennusteollisuus ry, jonka jäseneksi piiriyhdistys liittyi. Samalla yhdistyksen nimeksi tuli Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry.

Uuden vuosituhannen alussa vuonna 2000 piiriyhdistykseen kuului 57 jäsenyri-tystä. Neljän vuoden kuluttua jäseniä oli kymmenen enemmän, mutta sen jälkeen kasvu tasaantui. Tuomiokirkonkadun varrella sijaitsevassa toimistossa työskente- livät piiriasiamies ja toimistonhoitaja sekä tarvittaessa, jäsenliikkeiden tilausten mukaan, mittamestari.

Mikkelin seurakuntayhtymä rakennutti Susiniemen leirikeskuksen Puulaveden rannalle Otavaan vuonna 2004. Kohteen toteutti Insinööritoimisto Hentinen Oy.

Vuonna 2001 toimiston kokoonpanoa vahvistettiin uudella piiriasiamiehellä. Kun Pohjanmaalla ja Satakunnassa toiminut asiamies jäi eläkkeelle, hänen työsansa siirtyi Sisä-Suomen aluetoimiston vastuulle. Tätä tehtävää hoitamaan palkattiin uusi asiamies, Tommi Alanen. Piiriasiamies Jukka Vaireman nimikkeeksi tuli vastaava piiriasiamies ja myöhemmin aluepäällikkö.

Alanen siirtyi uusiin tehtäviin vuonna 2005 ja Vairema kolmisen vuotta myöhemmin. Uudeksi aluepäälliköksi valittiin vuonna 2007 diplomi-insinööri Jari Lehtonen.

2000-luvun alkuvuosiin asti Sisä-Suomen Piiri ry:n hallituksen puheenjohtajat olivat rakennusalan yrittäjiä. Ensimmäinen konsernin edustaja hallituksen johdossa oli Skanskan Pirkanmaan ja Pohjanmaan yksiköiden aluejohtaja Jyrki Lautarinne. Sitten puheenjohtaja on valittu kolmivuotiskaudelle vuorotellen konserneista ja yrittäjävetoisista rakennusliikkeistä.

Uudella vuosituhannella jäsenyritysten johto tapasi toisiaan vanhaan tapaan muutaman kuukauden välein järjestetyissä aluekokouksissa. Kokouksissa tavattiin myös sidosryhmien edustajia ja vaihdettiin tietoja ajankohtaisista aiheista.

Vuosituhanen alussa työpäälliköt osallistuivat aluekokouksiin aiemman työpäällikkötoimikunnan sijasta, mutta tiiviimpää yhteistyötä ja ajatustenvaihtoa kaivattiin. Niinpä säännölliset työpäällikkökokoukset Pirkanmaalla alkoivat uudelleen vuonna 2007. Pirkanmaalle suunniteltiin myös yritys- ja tuotantojohtajien kokouksia Keski-Suomen ja Kanta-Hämeen aluekokousten tapaan.

Yhteistyö muiden työnantajajärjestöjen kanssa muuttui entistä tiiviimmäksi vuonna 2005, jolloin yhdistyksen toimisto muutti Tampereen Kehräsaareen. Siellä pitivät toimistojaan myös Teknologiateollisuus, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, Pirkanmaan Yrittäjät ja Tampereen kauppakamari. Oma huoneisto Tuomiokirkonkadulla annettiin vuokralle ja myöhemmin myytiin.

TOIMINNAN TEEMAT

Piirin apua tarvittiin 2000-luvulla paljon työturvallisuuteen ja harmaan talouden kitkemiseen liittyvissä asioissa, palkkariidoissa sekä kilpailuun ja tarjouspyyntöihin

liittyvissä kysymyksissä. Työturvallisuudesta tuli tärkeä osa Rakennusteollisuus RT:n ja piiriyhdistyksen toimintaa. Asiaa edistettiin muun muassa työturvallisuuskilpailuilla, jotka alkoivat vuonna 2004 yhteistyössä Rakennusliiton ja työsuojelupiirien kanssa.

Valtakunnallisesti Rakennusteollisuus RT ja paikallisesti piirit tekivät koko 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen ajan työtä palauttaakseen rakennusmestari-koulutuksen ammattikorkeakouluihin. Sisä-Suomen alueella koulutus alkoi ensimmäisenä Hämeenlinnan ammattikorkeakoulussa vuonna 2007.

Uusi aluepäällikkö Jari Lehtonen ryhtyi ensitöikseen kehittämään yhdistyksen ulkoista viestintää. Sisäinen viestintä jäsenyritysten suuntaan oli alusta lähtien ollut yksi tärkeimmistä piirin tehtävistä. Nyt rakennusala haluttiin kertoa myös muille.

Piirin omaa toimintaa olivat peruskouluissa pidetyt Nuoret raksalle -kierrokset. Vuonna 2003 alkaneen toiminnan ideoi piiriyhdistyksen puheenjohtaja Jyrki Lau-

Lujatalo urakoi Cityconille kauppakeskus Hermannin Pietilänskadulle Tampereelle vuonna 2007.

tarinne. Jäsenliikkeiden edustajat kiersivät vuosittain peruskouluissa kertomassa rakennusalasta. He veivät nuorille tuoretta ja omakohtaista tietoa suoraan alan yrityksistä. Tavoitteena oli houkutella oppilaita rakennusalan koulutukseen ja ennen kaikkea välittää tietoa alasta laajasti kaikille nuorille.

Tammerrak-projektin puitteissa käynnistettiin useita koulutushankkeita Rakennusteollisuus RT:n jäsenliikkeissä. Tavoitteena oli kouluttaa työvoimaa suoraan yritysten tarpeisiin ja pääpaino oli täydennyskoulutuksessa. Piiriyhdistyksen tavoitteena oli varmistaa, että työvoimahallinnon rahoittamaa työvoimapolitiittista koulutusta suunnataan riittävästi rakennusalalle.

SISÄ-SUOMEN PIIRI RY 2010-LUVULLA

KEHRÄSAARESTA TULLI BUSINESS PARKIIN

Vuosikymmen aloitettiin juhlien. Filosofian maisteri Tomi Järvenpään kirjoittama historiikki ”Yhteiskunnan ytimessä” julkistettiin toukokuussa pidetyssä yhdistyksen 40-vuotisjuhlassa, jossa juhlapuheen piti Rakennusteollisuus RT:n toimitusjohtaja Tarmo Pipatti. Samassa tilaisuudessa piiri lahjoitti 20 000 euroa Tampereen teknillisen yliopiston säätiöpääomaan.

Piiriyhdistyksen aluepäällikkönä on koko vuosikymmenen ajan toiminut diplomi-insinööri Jari Lehtonen. Tällä hetkellä yhdistyksen toimistolla työskentelevät Lehtosen lisäksi asiamies, rakennusmestari Harri Kaipio ja assistentti Tuija Hietikko.

Vielä vuosikymmenen alussa rakennusmestari Veijo Mäki oli osa-aikaisesti yhdistyksen palveluksessa mittamestarina. Keväällä 2011 Mäki jäi eläkkeelle ja samalla mittamestaripalvelu päättyi. Muissa piireissä toiminta loppui tai mittamestari jatkoi työtään yrittäjänä jo 1990-luvun laman jälkeen.

Veijo Mäki laati myös piirin neljännesvuositilastot eli selvitti joka kolmas kuukausi työmaiden rakennuskuutio- ja henkilöstömäärät. Vuonna 1957 aloitettu tilastointi tarjosi piirin jäsenille tärkeää tietoa varsinkin siihen aikaan, kun muita tilastoja ei

Vuonna 2015 valmistui ensimmäinen Arktan Rakennuksen Tampereen rajalle Pirkkalan Pereen alueelle tekemästä kahdeksasta asuntoyhtiöstä.

ollut saatavilla. Tekniikan ylioppilas Leena Ilander kehitti tilastoa ja teki siitä oman kandidaatintyönsä, ja myöhemmin Tuija Hietikko jatkoi tilastointia. Vuonna 2012 omista tilastoista luovuttiin kilpailulainsäädännön takia. Pirkanmaan rakennusbarometrin toteuttamiseen yhdistys osallistuu edelleen.

Piiriyhdistys toimi vuoteen 2005 asti Tampereella Tuomiokirkonkadun varrella. Sieltä muutettiin Kehräsaaren kolmanteen kerrokseen lääkärikeskus Pihlajalinnalta vuokrattuun toimitilaan. Pihlajalinnan laajentumisen takia jouduttiin muutaman vuoden kuluttua siirtymään neljänteen kerrokseen saman vuokranantajan tiloihin.

Kehräsaassa toimivat myös Teknologiateollisuus ja Elinkeinoelämän keskusliitto EK. Kun EK:n aluetoiminta Tampereella päättyi, piiriyhdistys muutti siltä vapautu-

neisiin huoneisiin Teknologiateollisuuden tiloihin kesäkuussa 2013. Yhteiset toimitilat toivat synergiaetuja, mutta myöhemmin Teknologiateollisuus muutti pois Kehräsaaresta. Samassa yhteydessä, kesällä 2018, piiriyhdistyksen toimisto siirtyi Tulli Business Parkiin.

Tuomiokirkonkadun huoneisto myytiin vuonna 2009. Ostajilta saatiin vaihdossa 69 m² toimitila Kehräsaaren neljännessä kerroksesta, mutta sinne piiriyhdistys ei muuttanut missään vaiheessa. Kompaktiin, kahdella sisäänkäynnillä varustettuun tilaan löytyi helposti vuokralaisia. Huoneisto myytiin vuonna 2016, koska laajeneva Pihlajalinna tarvitsi jälleen lisää tilaa.

KUN YHDISTYKSEN TALOUS
ON TURVATTU, VOIDAAN
KESKITTÄÄ TUOTTAVAN TYÖN
EDISTÄMISEEN.

Toimitilan onnistunut myynti ja myynnistä saatujen varojen sijoittaminen osakkeisiin ovat parantaneet merkittävästi yhdistyksen taloutta. Myös jäsenmäärän kasvulla on ollut edullinen vaikutus taloustilanteeseen. Kuluneen kymmenvuotiskauden ajan yhdistyksen jäsenmaksu on säilynyt ennallaan huolimatta yleisestä kustannustason noususta. Samanaikaisesti on pystytty tekemään huomattavia lahjoituksia oppilaitoksille ja jakamaan vuosittain stipendejä alan opiskelijoille.

– Kun yhdistyksen talous on turvattu, voidaan aidosti keskittyä tuottavan työn edistämiseen, jota varten yhdistys on perustettu, muistuttaa yhdistyksen entinen puheenjohtaja, rakennusneuvos Esa Kiiveri Arkta Rakennus Oy:stä.

Yhdistyksen palkka- ja toimistokuluista vastaa Talonrakennusteollisuus. Piirin kiinteän jäsenmaksun lisäksi jäsenyritykset maksavat Talonrakennusteollisuudelle yrityksen liikevaihtoon ja maksettuihin palkkoihin perustuvaa jäsenmaksua. Osa maksuista menee kattojärjestöille eli Rakennusteollisuus RT:lle ja Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:lle. Jäsenmäärältään Sisä-Suomi on toiseksi isoin piiri Uudenmaan jälkeen ja merkittävä jäsenmaksujen maksaja liittoyhteisössä.

PAIKALLISTA VAIKUTTAMISTA JA PALJON MUUTA

Edelleen aluepäällikkö ja asiamies järjestävät yhdistystoimintaan kuuluvat kokoukset sekä erilaisia tapahtumia jäsenistölle, välittävät tietoa jäsenille ja toisaalta jäsenyrityksiltä keskusliitolle, viranomaisille ja muille alan toimijoille, ehkäisevät ja

selvittävät työnantajien ja työntekijöiden välisiä erimielisyyksiä, neuvovat tarjouspyyntöihin ja sopimuksiin liittyvissä kysymyksissä sekä tekevät yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Aluepäällikkö toimii myös Rakennuspoolin Sisä-Suomen aluetoimikunnan sihteerinä.

Vuonna 2010 yhdistyksen tärkeimmäksi teemaksi nostettiin osaaminen. On ensiarvoista huolehtia, että rakennusalalle saadaan riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä. Myös reilun kilpailun, työturvallisuuden ja vastuullisuuden edistäminen olivat tärkeimpien tehtävien joukossa. Vuosikymmenen päättyessä tärkeintä oli vaikuttamistyö ja sen kautta rakentamisen prosessien kehittäminen. Muut pääteemat olivat työturvallisuus, osaavan työvoiman riittävyys ja kestävä kehitys.

TÄRKEIN TEEMA
ON OSAAMINEN.

Uutena aiheena yhdistyksen toiminnassa on läpi 2010-luvun korostunut paikallinen vaikuttaminen sekä elinkeinoelämän ja julkisen sektorin yhteistyö. Esimerkiksi yhteistyöryhmissä tehdään asioita yhdessä tavoitellen tarkoituksenmukaista ja hyvää lopputulosta. Keskustelujen kautta viranhaltijat, luottamushenkilöt ja rakentajat ovat oppineet ymmärtämään toisiaan paremmin.

Rakennusteollisuus RT neuvottelee työehtosopimukset Rakennusliiton ja toimihenkilöitä edustavan Ammattiliitto Pron kanssa. Rakennusalan kaikki työehtosopimukset ovat yleissitovia eli myös järjestäytymättömät työnantajat noudattavat niitä.

Talonrakennusalalla on vallinnut pitkään rauhallinen tilanne työehtosopimusten suhteen. "Työrauhatilanne oli koko vuoden hyvä eikä häiriöitä juuri esiintynyt", lukee jokaisessa 2010-luvun toimintakertomuksessa aina vuoteen 2018 asti. Silloin työehtosopimusneuvottelut venyivät, jonka seurauksena Rakennusliitto julisti ylityökiellon ja järjesti pistelakkoja rakennustuoteteollisuudessa. Tilanne jatkui kireänä ja Rakennusteollisuus julisti työsulun. Työehtosopimusneuvottelut saatiin päätökseen juuri ennen työsulun alkamista.

"TYÖRAUHATILANNE OLI
KOKO VUODEN HYVÄ EIKÄ
HÄIRIÖITÄ JUURI ESIINTYNYT."

Asiamiehet neuvovat jäsenyrityksiä työehtosopimukseen liittyvissä kysymyksissä, mutta varsinaisia riitoja on harvoin. Jos kyse on tulkintaerimielisyydestä tai laajemmasta periaatteellisesta kysymyksestä, asia käsitellään liittotasolla Helsingissä.

Aluepäällikkö Jari Lehtosen mielestä alalla vallitsee hyvä toimintakulttuuri ja työnantajat osaavat noudattaa työehtosopimuksia. Talonrakennusteollisuuden asiamiehet ja Rakennusliiton toimitsijat tekevät hyvää yhteistyötä. Ongelmatilanteissa neuvotellaan ja jos virhe on tehty, se korjataan.

– Minun näkemykseni mukaan työehtosopimuksen vaatimat palkat ovat kohtuullisia ja ainakin Etelä-Suomessa palkat ovat aivan muuta kuin TES vaatii eli se ei pumpkaa palkkoja ylös, sanoo piiriyhdistyksen hallituksen puheenjohtaja Ilkka Hentinen. – Rakennusteollisuuden ja Rakennusliiton välillä ei ole sellaista rintamaa, jossa oteltaisiin. Päinvastoin, meillä on yhteisiä etuja.

– Paljon tehdään yhteistyötä esimerkiksi työolojen ja työturvallisuuden kehittämiseksi, jatkaa aluepäällikkö Jari Lehtonen.

Pohjola Rakennuksen kohde Pisparannan Arielle valmistui vuoden 2019 lopulla Tampereen Santalahteen.

Monet rakennusliikkeet toimivat projektinjohtomallilla, jolloin omia työntekijöitä on hyvin vähän. Suhde aliurakoitsijoihin nojautuu sopimusjuridiikkaan. Piiristä kyselläänkin useammin urakkasopimukseen kuin työehtosopimukseen liittyviä neuvoja. Kyse voi olla esimerkiksi lisä- ja muutostöistä, luovutuksen vastaanotosta tai reklamaatioista. Näissä asioissa piiriyhdistys ei neuvottele, vaan antaa apua ja näkemyksiä.

– Kun tilaajalla on osaamista ja hanke on hyvin suunniteltu, urakoitsija pystyy laskemaan hinnan tarkasti ruuvi ruuvilta ja lauta laudalta. Silloin on helppo toimia sopimuksen mukaan. Nykyään urakoitsijoita moititaan siitä, että lisätöistä laskutetaan. Ristiriidat ovat seurausta epäselvistä sopimuksista, sanoo Lehtonen.

Luotettavat rakentajat -palvelussa jäsenyritykset esittelevät toimintaansa ja rakennuskohteitaan. Palvelun avulla halutaan kannustaa tilaajia käyttämään piirin jäsenyrityksiä, jotka toimivat vastuullisesti ja huolehtivat yhteiskunnallisista velvoitteistaan. Jäsenyrityksille Luotettavat rakentajat -palvelu on markkinointiväylä ja keino tuoda esiin omaa osaamista. Luotettavien rakentajien listalle kuuluminen kertoo toiminnan ja tuotteiden laadusta.

Vuoteen 2016 asti sidosryhmille jaettiin painettua Luotettavat rakentajat -julkaisua. Nykyään Talonrakennusteollisuus ry:n jäsenyritykset esittelevät Luotettavat rakentajat -portaalissa osoitteessa luotettavarakentajat.fi.

LISÄÄ JÄSENIÄ

Vuonna 2010 yhdistyksessä oli 69 jäsenyritystä. Kymmenen vuotta myöhemmin jäseniä on yli 120. Molemmissa luvuissa ovat mukana konsernien eri alueilla toimivat yksiköt. Varsinainen jäsen on konserni, mutta yhdistys palvelee aluetoimistoja ja kohtelee niitä jäsenenä. Piiriyhdistyksen ja koko Talonrakennusteollisuus ry:n jäsenmäärä on kasvanut 2010-luvulla, mutta työtä järjestäytymisasteen nostamiseksi on tehtävä edelleen.

– Olin HHJ-koulutuksessa samaan aikaan Connection Housen toimitusjohtajan kanssa ja tuli esiin, että yhtiö tekee jäsenhankintaa. Ajattelin, että tämä sopisi meillekin. Isot rakennus-

KYMMENEN VUOTTA
SITTEN YHDISTYKSESSÄ OLI
69 JÄSENYRITYSTÄ. NYT
JÄSENIÄ ON YLI 120.

liikkeet tiedetään ja niihin on helppo olla yhteydessä, mutta laajempaa jäsenhankintaa pienten rakennusliikkeiden parissa ei ole mahdollista tehdä itse. Näin syntyi ajatus jäsenhankintaprojektista. Se alkoi Sisä-Suomessa ja laajeni täältä muihin Talonrakennusteollisuuden piireihin ja Rakennusteollisuuden muille toimialoille, kertoo Jari Lehtonen. – Mitä kattavampi jäsenistö on, sitä helpompi on toimia ja sitä laadukkaampaa on rakentaminen. Me jaamme toisillemme tietoa ja hyviä tapoja. Jos yrityksellä on halu sitoutua meidän ehtoihimme ja arvoihimme, se on tervetullut jäseneksi.

Piirin aluekokouksia järjestetään säännöllisesti Keski-Suomessa ja Kanta-Hämeessä. Kokouksiin osallistuu yritysjohton lisäksi tuotantojohtoa, tuotantopäälliköitä ja työpäälliköitä. Lisäksi työpäälliköillä on ollut kokoontumisia Pirkanmaalla. Ajankohdaksiin teemoihin keskittyvissä maksuttomissa jäsenilaisuuksissa voi aiheena olla vaikkapa laatu, työturvallisuus, urakasopimusmuodot tai rakennusurakan yleiset sopimusehdot. Yleensä vuosittain Rakennusteollisuuden työmarkkinajuristi tulee kertomaan TES-asioista. Laajempia koulutuksia järjestää RATEKO, mutta niidenkin järjestelyissä ja markkinoinnissa piiriyhdistys voi auttaa.

Maaliskuun puolella välissä vuonna 2020 Suomen hallitus totesi yhdessä tasavallan presidentin kanssa maan olevan poikkeusoloissa koronaviruksen tähden. Viruksen leviämisen hillitsemiseksi suljettiin julkisia tiloja, siirryttiin osittain etätöihin ja etäopetukseen sekä rajoitettiin julkisia kokoontumisia. Kokoontumisrajoitusten seurauksena työ- ja toimintatapoja muutettiin. Sisä-Suomen Piiri ry:n hallitus kokoontui ensimmäisen kerran historiansa aikana etäyhteyden avulla keskiviikkoaihana maaliskuun ensimmäisenä päivänä vuonna 2020. Etäkokouksia jatketaan toistaiseksi.

LUOTTAMUSTEHTÄVISSÄ

Vuosikymmenen alussa piiriyhdistyksen puheenjohtajana toimi Jukka Terhonen, joka työskenteli siihen aikaan Rakennustoimisto Palmberg Oy:n toimitusjohtaja. Terhosen mielestä on tärkeää toimia yhdistyksen kautta yhtenä rintamana toisaalta asiakkaisiin ja toisaalta Rakennusliittoon päin. Kun piiriasiamies selvittää vaikkapa sopimusräitä, asiakas ymmärtää, että kyse on alan yleisestä näkemyksestä. Se

helpottaa neutraalia keskustelua. Piirillä on iso paikallinen merkitys myös foorumina, jossa rakentajat tapaavat toisiaan.

Kun Terhosesta tuli Lemminkäinen Talo Oy:n toimitusjohtaja, uudeksi piiriyhdistyksen hallituksen puheenjohtajaksi valittiin NCC:n aluejohtaja Jussi Tanhuanpää. Hänen puheenjohtajakautensa alkoi toukokuussa 2010.

PIIRIN PUHEENJOHTAJINA
OVAT 2010-LUVULLA TOIMINEET
JUKKA TERHONEN, JUSSI
TANHUANPÄÄ, ESA KIIVERI,
JUHA METSÄLÄ JA ILKKA
HENTINEN.

– Toimitusjohtajat ja aluejohtajat tekevät aika yksinäistä työtä. Omassa organisaatiossa ei oikein voi puhua esimerkiksi johtamiseen liittyvistä kysymyksistä. Yhdistyksessä tapaa samojen haasteiden edessä olevia ihmisiä eli se on jonkinlaista vertaistukea, sanoo Tanhuanpää.

Esa Kiiveri Arhta Rakennuksesta on kuulunut pitkään piirin hallitukseen ja toiminut sen puheenjohtajana vuosina 2013–2015. Kiiveri on pitänyt tärkeänä talonrakennusteollisuuden järjestäytymisasteen nostamista. On tärkeää, että yritykset noudattavat yleisiä sopimusehtoja ja työmailla toimitaan yhteisten käytäntöjen mukaan. Mitä useampi työnantaja on järjestäytynyt, sitä paremmin esimerkiksi työsuojeluasiat jalkautuvat työmaille.

– Kun omaan perheyritykseen Arhtaan alkoi tulla lisää henkilökuntaa, tuli tarve järjestäytyä ja hakea oman alan tietoa. Mitä enemmän on tietoa, sitä paremmin osaa toimia ja ohjata omaa yritystoimintaa. Kun yritys sitoutuu toimimaan yhteisten pelisääntöjen mukaan, työntekijät tietävät, että esimerkiksi työturvallisuudesta huolehditaan lainsäädännön ja normien mukaan. Se on vastuullisuutta, sanoo Esa Kiiveri.

Juha Metsälä Pohjola Rakennuksesta toimi piirin hallituksen puheenjohtaja vuosina 2016–2018.

– RT on eräänlainen rakennusalan johtajakoulu. On tärkeää nähdä, miten toiset ajattelevat ja toimivat ja oppia tuntemaan samanhenkisiä ihmisiä. Myös kollegoiden keskinäinen arvostus on merkityksellistä, sanoo Metsälä. – Luottamustehtäväs-

sä toimiminen on isänmaan eteen tehtävää kauaskantoista työtä. Toimiala pärjää yhdessä paremmin.

Insinööriyö Hentinen Oy:n toimitusjohtaja Ilkka Hentinen on toiminut piiriyhdistyksen puheenjohtajana vuodesta 2019 lähtien.

– Nostaisin koulutuksen ja osaamisen kehittämisen yhdeksi tärkeimmistä tavoitteista. Ikäluokat pienenevät ja meidän on jatkossakin saatava osaavaa työvoimaa kaikkiin tehtäviin. Voi olla, että valtion tarjoama koulutus on jatkossa rajallista. Silloin yhdistyksen roolin pitää olla entistä isompi esimerkiksi työssäoppimisen kehittäjänä. Työturvallisuus on ollut paljon esillä, sen eteen on tehty työtä ja on tehtävä tästä eteenkin päin, mutta kyllä järjestäytyneet rakennusliikkeet ovat siinä asiassa jo aika pitkällä, sanoo Ilkka Hentinen.

–Tärkeitä ovat henkilökohtaiset kontaktit ja mahdollisuus keskustella toisten saman alan ihmisten kanssa, jatkaa Hentinen. – Jyväskyläläinen pk-yrittäjä voi keskustella hämeenlinnalaisen pk-yrittäjän kanssa vailla minkäänlaista kilpailuasetelmaa. Kilpailulainsäädännön mukaanhan me emme voi keskustella vaikkapa hinnoitteluun liittyvistä asioista yleiselläkään tasolla.

Marraskuussa 2011 voimaan astuneen kilpailulaki kieltää määräävän markkina-aseman väärinkäytön ja kilpailevien yritysten väliset keskinäiset sopimukset kilpailun rajoittamiseksi. Lain tavoitteena on varmistaa terve ja toimiva kilpailu. Rakennusteollisuus RT varmistaa, että sen jäsenet tuntevat kilpailulainsäädännön vaatimukset. Tasapuolisen kilpailun edistäminen on järjestön keskeinen tehtävä. Kilpailu kannustaa yrityksiä kehittämään tuotteitaan, palveluitaan ja omaa toimintaansa. Kilpailu synnyttää talouskasvua. Asiakkaat hyötyvät kilpailun myötä laajemmasta valikoimasta, edullisemmista hinnoista sekä paremmista tuotteista ja palveluista.

–Olin kymmenkunta vuotta jäsenenä, varapuheenjohtajana ja puheenjohtajana, enkä muista yhtään sellaista tilannetta, jossa esillä olisi ollut jotain kilpailulainsäädännöllisesti arveluttavaa. Painopiste on aina ollut alan kehittämisessä, huomauttaa myös Jussi Tanhuanpää.

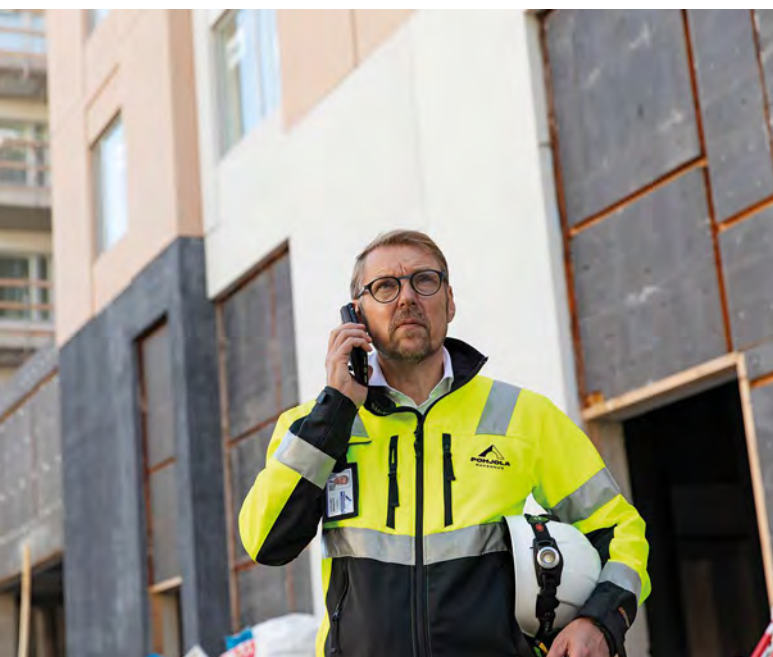
Jukka Terhonen

Jussi Tanhuanpää

Esa Kiiveri

Juha Metsälä

Ilkka Hentisen mukaan luottamustehtäviin tarttuvat ihmiset, jotka haluavat päästä asioista jyvälle perin pohjin ja ennen kaikkea vaikuttaa. Yrityksen koollakin on merkitystä, sillä pienehköstä yrityksestä, joita jäsenkuntaan paljon kuuluu, on vaikea irrottautua aikaa vieviin luottamustehtäviin.

– Olin Metsälän Jussin kanssa jossain työryhmässä, jonka aihepiiristä minulla ei ollut kokemusta. Pois lähtiessämme sanoin Jussille, että olipa hyvä, että olit mukana ja saatiin käytännön näkökulmaa asiaan. Hän oli vielä siihen aikaan enemmän itse hankkeissa mukana. Jussi sanoi hyvin, että tämä oli hyödyllistä, koska taas hän oppi uusia asioita, ker-
too aluepäällikkö Jari Lehtonen.

Hannu Markkolan yritys Suomen Laatoituskeskus on ollut Talonrakennusteollisuuden jäsen vuosina 1995– 2020. Alkuvuonna 2020 Markkolalla tuli täyteen 20 vuotta piiriyhdistyksen hallituksen jäsenenä. Samoihin aikoihin tapahtui Suomen Laatoituskeskuksen ja Tammer-Lattioiden fuusio. Tästä eteenpäin Rakennusteollisuuden jäsenenä, joskin eri toimialalla, jatkaa Tammer-Lattiat.

Ilkka Hentinen

Aitolahden vuonna 2001 rakennetun kirkon graniittilattiat ja marmorisen alttarikorokkeen teki Suomen Laatoituskeskus Oy. Kohteen pääurakoitsija oli Skanska Oy.

- Minähän olen alusta lähtien ollut ainoa aliurakkapuoella toimivan yrityksen edustaja hallituksessa. Oli tosi hienoa, että minut hyväksyttiin tähän porukkaan mukaan. Minä toin pääurakoitsijoille viestiä täältä aliurakkaketjusta ja kerroin, mitkä asiat ovat meillä tärkeitä ja mitä täällä pitää ottaa huomioon, kertoo Markkola.

VALTAKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

Piiriyhdistyksen hallitus on keskeinen vuorovaikutuksen foorumi, mutta tapahtumien, koulutusten ja sisäisen tiedottamisen avulla tieto ja osaaminen leviävät koko jäsenistölle. Tieto leviää Sisä-Suomen alueelta myös valtakunnalliselle tasolle luottamushenkilöiden ja asiamiesten kautta. He välittävät eteenpäin piirin tunnelmia ja tarpeita sekä hyviä käytäntöjä ja oivalluksia. Tavoitteena on koko alan kehittyminen.

JÄSENTEN AKTIIVISUUS TUO ALUEELLISEEN TOIMINTAAN VAIKUTTAVUUTTA.

Sisä-Suomi on Uudenmaan jälkeen Talonrakennusteollisuus ry:n isoin piiri. Koska edustajien määrä riippuu piirin koosta, Sisä-Suomella on edustajia paitsi Talonrakennusteollisuuden, myös Rakenusteollisuuden ja Elinkeinoelämän Keskusliiton toimielimissä. Liittotasolle kentän kuulumiset kantautuvat luottamushenkilöiden kautta. Jäsenten aktiivisuus osallistua ja ottaa asioita esille tuo alueelliseen toimintaan voimaa ja vaikuttavuutta. Aluepäällikkö

Jari Lehtonen kiittää sisäsuomalaisia, jotka osallistuvat piirin ja koko liittoyhteisön toimintaan aktiivisesti siitäkin huolimatta, että luottamustehtävät sitovat ja velvoittavat.

Rakennusteollisuus RT:n edustajistoon kuuluu neljä Sisä-Suomen edustajaa henkilökohtaisine varajäsenineen. Talonrakennusteollisuuden edustajistossa Sisä-Suomella on seitsemän edustajaa ja jokaisella henkilökohtainen varajäsen. Sisä-Suomessa, toisin kuin monessa muussa piirissä, edustajistoihin ei valita samoja henkilöitä. Tavoite on, että mahdollisimman moni voi osallistua ja vaikuttaa liittoyhteisössä.

Talonrakennusteollisuuden hallituksessa Sisä-Suomen Piirillä on kolme paikkaa. Rakennusteollisuuden hallituksessa Talonrakennusteollisuudella on yhteensä vii-

tisen edustajaa eli kaikki piirit eivät saa hallitukseen omaa edustajaa. Isosta ja aktiivisesta Sisä-Suomen Piiri ry:stä Rakennusteollisuus RT:n hallituksessa ovat kuluneella kymmenvuotiskaudella vaikuttaneet Kari Salminen, Juha Metsälä ja Esa Kiiveri.

RAKENNUSTEOLLISUUS RT:N
HALLITUKSESSA OVAT KULUNEELLA
KYMMENTUOTISKAUDELLA VAIKUTTANEET
KARI SALMINEN, JUHA METSÄLÄ JA ESA
KIIVERI.

Rakennusteollisuus RT:n työmarkkinavaliokunta pohtii työnantajapoliittisen toiminnan suuntaviivoja ja tekee työmarkkinatoimintaa koskevia aloitteita ja esityksiä hallitukselle. Sisä-Suomea työmarkkinavaliokunnassa edusti pitkään Kari Salminen. Hänen jälkensä valiokuntaan ovat kuuluneet Juha Metsälä ja Ilkka Hentinen kumpikin neljän vuoden ajan. Nyt työmarkkinavaliokunnassa vaikuttaa Jussi Holmström VRP Rakennuspalvelut Oy:stä.

TYÖMARKKINAVALIOKUNTA

Elinkeinoelämän keskusliitto, Rakennusteollisuus ja Talonrakennusteollisuus toimivat Helsingissä, kuten myös isoimpien yritysten pääkonttorit. Pienet ja keskisuuret yritykset sen sijaan ovat levittäytyneet kaikkialle Suomeen. Tämän takia on tärkeää, että pk-yrittäjillä on omat keinonsa ottaa kantaa ja vaikuttaa kattojärjestöissä. Koko Suomen ääni kuuluu Talonrakennusteollisuus ry:n yrittäjävaliokunnassa, johon kuuluu kasvollisia yrittäjiä kustakin piiristä.

YRITTÄJÄVALIOKUNTA

Yrittäjävaliokunnasta valikoituu edustajia Elinkeinoelämän keskusliiton yrittäjävaltuuskuntaan, joka ottaa kantaa kansallisella tasolla yrittäjyyttä ja vaikkapa verolinjauksia koskeviin asioihin. Yksi tärkeä teema, mihin yrittäjävaltuuskunta pyrkii vaikuttamaan, on yrityksen sukupolvenvaihdon verotus.

– Sukupolvenvaihdos ei saa tulla verotuksen takia niin kalliiksi, että seuraava sukupolvi velkaantuu kohtuuttomasti tai yritys menettää pääomia ja samalla elinkelpoisuutensa, sanoo Talonrakennusteollisuuden yrittäjävaliokunnan puheenjohtaja ja Elinkeinoelämän keskusliiton yrittäjävaltuuskunnan jäsen, rakennusneuvos Esa Kiiveri.

Tällä hetkellä 96 % Elinkeinoelämän keskusliiton jäsenyrityksistä edustaa pk-sektoria. On erittäin tärkeää tiedostaa ja huomioida päätöksenteossa pk-yrittäjien suuri kansantaloudellinen merkitys sekä työllistämisen että verotuksen kannalta.

Edustajistojen, hallitusten ja valiokuntien lisäksi piiriyhdistys on edustettuna erilaisissa työryhmissä, Elinkeinoelämän keskusliiton aluejohtokunnissa, kauppakamareissa, maakunnan yhteistyöryhmissä sekä oppilaitosten neuvottelukunnissa ja hallituksissa.

LISÄÄ OSAAMISTA KAIKILLE

Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry:n jäsenenä on sekä isoja konserneja että pieniä ja keskisuuria talonrakennus- ja erikoisurakoitsijoita Kanta-Hämeestä, Pirkanmaalta ja Keski-Suomesta. Esimerkiksi yhteydenpito kaupunkien viranhaltijoiden kanssa, oppilaitosyhteistyö ja vaikuttaminen ovat tärkeitä kaiken kokoisille yrityksille. Alan kehittyminen on jokaisen etu.

– Paikallinen vaikuttaminen on tärkeää ja Rakennusteollisuus RT edustaa koko järjestäytynyttä rakennusalaan. Siksi RT:n kautta vaikuttaminen on tehokkaampaa kuin yksittäisen yrityksen kautta, sanoo YIT:n aluejohtaja Ilkka Kääriäinen.

– Pk-yrityksellä ei ole henkilöstöosastoa tai erillistä koulutusorganisaatiota. Me saamme Talonrakennusteollisuudelta ajantasaista tietoa esimerkiksi lainsäädännöstä ja Rakennusteollisuuden Koulutuskeskus RATEKO tuottaa meille koulutuksia ja pitää yllä osaamista. Toisaalta vaikkapa työturvallisuus on ihan kaikkien asia. Kukaan ei halua, että työmaalla loukkaannutaan. Eikä sääntelyn lisääntyminen edesauta kenenkään hommia, sanoo Ilkka Hentinen.

Yrityksissä on erilaista osaamista, joka leviää yhdistyksen kautta koko jäsenkunnalle. Työturvallisuus ei ole yrityksen kilpailuetu, vaan alan yhteinen asia. Jakaessaan omaa osaamistaan ja hyviä käytäntöjään, yritys ei menetä mitään. Päinvastoin. On koko alan etu, että kaikilla työmailla noudatetaan samanlaisia, hyviä työtapoja.

– Menneinä vuosina Suomeen tuli pohjoismaisia pörssiyrityksiä, joiden osaaminen oli monin tavoin tärkeitä yrityksiä pidemmällä, erityisesti työturvallisuudessa.

He jalkauttivat sitä ensin omiin yrityksiinsä ja sitten pk-yrityksiin Talonrakennusteollisuuden kautta. Pienet ja keskisuuret yritykset voivat olla kiitollisia siitä vuorovaikutuksesta. Toisaalta pk-yritysten johtajille, jotka usein toimivat samassa roolissa vuosikymmeniä, kertyy valtavasti tietoa yrittäjyydestä, yritysjohtamisesta, vastuusta ja työnantajajärjestötoiminnasta. Sitä ei ole suuryritysten johtajilla, joiden asema on lyhytaikaisempi. Myös pk-yrityksillä on annettavaa isoille yrityksille, huomauttaa Esa Kiiveri.

TYÖTURVALLISUUS ON
ALAN YHTEINEN ASIA.

- Täällä edustetaan koko alaa eikä vain omaa yritystä. Eritoten puheenjohtajan täytyy huomioida kaikki ja kaikenlaiset yritykset. Vaikka itse toimisi konsernissa, puheenjohtajana pitää ajatella myös pieniä yrityksiä. Tämä liittyy esimerkiksi kaa-voitukseen. Isojen hankekehitysalueiden lisäksi pitää kaavoittaa pienille firmoille sopivia alueita, muistuttaa Jari Lehtonen.

Vasemmalla ylhäällä kuntatilaisuus Jyväskylässä talvella 2017. Oikealla Rakennusteollisuus RT:n silloinen toimitusjohtaja Tarmo Pipatti puhumassa kuntatilaisuudessa. Vasemmalla alhaalla Harri Kaipio, Tuija Hietikko ja Jari Lehtonen keväällä 2012.

OSAAJIA TARVITAAN

RAKENNUSALA TYÖLLISTÄÄ

Rakennusala työllistää Suomessa suoraan noin 200 000 henkilöä. Kun mukaan lasketaan myös kiinteistöala, rakennettu ympäristö työllistää puolisen miljoonaa ihmistä eivätkä alan työpaikat ole katoamassa. Koska rakennuksia ei voi tuoda maahan muualta, työpaikat pysyvät Suomessa. Mutta paljonko työntekijöitä tarvitaan tulevaisuudessa? Entä millaisia osaajia alalla tarvitaan?

RAKENNUSALA TYÖLLISTÄÄ
SUORAAN 200 000 HENKILÖÄ.
KAIKKIAAN RAKENNETTU
YMPÄRISTÖ TYÖLLISTÄÄ PUOLISEN
MILJOONAA IHMISTÄ .

Opetushallitus julkaisi vuonna 2011 raportin, jossa ennakoitiin työvoiman tarvetta vuonna 2025. Raportin mukaan rakennusalalta poistuu vuosina 2008–2025 noin 80 000 työntekijää ja toimihenkilöä etupäässä eläköitymisen seurauksena. Lisäksi arvioitiin, että vastaavien mestarien ja rakennussuunnittelijoiden tarve kasvaa seuraavien vuosien aikana alan muita ammattiryhmiä enemmän.

Vuosikymmenen alussa myös Rakennusteollisuus RT ry:n hallituksen puheenjohtaja Timo Kohtamäki totesi, että rakennusalan henkilöstöstä yli puolet eläköityy seuraavien kymmenen vuoden aikana ja joka vuosi tarvitaan 5 000 uutta rakentajaa. Samanaikaisesti ikäluokkien pientymisen myötä työikäisten ihmisten määrä Suomessa vähenee vuosittain 20 000 henkilöllä.

Viitisen vuotta myöhemmin Opetushallituksen Rakennettu ympäristö -ennakointiryhmä selvitti rakennusalan osaamiseen ja koulutukseen liittyviä tulevaisuuden tarpeita. Ryhmän mukaan talonrakentamisessa ja suunnittelussa tarvitaan vuosina 2017–2035 noin 50 000 uutta työntekijää. Heistä 35 prosentilla pitäisi olla ammatillinen koulutus, 43 prosentilla ammattikorkeakoulututkinto ja 22 prosentilla yliopistotutkinto.

Viime vuosikymmenen alussa sekä vanhuuseläkkeelle että työkyvyttömyyseläkkeelle jäätiin rakennusalalla selvästi nuorempina kuin muilla aloilla. Tapaturmataajuus puolestaan oli noin kaksinkertainen muuhun teollisuuteen verrattuna. Työvoiman riittävyyteen voidaan vaikuttaa myös pidentämällä työuria eli parantamalla työturvallisuutta, kehittämällä esimiestyötä ja lisäämällä koulutusta.

Työurien pidentäminen helpottaa työvoiman riittävyyttä, mutta tärkeintä on kouluttaa alalle uusia osaajia. Rakennusteollisuus RT vaikuttaa työvoiman saatavuuteen kehittämällä koulutusta ja houkuttelemalla nuoria rakennusalalle. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus on rakennusalan keskeisimpiä kysymyksiä.

Margus Juks leikkaa laattaa Kangasalla uimahalli Kuohun työmaalla vuonna 2010. Juks, kuten usea muukin Suomen Laatoituskeskuksen työntekijä, suoritti työn ohessa erikoisammattitutkinnon ja toimi ohjaajana nuoremmille laatoittajille.

Työuria pidennetään ja uusia tekijöitä koulutetaan, mutta työttömyyttäkin alalla on. Täystyöllisyyttä ei saavuteta, koska työntekijöiden asuinpaikka ja osaaminen eivät mene yksiin työvoiman tarpeen kanssa. Tilastokeskuksen mukaan rakennusalan työttömyysaste oli vuonna 2018 vain 4 prosenttia, kun se koko Suomessa oli 7,4 prosenttia. Rakennusalan vahva kasvu vuodesta 2015 lähtien on pitänyt työttömyysasteen alhaisena.

MILLAISTA KOULUTUSTA KAIVATAAN?

Viime vuosikymmenen lopulla työvoiman tarvetta on lisännyt paitsi suurten ikäluokkien eläköityminen, myös kiivas rakentaminen. Rakennusteollisuus RT:n mukaan keväällä 2018 pula työnjohtajista ja muista korkeakoulutetuista toimihenkilöistä oli rakentamisen kasvun este.

Pula työnjohdosta ei ollut yllätys. Tulevaisuuskatsaustenkin perusteella oli tiedossa, että osaajia tarvitaan erityisesti työnjohto- ja suunnittelutehtäviin. Ehkä yllättävää oli se, ettei rakennusalan ammattikorkeakoulututkintojen määrän kaksinkertaistuminen kymmenessä vuodessa riittänyt paikkaamaan henkilöstöpulaa.

Vuonna 2018, jolloin korkeasuhdanteen myötä kuumentunut rakennusala kärsi erityisen pahasta henkilöstöpulasta, rakennusalan korkeakoulutusta annettiin kolmessa yliopistossa ja seitsemässätoista ammattikorkeakoulussa. Siitä huolimatta liki kaksikymmentä vuotta aiemmin tehdyt leikkaukset koulutuksessa näkyivät edelleen. Kyse ei olekaan vain koulutusmääristä.

Rakennusteollisuus RT:n osaamisstrategian mukaan on tärkeää kouluttaa oikeanlaisia osaajia oikeassa paikassa. Kun rakentaminen keskittyy alueellisiin kasvukeskuksiin, kattavasti kaikkialla Suomessa annettu koulutus ei hyödytä alaa parhaalla mahdollisella tavalla. Työvoimapula korostuu isoissa kaupungeissa ja se koskee sekä työnjohtoa että työntekijöitä. Peruskoulun päättävät nuoret hakevat vähiten rakennusalan ammattiopintoihin isoissa kaupungeissa, joissa rakentaminen on vilkkainta. Kohtaanto-ongelma koskee nimenomaan ammattikoulutusta. Ammattikorkeakouluihin on enemmän hakijoita. Kevään 2020 yhteishaussa Tampereen

ammattikorkeakoulun rakennustekniikan insinöörikoulutukseen pyrki 199 ensisijaista hakijaa. Kaikkiaan hakijoita oli 780, joista sisään otetaan 110 opiskelijaa.

Sekin on tärkeää, että opiskelijat valmistuvat suunnitellussa aikataulussa ja siirtyvät mahdollisimman nopeasti työelämään. Vuonna 2018 vain noin 60 prosenttia opiskelijoista suoritti rakennusalan ammattikorkeakoulututkinnon neljän vuoden tavoiteajassa.

Rakennusteollisuus RT on peräänkuuluttanut korkeakoulujen tiiviimpää yhteistyötä ja työnjakoa sekä oppilaitosten selkeää profiloitumista opetuksessa ja tutkimuksessa. Rakennusalan ammattikorkeakouluopiskelijoista lähes puolet on suorittanut aiemmin alan ammatillisen tutkinnon, joka kertoo osaltaan eri koulutusasteiden välisen yhteistyön tarpeellisuudesta.

Tampereen yliopisto ja Tampereen teknillisen yliopisto yhdistyivät vuoden 2019 alussa uudeksi säätiöyliopistoksi. Uusi Tampereen yliopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu muodostavat yhdessä Tampereen korkeakoulu yhteisön, jossa annetaan rakennusalan koulutusta sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulutasolla. Aluepäällikkö Jari Lehtonen odottaa yhteisiltä opinnoilta ennen kaikkea poikkitieteellisyttä.

Korkeakoulu yhteisö muodostaa Tampereelle Suomen suurimman rakennusalan osaamiskeskittymän. Tästä lähtökohdasta Tampereen ammattikorkeakoulu hakee rakentamisesta itselleen strategista painopistealuetta. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan haetaan opetusministeriöltä profilaatorahoitusta. Poikkitieteellinen hanke yhdistää rakentamisen, kestävän kehityksen, käytettävyyden ja hyvinvoinnin edistämisen.

– Tulevaisuuteen suuntaava hanke etsii rakentamiseen uudenlaista näkökulmaa, kertoo osaamispäällikkö Hannu Kauranen Tampereen ammattikorkeakoulusta.

YHTEISTYÖ KORKEAKOULUJEN KANSSA

Tampereen teknillisestä yliopistosta tuli vuoden 2010 alussa säätiömuotoinen yliopisto toisena yliopistona Suomessa. Säätiön pääoma kerättiin lahjoituksina

yksityisiltä rahoittajilta ja valtion rahoitusosuus riippui yksityisen rahoituksen määrästä. Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry täytti samana vuonna 40 vuotta. Juhlavuotensa kunniaksi yhdistys teki säätiölle 20 000 euron lahjoituksen haastaen samalla alueen rakennusliikkeet ja Rakennusteollisuuden jäsenliikkeet kartuttamaan säätiön pääomaa. Paikallisten jäsenyritysten lahjoitukset kasvattivat summan yli 100 000 euroon. Rakennusteollisuus RT:n jäsenten lahjoitusten myötä summa kohosi lähes puoleen miljoonaan euroon.

Vuonna 2018 Talonrakennusteollisuuden piiriyhdistykset lahjoittivat suomalaisille ammattikorkeakouluille varoja yhteensä yli 200 000 euroa. Suurin lahjoittaja yhdeksän piiriyhdistyksen joukossa oli Sisä-Suomen Piiri ry, joka lahjoitti Tampereen ammattikorkeakoululle 30 000 euroa, Jyväskylän ammattikorkeakoululle 10 000 ja Hämeen ammattikorkeakoululle niinikään 10 000 euroa.

Lahjoitukset liittyivät ammattikorkeakoulujen vastinrahakeräykseen. Valtionrahoituksen määrä oli sidottu oppilaitoksen yksityiseltä sektorilta keräämään rahoituksen määrään. Varainhankinta nähtiin osana oppilaitosten ja yritysten välistä yhteistyötä ja vuoropuhelua. Lahjoituksilla haluttiin edistää osaavien rakennusmestarien ja rakennusinsinöörien koulutusta ja ennen kaikkea varmistaa, että heitä valmistuu riittävästi työelämän tarpeisiin.

Sisä-Suomen Piiri ry luovutti Tampereen ammattikorkeakoululle 30 000 euron lahjoituksen 19. joulukuuta vuonna 2018.

AMMATTIKORKEAKOULUN
RAKENNUSALAN
NEUVOTTELUKUNNASSA
SYNTYY LAAJA NÄKEMYS ALAN
TARPEISTA.

Yhdistys pitää tärkeänä, että rakennusalan koulutus saa riittävästi määrärahoja. Lisäksi on pyritty vaikuttamaan koulutuksen määrään, laatuun, sisältöön, oppilasvalintoihin ja koulutustarjonnan alueelliseen tasapuolisuuteen. Säännöllisesti toimiva vaikutuskanava on Tampereen ammattikorkeakoulun rakennusalan neuvottelukunta, jossa on mukana muitakin kuin talonrakennusalan edustajia.

– Siellä syntyy laaja-alainen näkemys rakennusalasta ja sen tarpeista. Viesti kulkee yrityksiltä opettajille ja päinvastoin. Meille on tärkeää saada tietoa esimerkiksi erilaisista harjoitteluista ja niihin liittyvistä odotuksista, selittää Jari Lehtonen.

Yhteistyötä tehdään myös muiden oppilaitosten kanssa. Opiskelijoille yhdistys jakaa vuosittain stipendejä. Esimerkki konkreettisesta tavasta lisätä opiskelijoiden osaamista on Tampereen yliopiston rakennustekniikan opiskelijoille järjestettävä työturvallisuuskorttikoulutus. Kerran vuodessa tai kahdessa järjestettävän koulutuksen pitää piiriyhdistyksen asiamies Harri Kaipio. Kouluttajana on ollut myös työturvallisuuden pitkän linjan asiantuntija Juha Suvanto Talonrakennusteollisuudesta. Kurssi pidetään tavallisesti huhtikuussa, jotta kesäharjoittelujen alkaessa opiskelijoilla on työturvallisuuskortti suorittuna.

– Yhteistyön yritysten ja oppilaitosten välillä pitää olla elävää ja käytännönläheistä. Esimerkiksi yrityksissä työskentelevien rakennusalan ammattilaisten toimiminen koulujen opetustehtävissä on erittäin tervetullutta. Opetus pysyy ajan hermolla ja opiskelijoiden motivaatio korkealla, kun opetuksella on suora yhteys oikeaan työelämään, totesi Talonrakennusteollisuuden toimitusjohtaja Kim Kaskiaro vuonna 2018.¹

Tampereella on Rakennusteollisuuden Koulutuskeskus RATEKO:n ja ammattikorkeakoulun yhteistyönä toteutettu rakennusalan työmaajohdon erikoisammattitutkintoon johtavaa koulutusta. Täydennyskoulutus on tarkoitettu ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille ihmisille, jotka ovat mukana työelämässä ja joilla on jo kokemusta työnohjohtotehtävistä.

Teknillisen yliopiston kanssa yhteistyö on liittynyt etupäässä kehityshankkeisiin ja koulutukseen sekä työharjoittelujen ja opinnäytetöiden tekemiseen yrityksissä.

Opinnäytetöiden tuottamaa tietoa yritykset voivat hyödyntää oman toimintansa kehittämisessä ja parhaassa tapauksessa harjoittelijat tulevat valmistuttuaan töihin yritykseen, jonka tavat he jo tuntevat.

Rakennusmestarikoulutus lopetettiin vuosituhatluvun taitteessa. Rakennusalan diplomi-insinöörikoulutusta Tampereella uhkasi sama kohtalo yhdeksänkymmentäluvulla. Joidenkin mielestä diplomi-insinöörejä valmistui työmarkkinoiden tarpeeseen nähden liikaa. Rakennusalan diplomi-insinöörejä koulutettiin Espoon Otaniemessä, Oulussa ja Tampereella. Yksi näistä päätettiin lakkauttaa ja aluksi näytti siltä, että koulutus päättyy Tampereella. Epävarmuuden vuosina Tampereelle otettiin vuosittain sisään 60–70 uutta rakennusalan opiskelijaa.

– Sitten seinälle tuli ilmoitus, jossa opiskelijat toivotettiin tervetulleiksi lukemaan tietotekniikkaa tai sähkötekniikkaa. Opiskelijat lähtivät sinne ja meille jäi parikymmentä, muistelee talonrakennustekniikan emeritusprofessori Ralf Lindberg vaikeaa aikaa. – Lopulta lakkautettiin Oulun yksikkö. Kun tilanne normalisoitui, hakijoita oli moninkertaisesti se määrä, mitä voitiin ottaa sisään.

Sitten Tampereen teknillisen yliopiston rakennustekniikan ala on menestynyt kansainvälisissäkin vertailuissa erinomaisesti. Rakennusmestarikoulutus puolestaan on käynnistetty uudelleen.

VOIMAVARANA VASTAAVA MESTARI

Rakennusmestareita on koulutettu Suomessa 1870-luvulta lähtien. Rakennusmestari oli aiemmin opistotasoinen tutkinto ja vuodesta 1997 lähtien ammattikorkeakoulututkinto. Kaksi vuotta myöhemmin ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto käynnisti koulutusohjelman projektin, jonka seurauksena vuoden 2001 alussa rakennusmestarikoulutus korvattiin insinöörikoulutuksella. Päätöstä perusteltiin muun muassa rakennusmestarikoulutuksen vähäisillä hakijamäärillä ja työnantajien tavalla määrittää tehtävien kelpoisuusehdoksi insinöörin tutkinto.

Vaikka perusteluissa mainittiin työnantajien halu palkata insinöörejä, muutos ei ollut rakennusalan yritysten mieleen. Hyvin nopeasti kävi ilmi, ettei teoriapainot-

Vastaava mestari ja kumppanit Arkta Rakennuksen työmaalla Lempäälän Maakalantiellä.

toinen insinöörikoulutus vastannut rakennusmestarikoulutusta. Tuotantopainotteiset AMK-insinöörit eivät korvanneet työmailla rakennusmestarien eläköitymisen myötä poistuvaa työnjohto-osaamista. Työmaiden sijasta insinöörit hakeutuivat suunnittelutöihin.

- Tuli insinööreistäkin hyviä mestareita tai tuotanto-orientoituneita työnjohtajia, mutta monet halusivat muihin töihin. Rakennusmestarikoulutukseen liittyy selvemmin ajatus työstä työmailla, sanoo aluepäällikkö Jari Lehtonen.

Rakennusteollisuus RT ja piiriyhdistykset ryhtyivät voimakkaasti ajamaan rakennusmestarikoulutuksen palauttamista ammattikorkeakouluihin. Yhdessä muiden alan toimijoiden kanssa tehty vaikuttamistyö tuotti tuloksia ja syksyllä 2007 kuudessa ammattikorkeakoulussa alkoi uusi rakennusalan työnjohdon koulutusohjelma. Si-

sä-Suomen alueen kolmesta ammattikorkeakoulusta Hämeenlinna kuului ensimmäisten joukkoon. Vuotta myöhemmin syksyllä 2008 koulutus alkoi myös Tampereella.

RAKENNUSMESTARIKOULUTUS
AMMATTIKORKEAKOULUISSA
ALKOI UUDELLEEN .

Uudet työnjohdon koulutusohjelmat eivät korvanneet suoraan vanhaa teknikkokoulutusta tai vuosien 1997–2001 ammattikorkeakouluopintoja. Uudessa työelämän tarpeisiin perustuvassa rakennusmestarikoulutuksessa painotetaan käytännön työjohtotaitoja. Tampereen ammattikorkeakoulu ja Sisä-Suomen Piiri ry tekivät asiassa erinomaista yhteistyötä.

– Meillä oli useampi workshop, joissa käytiin todella avointa keskustelua rakennusmestarikoulutuksen ja insinöörikoulutuksen eroista. Rakennusmestarikoulutukseen lähtevät ihmiset näkevät, että heidän paikkansa on työmaalla työnjohdossa. Heillä on yleensä kyky tehdä ratkaisuja ja halu johtaa ihmisiä. Heitä kiehtoo rakentaminen konkreettisenä alana. Myös opintojen painottumista eri vuosikursseille mietittiin yhdessä. Perinteisesti opiskellaan ensin yleisopintoja, mutta me halusimme opiskelijat heti rakentamaan. Ajateltiin, että mukana pitää olla paljon harjoittelua. No, silloin pitää olla harjoittelupaikkoja. Siinä samassa yhteydessä useampi iso rakennusliike lupasi ottaa tietyn määrän harjoittelijoita, kunhan koulutus käynnistyy. Ainakaan siitä ei jäisi kiinni harjoittelupainotteisen koulutusohjelman toteutuminen, kertoo Lujatalo Oy:n toimitusjohtaja Jussi Tanhuanpää, joka oli 2000-luvun alussa piiriyhdistyksen hallituksen jäsen ja vuosina 2010–2012 sen puheenjohtaja. – Yhteistyö ammattikorkeakoulun kanssa oli uskomattoman hienoa. Oli poikkeuksellista, että oppilaitos antautui tällaiseen keskusteluun ja että he halusivat meidät siihen mukaan. Tampereellahan on rakennusliikkeillä aiemmin ollut hyvin kiinteät yhteydet teknillisen yliopiston kanssa.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu aikoi lopettaa rakennusalan koulutuksen kokonaan säästösyistä. Yritykset ja piiriyhdistys näkivät, että koulutuksen jatkuminen on välttämätöntä, jotta keskisuomalaiset rakennusalan yritykset saavat jatkossakin työvoimaa. Piiriyhdistys teki aktiivista vaikuttamistyötä ja kävi keskusteluja oppilaitoksen kanssa. Vuonna 2012 rakennusallalle ei otettu yhtään opiskelijaa, mutta seuraavana vuonna koulutus jatkui jälleen, joskin aloituspaikkojen määrä oli aiempaa pienempi. Koska hakijoita on ollut paljon, rakennusalan aloituspaikkojen määrää on sittemmin nostettu.

– Tämä torjuntavoitto oli iso juttu. Helsingistä katsoen muutama oppilaitos riittäisi kouluttamaan kaikki toimihenkilöt rakennusallalle ja suuruuden ekonomian mukaan se voisi olla järkevääkin. Mutta pienikin toiminta voi olla kustannustehokasta, koska byrokratiaa on vähän. Kasvukeskuksissa rakennetaan eli siellä pitää olla koulutusta. Jyväskylä on kuitenkin iso talousalue, isompi kuin monet Talonrakennusteollisuuden piirit, sanoo Jari Lehtonen.

Rakennusmestarikoulutus käynnistyi Jyväskylässä keväällä 2013 Jyväskylän ja Tampereen ammattikorkeakoulujen yhteistyönä. Ensimmäiset rakennusmestarit vuoden 1996 jälkeen valmistuivat keväällä 2016. Samana vuonna aloitettiin seuraava rakennusmestarikoulutus yhteistyössä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa. Monimuoto-opetusta antoivat Jyväskylän ammattikorkeakoulun opettajat Jyväskylässä Seinäjoen opetussuunnitelman mukaisesti. Sisä-Suomen Piiri ry teki vuonna 2019 jäsenyrityksilleen kyselyn, jossa selvitettiin rakennusmestarikoulutuksen tarvetta Keski-Suomessa. Kyselyllä pohjustettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun omaa toimilupahakemusta.

– Rakennusmestarikoulutus Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on nyt askelen pidemmällä eli koululle haetaan omaa rakennusmestarikoulutuslupaa, kertoi piiriyhdistyksen puheenjohtaja Ilkka Hentinen talvella 2020. – Asiaa on viety eteenpäin toistakymmentä vuotta. Nämä ovat pitkiä prosesseja.

Vaikka rakennusmestarikoulutus on alkanut uudelleen, työmailla on edelleen pula kokeneista mestareista.

– Työmaapäällikkö eli työmaan vastaava mestari on meillä iso voimavara, mutta vanhat vastaavat alkavat olla eläkkeellä. Kokeneet tekijät ovat aika vähissä. Koulusta valmistuu nuoria, mutta menee kymmenkunta vuotta ennen kuin he ovat valmiita vastaaviksi. Meidän työnantajana pitää turvata se, että kaveri pääsee koulun jälkeen osaamisessaan eteenpäin. Työpaikalla pitää olla nuorelle kokeneempi kaveri oppi-isäksi, jotta ammattitaito lähtee kehittymään ja siitä nuoresta tulee meille tulevaisuuden työmaapäällikkö, sanoo Pohjola Rakennuksen tuotantojohtaja Tomi Jukola. – Mestarikoulutuksen muuttuminen insinöörikoulutukseksi näkyy edelleen. Meiltä puuttuvat nelikymppiset vastaavat mestarit.

Ilkka Hentinen ja Jari Lehtonen ovat samoilla linjoilla.

– Nyt puuttuvat ne, jotka osaavat jo hyvin paljon ja pystyvät vetämään isoja hankkeita. Rakennusmestarikoulutuksen katkeamisen lisäksi tilanteeseen vaikuttaa yhdeksänkymmentäluvun lama. Koska rakennusalalla ei ollut silloin töitä, valmistuneet hakeutuivat muualle, sanoo Hentinen.

– Rakentaminen on käytännönläheistä ja sitä on vaikea oppia kirjoista lukemalla. Kokonaisprosessia voi ymmärtää vasta sitten, kun on laajasti kokemusta kohteista ja niiden reunaehdoista, jatkaa Lehtonen. – Juuri koulusta valmistuneet eivät korvaa puuttuvaa ikäluokkaa, mutta vähitellen alkaa olla kokeneitakin tekijöitä.

Tampereen ammattikorkeakoulu on vastannut rakennusmestariopintoihin muuntokoulutuksella. Aloite koulutuksen järjestämiseen tuli Rakennusteollisuudelta ja alan yrityksiltä, joiden kanssa myös koulutuksen sisältö suunniteltiin. Työ- ja elinkeinoministeriö sekä TE-keskukset valitsivat TAMK:n koulutuksen järjestäjäksi. Muuntokoulutusta järjestettiin myös Helsingissä Saimaan ammattikorkeakoulun toimesta.

Syksyllä 2017 alkanut koulutus oli suunnattu työttömille tai työttömyysuhan alla oleville henkilöille, joilla oli jonkin muun alan insinöörin tutkinto tai vastaavat tiedot. TAMK, TE-keskukset ja yritykset valitsivat koulutukseen 23 opiskelijaa, joiden pohjakoulutus vaihteli elintarvikealan teknikosta tuotantotalouden diplomi-insinööriin. Monimuotokoulutuksessa oli lähiopetusta kolme päivää kolmessa viikossa. Muu oppiminen tapahtui työmailla yrityksissä, jotka sitoutuivat tarjoamaan opiskelijoille harjoittelupaikan.

Kahden vuoden määräajassa vuonna 2019 koulutuksesta valmistui 20 rakennusmestaria. Valmistuneista viidellätoista oli työpaikka odottamassa.

KOKENEITA MESTAREITA TARVITAAN.

OSATTAVAA ON YHÄ ENEMMÄN

Kokeneita vastaavia mestareita on vähän. Sen lisäksi työnjohdon osaamisvaatimukset ovat viime vuosina kasvaneet uuden tekniikan, lisääntyvien säädösten ja entistä monimutkaisempien hankkeiden myötä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus seuraavat kyselytutkimusten avulla ammattikorkeakouluista valmistuneiden henkilöiden työuria ja työmarkkinatilannetta sekä tyytyväisyyttä suoritettuihin tutkintoihin.

Vuonna 2014 valmistuneet rakennusmestarit arvioivat työnsä vaatimuksia ja koulutuksesta saamaansa osaamista viisi vuotta valmistumisensa jälkeen. Heidän mukaansa työssä on tärkeintä sietää stressiä, sopeutua uusiin tilanteisiin ja olla itseohjautuva. Lähes yhtä keskeisiä ovat ongelmanratkaisutaidot, ajanhallinta ja kyky oppia uutta. Tärkeimpien työelämän vaatimusten kohdalla koulutuksen antia pidettiin heikohkona. Sen sijaan ammattikorkeakouluopintojen koettiin kehittävän erityisesti alan menetelmien, periaatteiden ja termien osaamista ja tiedonhankintataitoja sekä tieto- ja viestintätekniikan osaamista.

Uraseurantakyselyn tuloksissa näkyy rakennushankkeiden muuttuminen aiempaa isommiksi ja monimutkaisemmiksi kokonaisuuksiksi. Muuttuvat tilanteet ja tiukat aikataulut vaativat vastaavilta mestareita uudenlaisia taitoja. Projektinhallinta on entistä tärkeämpää.

Tampereen teknillisen yliopiston talonrakennustekniikan emeritusprofessori Ralf Lindberg ja Tampereen ammattikorkeakoulun rakennustekniikan osastolla tuntiopettajana toiminut rakennusinsinööri Hannu Järvinen ovat huolissaan hallittavien asioiden määrän räjähdysmäisestä kasvusta. Kokeneet opettajat muistuttavat, että perusasiat pitää opettaa jokaiselle, mutta kaikkien ei tarvitse osata kaikkea.

– Osa-alueet laajenevat ja niiden määrä kasvaa. Huomioon otettavia asioita on valtavasti. Eri osa-alueista pitäisi käydä läpi keskeiset asiat ja valita, mihin syvennyttään. Silloin tietää, mitä hallitsee ja mitä ei, ja osaa kysyä apua, kun eteen tulee uusia asioita, sanoo Ralf Lindberg.

– Koulutuksen ongelma on se, että kaikkea pidetään tärkeänä. Seitsemänkymmentäluvulla rakennushankkeessa oli neljä urakkaa, mutta nyt niitä voi olla toista sataa. Työmaalla vastaavan mestarin pitäisi pystyä keskustelemaan niistä kaikista. Tämä on mahdoton yhtälö. Minun mielestäni pitäisi harkita, voisiko kohteessa olla kaksi vastaavaa työnjohtajaa. Nyt yksi vastaa kaikesta, eikä hänellä ole mitään mahdollisuuksia ymmärtää ja osata kaikkea sitä, mitä hänen työmaallaan tehdään ja tapahtuu. Voisiko siellä olla sekä rakennustekninen vastaava työnjohtaja että talotekninen vastaava työnjohtaja, pohtii Hannu Järvinen.

AMMATILLINEN OPPIMINEN TYÖPAIKALLA

Ammatillisen koulutuksen reformi oli yksi hallituksen kärkihankkeista 2010-luvulla. Uudistuksessa rakennusalan tutkintoja yhdistettiin toisiinsa. Ehkä tärkeintä oli kuitenkin työpaikalla tapahtuvan oppimisen lisääminen. Sen on tarkoitus olla opiskelijaa motivoiva tapa hankkia työelämässä tarvittavaa ammattiosaamista käytännönläheisesti aidossa työympäristössä.

Aivan kuten oppilaitoksessa, työpaikallakin opiskelu on tavoitteellista ja ohjattua. Työelämässä oppiminen suunnitellaan yhdessä työpaikan edustajan kanssa ja opiskelijalle nimetään työpaikalta oma ohjaaja. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan työpaikalla opiskelu oppisopimuksen tai koulutussopimuksen puitteissa edellyttää, että koulutustyöpaikalla on riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeelliset työvälineet sekä ammattitaidon, koulutuksen ja työkokemuksen puolesta pätevä henkilöstö, jonka joukosta voidaan nimetä opiskelijalle vastuullinen työpaikkaohjaaja.

– Jos kaikki eivät saa hyviä harjoittelupaikkoja, koulutus jää rempalleen. Toimiiko koulun ja työelämän yhteistyö ja löytyykö kaikille hyvät harjoittelupaikat, joissa oikeasti ohjataan ja tehdään monipuolisia töitä, pohtii Ilkka Hentinen. – Jos opiskelija menee perustuksia urakoivaan firmaan, hän tekee vain perustuksia ja voi oppia sen oikein hyvin, mutta miten käy muun osaamisen ja kokonaiskuvan.

TOIMIIKO KOULUN JA
TYÖELÄMÄN YHTEISTYÖ?

Työpaikalla oppiminen voidaan nähdä paluuna vanhaan kisälliperinteeseen, jota monet peräänkuuluttavat. Mutta miten pienet yritykset, joita rakennusalla on paljon, voivat ottaa vastuuta nuorten kouluttamisesta? Lujatalon toimitusjohtaja Jussi Tanhuanpään mielestä kouluttajan rooli ja vastuu kuuluvat oppilaitokselle.

- Kaksikymmentä vuotta sitten ammattikouluopiskelijoita olisi voitu kouluttaa rakennusliikkeissä, koska silloin isoilla rakennusliikkeillä oli paljon työntekijöitä. Tänä päivänä toimitaan aliurakointipainotteisesti eivätkä pienemmät alihankkijat voi mitenkään palkata työnohjaajia opiskelijoille, sanoo Tanhuanpää.

- Työpaikalla oppiminen sitoo kokeneen ammattilaisen opastamaan opiskelijaa. Tämä on pois muusta, tuottavasta työstä. Sen takia perehdyttämistyöstä olisi asianmukaista saada korvaus. Joskus korvaukseksi voi riittää työhyöty, mutta aina näin ei ole eikä tuntityössä milloinkaan. Muutenhan tämä on mitä parhain tapa oppia ammatti, huomauttaa Talonrakennusteollisuuden toimitusjohtaja Kim Kaskiaro.

- Opiskelijan opastaminen voisi olla erinomaisen työ sellaiselle henkilölle, jonka työkyky on alentunut ja vaihtoehtona olisi osittainen työkyvyttömyys. Silloin työeläkeyhtiö voisi osallistua kustannuksiin.

Ilkka Hentinen ottaa mielellään nuoria työssäoppimisjaksoille ja kesätöihin, koska sitä kautta yritys saa uusia työntekijöitä.

- Meillä on työmailla noin 40 työntekijää ja työuran pituus on noin 40 vuotta. Se tarkoittaa, että keskimäärin yksi vuodessa lähtee eläkkeelle ja yksi nuori mies tai nainen pitää palkata töihin. Eihän se tietysti todellisuudessa näin mene, mutta laskennallisena harjoituksena asiaa voidaan näin tarkastella, sanoo Ilkka Hentinen.

- Tämä on hidas tie ja jos tavoitteena on kasvattaa liikevaihtoa nopeasti, pitää toimia jollain muulla tavalla. Me tavoittelemme maltillista kasvua ja siksi meille on tärkeää ottaa työharjoitteluun alan opiskelijoita ja työelämään tutustuvia nuoria, jotka vasta harkitsevat alan koulutusta. Heistä me saamme uusia työntekijöitä.

Jussi Tanhuanpään mukaan maahanmuuttajien ammattikoulutukseen kannattaisi satsata paljon nykyistä enemmän. Maahanmuuttajien integraatio, työvoiman saatavuus ja koulutusjärjestelmän kehittäminen ovat toisiinsa nivoutuvia kysymyksiä.

– Rakennusalan ja yleisemminkin teknisten alojen pääsykokeissa ei pitäisi mitata kielitaitoa, vaan ongelmaratkaisukykyä ja matemaattista lahjakkuutta. Nyt voi käydä niin, että hakija saa täydet pisteet matematiikassa ja osaa suomea käytännössä, mutta ei pysty ratkomaan pääsykokeen suomenkielisiä tehtäviä riittävän hyvin eikä sen takia pääse opiskelemaan. Maahanmuuttajien suomen ja englannin opetuksen pitäisi olla sisällä koulutusohjelmassa ammattiopintojen rinnalla. Nimenomaan rakennusalalla tämä olisi mahdollista, koska ala ei ole kieliriippuvainen. Tämä edistäisi integraatiota ja nopeuttaisi työelämään pääsyä.

– Rakennusala tarvitsee tekijöitä ja maahanmuuttajat tarvitsevat työtä. Nämä ovat isoja asioita yhteiskunnan kannalta, muistuttaa myös Ilkka Hentinen. – Rakennuksella voi hyvin olla ryhmä maahanmuuttajia, joiden työnjohtaja puhuu suomea ja porukan yhteistä kieltä. Onhan meillä virolaisiakin työporukoita, joilla on virolainen työnjohtaja. He tekevät hyvää työtä, vaikkeivat välttämättä puhu kovin hyvää suomea.

RAKENNUSALA
TARVITSEE TEKIJÖITÄ JA
MAAHANMUUTTAJAT
TARVITSEVAT TYÖTÄ.

LISÄÄ NUORIA RAKENNUSALALLE

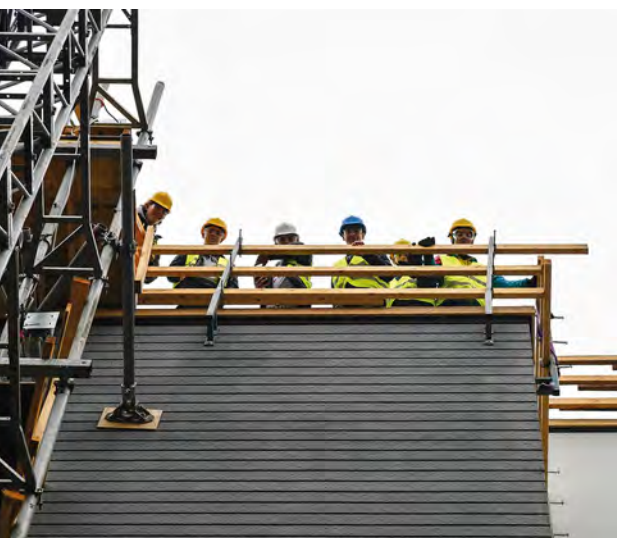
Rakennusalaa voi opiskella yliopistossa, ammattikorkeakoulussa, ammatillisessa oppilaitoksessa ja työssä oppien. Koulutusta on tarjolla, mutta varsinkin isoissa kaupungeissa nuoret voisivat hakeutua alan koulutukseen nykyistä innokkaammin.

Tilanteeseen havahduttiin jo 2000-luvun alussa. Yhdeksänkymmentäluvun alun syvä lama, joka iski erityisesti rakentamiseen, varjosti alaa pitkään. Rakennusalan asemasta nuoria houkutteli teknologiateollisuus Nokia keulakuvanaan. Sitten tilanne on muuttunut, mutta edelleen 2010-luvulla on ollut tärkeää aktiivisesti kannustaa nuoria hakeutumaan rakennusalan opintoihin.

Rakennusteollisuuden toimialaliitot ja muut rakennus- ja kiinteistöpalvelualojen keskeiset liitot edistävät alan vetovoimaa nuorten keskuudessa. Toiminta on suunnattu yläasteiden ja lukioiden opiskelijoille sekä opinto-ohjaajille. Viime vuosi-

Yläkuvassa tamperelaiset nuoret osallistui-
vat vuonna 2019 Avoimet työmaat -päivään
Tredussa ja Peabilla. Alemmissa kuvissa nuoret
Hämeenkyröstä, Ikaalisista ja Ylöjärveltä osallis-
tuivat vuonna 2018 Avoimet työmaat -päivään
Ammatti-instituutti lisäkissa ja YIT:n työmaalla.

kymmen alussa tietoa jaettiin www-sivuilla, omassa lehdessä, messuilla, rekrytointitilaisuuksissa ja opinto-ohjaajien vuosittaisilla opopäivillä. Kouluille kehitettiin korttipeli, jonka avulla nuoret voivat tutustua erilaisiin ammatteihin ja rakennusprojekteihin.

Vuonna 2012 kehitettiin Avoimet työmaat -tapahtuma, jossa nuoret pääsevät tutustumaan konkreettisesti rakennus- ja kiinteistöpalvelualaan. Avoimet työmaat -tapahtumia leimaa toiminnallisuus ja nuorten oma osallistuminen. Päivän aloittava tiedotustilaisuus onkin työelämän käytäntöjä avaava työmaakokous. Päivän mittaan rakennusalan opettajat, työntekijät ja yritysten edustajat jakavat tietoa, joka konkretisoituu tutustumiskäyneillä oppilaitoksissa ja työmailla. Vuonna 2019 Avoimet työmaat -tapahtuman aikana yhteensä lähes 200 nuorta tutustui Sisä-Suomen Piiri ry:n jäsenyritysten rakennustyömaihin Tampereen Vuoreksessa, Nokialla, Kangasalla ja Ikaalisissa.

AVOIMET TYÖMAAT

Tapahtumista on ollut hyötyä sekä nuorille että työnantajille. Alan töihin tutustuminen käytännössä selkiyttää nuoren ammatinvalintaa. Yritykset puolestaan tekevät itseään tunnetuksi nuorten parissa. Se on kilpailuvaltti sitten, kun nuoret ovat valmistuneet ammatteihin. Houkutteleva työnantaja saa valita parhaat tekijät.

Hämeenlinnalaisen Kaurialan koulun ja YIT:n yhteistyö alkoi 2000-luvun alussa Nuoret raksalle -projektin merkeissä. Yhteistyö jatkuu edelleen. Joka vuosi YIT:n edustajat tulevat kertomaan koulun yhdeksäsluokkalaisten rakennusalan töistä. Vierailu on aina tammikuussa ennen helmikuun lopulla alkavaa yhteishakua. Juuri silloin nuoret miettivät jatko-opintojaan ja tekevät tulevaisuuteensa liittyviä päätöksiä.

NUORET RAKSALLE

- Koululle tulee kaksi tai kolme rakennusalan ammattilaista. Mukana on ollut sekä työnjohtoa että käytännön tekijöitä, esimerkiksi rakennusmestareita, rakennusinsinöörejä, kirvesmiehiä ja elementtiasentajia. Ihan parasta on, että vierailijat ovat yleensä nuoria ja vastavalmistuneita. On aivan selvää, että viesti menee perille parhaiten silloin, kun nuoret kertovat työstään nuorille. Tämä on iso panostus YIT:ltä, sanoo Kaurialan koulun opinto-ohjaaja ja apulaisrehtori Teijo Savijoki.

TYTÖILLE RAKENNUSALALLA
TYÖSKENTELEVÄ NAINEN
VOI OLLA ESIMERKKI, JOKA
AVARTAA KÄSITYSTÄ OMISTA
MAHDOLLISUUKSISTA.

Kouluvierailuilla on yleensä aina myös naisia, joita edelleen on rakennusalan töissä miehiä vähemmän. Naisten määrä alalla kuitenkin lisääntyy koko ajan. Rakennusneuvos Esa Kiiveri uskoo, että naisten osuus tulee kasvamaan voimakkaasti ylintä yritysjohtoa myöten. Peruskouluikäiselle tytölle rakennusalalla työskentelevä nainen voi olla esimerkki, joka avartaa käsitystä omista mahdollisuuksista.

– Joskus tuntuu siltä, etteivät tytöt anna itselleen mahdollisuutta tutustua kunnolla rakennusalaan. He sulkevat sen pois ajatellen, ettei se ole minun juttuni. Mutta nyt, kun meillä on käynyt koululla nuoria naisia kertomassa työstään, tytöt ovat huo- manneet, että vain jokusen vuoden heitä itseään vanhempi nainen voi olla vaikka rakennusinsinööri, kertoo Teijo Savijoki. – Meidän tyttöjämmä kiinnostaa sisusta- minen, mutta he eivät miellä sen yhteyttä rakennusalaan. Koululla on vieraillut nyt useammankin kerran rakennusinsinööri, nainen, joka työkseen neuvottelee asiakkaiden kanssa lattiamateriaaleista, kaakeleista ja muista sisustusratkaisuista. Yhdeksäsluokkalaisten tyttöjen silmät avautuvat, kun he kuulevat, että tällaistaikin työtä tehdään rakennusalalla.

Kaurialan koulun oppilaat ovat käyneet myös työmailla. Vanajaveden rannalla YIT:l- lä oli vierekkäin kaksi työmaata, joista toisella tehtiin perustuksia ja toisella oli val- mis talo menossa luovutukseen.

– Oli hienoa nähdä vierekkäin alkutilanne ja valmis talo. Työmaalla nuorille kerrot- tiin, missä vaiheessa nyt ollaan ja miten työ siitä etenee, kertoo Teijo Savijoki.

ERITYISEN TÄRKEÄÄ ON,
ETTÄ YRITYKSET TARJOAVAT
NUORILLE HARJOITTELU-
JA KESÄTYÖPAIKKOJA
RAKENNUKSILLA.

Erityisen tärkeää Savijoen mielestä on, että yritykset tarjoavat nuorille harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja rakennuksilla. Kaikki peruskoulun yläasteen kahdeksannen ja yhdeksännen luokan oppilaat tutustuvat muutaman viikon ajan työelämään itse va- litsemassaan työpaikassa. Työelämään tutustuminen eli TET-jak- so on osa opetussuunnitelman mukaista koulunkäyntiä, jonka aikana nuoret näkevät ja kokevat käytännössä, millaista on työs- kennellä erilaisissa ammateissa ja työympäristöissä.

– Työnantajavastuuseen kuuluu, että otetaan harjoittelijoita ja kesätyöntekijöitä. Arkta on pitänyt täällä Ylöjärvellä huolen siitä, että me käymme oppilaitoksissa ker-

Avoimet työmaat Tampereella vuonna 2018. Kaarilan, Linnainmaan ja Hatanpään koulujen oppilaat tutustuivat Rakennus- ja kiinteistöpalvelualaan Tampereella Tredussa ja YIT:llä.

tomassa uravalintaansa miettiville nuorille talonrakennusalaista, kertoo Arkta Oy:n toimitusjohtaja Esa Kiiveri.

Maine- ja bränditutkimuksia tekevän T-Median tekemässä kyselytutkimuksessa kävi ilmi, että nuorten mielestä TET-jakso on erityisen tärkeä ammatinvalintaan vaikuttava tekijä. Työelämään tutustumisjakson merkitys on jopa yhtä suuri kuin vanhempien, sukulaisten ja ystävien vaikutus opiskelupaikkaa valittaessa. Syy lienee siinä, että TET-jakso on useimpien nuorten ensimmäinen oma kosketus työelämään.

Rakennusteollisuudessa huomattiin TET-jaksojen suuri merkitys 2010-luvun loppupuolella. TET-jakso voi olla erinomainen keino saada peruskoulun yläastetta käyvät

Yläkuvassa opetusalan vaikuttajia tutustumassa rakennustyömaahan Tampereella syyskuussa 2017. Alemmassa kuvassa opinto-ohjaajia, jotka vierailivat SRV:n Tampereeseen kansi ja areena -työmaalla vuonna 2020.

nuoret kiinnostumaan rakennusalaan ja siten turvata rakennusalan ammattilais-
ten saaminen työpaikoille tulevana vuosina.

Rakennusteollisuus RT käynnisti projektin, jossa kehitettiin erityisesti TET-jaksojen
turvallisuutta, ohjeistusta ja viestintää. Yrityksiä varten laadittiin muun muassa
malli, jonka mukaan nuori voi tutustua erilaisiin työtehtäviin.

– On tosi tärkeää, että nuoret pääsevät näkemään alaa ja tutustumaan siihen, vaika
koko ajan ei olisi aktiivista tekemistä, huomauttaa opinto-ohjaaja Teijo Savi-
joki. – Jos rakennusala haluaa jatkossa motivoitunutta väkeä töihin, työharjoittelut
ja kesätyöt pitää järjestää viimeisen päälle. Se on ehdottomasti paras keino saada
uutta väkeä alalle.

Kaurialan koulun oppilaat ovat päässeet tutustumaan työelämään rakennusalan
yrityksissä, mutta enemmänkin TET-paikkoja voisi olla tarjolla. TET-tori on [www-sivusto](http://www.sivusto.fi),
johon on kerätty lista paikkoja tarjoavista yrityksistä. Ainakin Hämeenlinnan
seudun TET-torille kaivataan lisää rakennusalan yrityksiä.

Vuosittain järjestettävä Taitaja-kisa on ammattiosaamisen suomenmestaruuskil-
pailu, johon voivat osallistua ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat nuoret.
Tapahtumaan kuuluu myös peruskoululaisille tarkoitettu leikkimielinen ja toimin-
nallinen Taitaja9-kisa. Tapahtuma tuo esiin osaamista ja koulutusta sekä esittelee
erilaisia koulutusvaihtoehtoja ammatinvalintaansa pohtiville nuorille. Tapahtuman
taustaorganisaatio on Skills Finland ry.

Taitaja-kilpailussa on mukana noin 45 eri ammattialaa. Talonrakennusalan opis-
kelijat kilpailevat kirvestöissä sekä muurauksessa ja laatoituksessa. Lajin ohjaus-
ryhmään kuuluu yritysten ja oppilaitosten edustajia sekä Rakennusteollisuus RT:n
edustajana Sisä-Suomen Piiri ry:n asiamies Harri Kaipio. Vuonna 2018, jolloin val-
takunnallinen kilpailu järjestettiin Tampereella, Kaipio arvioi nuorten kilpailijoiden
suorituksia muuraus- ja laatoitustöiden tuomarina.

Vuonna 2018 alan vetovoimaa ryhdyttiin lisäämään uudella keinoin: Talonra-
kennusteollisuus ry rahoitti YouTube-kampanjan, jossa nuori ylöjärveläinen tubet-
taja kiersi kesän ajan rakennustyömailla kameran kanssa, haastatteli ammattilaisia

ja asiantuntijoita ja teki siten alaa tutuksi nuorille. Tavoitteena oli erityisesti TET-harjoittelun edistäminen rakennusalalla ja alan erilaisten koulutusvaihtoehtojen esitleminen. Videot julkaistiin omalla YouTube-kanavalla syksyn mittaan. Myöhemmin videot levitettiin opinto-ohjaajien kautta yläkouluihin ja lukioihin.

– Jos me emme alana ole vetovoimainen ja tarjoa uskottavia, hyviä työpaikkoja, me emme saa hyviä tekijöitä, muistuttaa Ilkka Hentinen painokkaasti.

ULKOMAINEN TYÖVOIMA

Viime vuosikymmenen lopulla rakennusliikkeet vastasivat nopeasti kasvavaan kysyntään lisäämällä aliurakointia. Vaikka työvoiman tarve lisääntyi, ulkomaalaisten työntekijöiden määrä ei juuri kasvanut. Talonrakennusalalla ulkomaalaisten osuus työmaiden kaikista työntekijöistä on vakiintunut noin viidennekseen.

Eniten ulkomaista työvoimaa on Uudellamaalla, missä rakennetaan eniten. Rakennusteollisuus RT:n työvoimakyselyjen mukaan Sisä-Suomen Piiri ry:n jäsenyrityksissä ulkomaisen työvoiman osuus on vuosikymmenen mittaan vaihdellut 3,7 ja 10,5 prosentin välillä.

Vuonna 2019 työvoimakysely toteutettiin Talonrakennusteollisuudessa kahdeksannen kerran. Yrityksiltä kysyttiin työmaiden lukumäärää, omien työntekijöiden, vuokratyöntekijöiden ja aliurakoitsijoiden työntekijöiden määrää sekä ulkomaiden työntekijöiden osuutta kaikista työntekijöistä maaliskuun 27. päivänä vuonna 2019. Aiempina vuosina kysely on koskenut marraskuuta. Maaliskuussa työvoimaa on kausivaihtelusta johtuen vähemmän kuin marraskuussa.

Kaikki jäsenyritykset eivät vastaa kyselyyn, eivätkä liittoon kuulumattomat yritykset luonnollisesti vastaa siihen lainkaan. Siitä huolimatta vastaukset antavat tietoa varsin kattavasti, koska yritykset ilmoittavat myös työmailla toimivien aliurakoitsijoiden työntekijöiden määrän.

Ulkomaisesta työvoimasta suurin osa on virolaisia. Viron kautta Suomeen tulee ukrainalaisia työntekijöitä. Myös Puolasta, Latviasta ja Liettuasta tulee paljon rakentajia Suomeen.

Osa ulkomaalaisista työntekijöistä asuu Suomessa pysyvästi, mutta useimmat ovat lähetettyjä työntekijöitä. Lähetetty työntekijä työskentelee tavallisesti jossain muussa maassa, mistä hänen työnantajansa lähettää hänet Suomeen. Kyse voi olla yritysten välisestä urakkasopimuksesta tai työvoiman vuokraamisesta.

Osaaminen ei ole kaikkialla samanlaista. Suomessa ymmärretään talviolosuhteita ja rakennetaan hyvin eristettyjä energiatehokkaita taloja. Vaikkapa Japanissa on tärkeää suojata talot maanjäristysten varalta.

– Itäisestä Euroopasta löytyy etenkin raskaan rakentamisen, kuten raudituksen, muottitöiden ja julkisivutöiden osaamista. Varsinkaan näihin tehtäviin ei ole riittänyt tarpeeksi suomalaisia tekijöitä, totesi Talonrakennusteollisuuden toimitusjohtaja Kim Kaskiaro keväällä 2019.²

Vuonna 2019 tehdyn työvoimakyselyn mukaan selvä enemmistö Talonrakennusteollisuuden jäsenyrityksistä koko maassa arvioi ulkomaisen työvoiman osuuden pysyvän ennallaan 2020-luvun alkuvuosina. Poikkeuksen tekevät Uusimaa, Lounais-Suomi ja Sisä-Suomi, joiden alueilla sijaitseviin kasvukeskuksiin rakentaminen keskittyy. Sisä-Suomen alueella 43 prosenttia vastaajista arvioi ulkomaisen työvoiman osuuden kasvavan lähivuosina. 49 prosentin mielestä osuus pysyy ennallaan ja 8 prosentin mielestä se vähenee.

Ilkka Hentisen mielestä on tärkeää, että avaintekijät työmaalla ovat suomalaisia.

– Monessa maassa vain projektinjohto-organisaatio on paikallinen ja kaikki työntekijät tulevat muualta. Työvoiman vaihtuvuus, kielitaito ja kulttuurierot ovat ongelmia, joita on helpompi hallita, kun mukana on omia työntekijöitä. Kun työmaan ydinporukka on tuttu, heidän osaamisensa on tiedossa. Tämä on laatutekijä, sanoo Ilkka Hentinen.

KUN TYÖMAAN
YDINPORUKKA ON TUTTU,
HEIDÄN OSAAMISENSA
ON TIEDOSSA. TÄMÄ ON
LAATUTEKIJÄ.

TYÖTURVALLISUUS

TAVOITTEENA NOLLA TAPATURMAA

Rakennusalan työturvallisuus on parantunut huimasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Koko alalla tapaturmataajuus on vähentynyt neljänneksellä. Rakennusteollisuus RT:n jäsenyritysten tapaturmataajuus eli tapaturmien määrä miljoonaa työtuntia kohden on puolittunut kahteenkymmeneen ja vakavia tapaturmia on entistä vähemmän. Parhaissa yrityksissä tapaturmataajuus on vakiintunut alle kymmeneen.

JÄSENYRITYSTEN
TAPATURMATAAJUUS ON
PUOLITTUNUT KYMMENESSÄ
VUODESSA.

Hyvää kehitystä on edesauttanut Rakennusteollisuus RT:n Nolla tapaturmaa rakennusteollisuudessa 2020 -ohjelma, jonka tavoitteena oli kitkeä työtapaturmat miniini kymmenvuotisen hankkeen aikana. Nolla tapaturmaa on vaativa tavoite, mutta mahdollinen saavuttaa. Monilla työmailla tapaturmia ei ole lainkaan. Kyse on ajattelutavasta ja yhteisestä pyrkimyksestä siihen, ettei yhtään tapaturmaa pääse tapahtumaan.

TAVOITTEENA NOLLA TAPATURMAA

Nolla tapaturmaa rakennusteollisuudessa 2020 -ohjelman päätteeksi Työterveyslaitos teki rakennusalan työturvallisuuden kehitystä selvittävän tutkimuksen. Sen mukaan erityisen suuri vaikutus työturvallisuuden kohentumiseen on ollut asennemuutoksella sekä henkilösuojaimien ja muiden suojavälineiden käytöllä.

Asennemuutos tai työturvallisuuskulttuurin muutos tarkoittaa sitä, että kaikki rakennusalalla suhtautuvat työturvallisuuteen aiempaa vakavammin. Yritykset priorisoivat työturvallisuutta ja ymmärtävät, että se vaikuttaa niin talouteen ja laatuun kuin maineeseenkin. Osa Työterveyslaitoksen tutkimuksessa haastatelluista rakennusalan ammattilaisista piti asennemuutosta tärkeimpänä työturvallisuutta parantavana tekijänä.

Suojaimien käyttö on lisääntynyt huomattavasti ja niiden laatu on parantunut. Tutkimuksessa nostettiin esiin erityisesti silmäsuojaimet, putoamissuojaimet, viiltosuojakäsineet ja monipistekiinnitteisellä leukahihnalla varustetut kypärät. Vuonna 2015 voitiin todeta pään alueelle kohdistuvien työtapaturmien vähentyneen lähes 25 prosenttia edelliseen vuoteen nähden. Pakollisten henkilösuojainten lisäksi muutkin välineet ovat kehittyneet: nostimet, telineet, tikkaat, kaiteet ja aukkosuojat vaikuttavat luonnollisesti työturvallisuuteen. Silmä- ja sormivammat sekä putoamiset ovatkin vähentyneet merkittävästi kymmenessä vuodessa.

– Kaikista tärkeintä on ymmärtää, että kyse on yhteisöllisestä vastuusta, ei pelkästään henkilökohtaisesti omasta turvallisuudesta, vaan myös toisten työntekijöiden turvallisuudesta. Eli jos havaitsee vaaran paikan työmaalla, siihen tulee puuttua ja se pitää korjata itse tai korjauttaa toisella. Yhdessä työmaat pidetään turvallisena, sanoo Esa Kiiveri.

KYSE ON YHTEISÖLLISESTÄ
VASTUUSTA, EI VAIN OMASTA
TURVALLISUUDESTA, VAAN
MYÖS TOISTEN TYÖNTEKIJÖIDEN
TURVALLISUUDESTA.

Työturvallisuutta on parannettu – ja parannetaan edelleen – myös viestinnällä, koulutuksella ja perehdytyksillä, turvallisuussuunnittelulla ja työmaan turvallisuusohjeilla, tekemällä turvallisuushavaintoja sekä työturvallisuustarkastuksilla ja -kilpailuilla. Yleisiin työ-

turvallisuusasioihin perehdytään verkkokoulutuksen avulla. Kun työntekijät suorittavat ePerehdytyksen etukäteen, työmaalla voidaan keskittyä kyseisen työmaan erityispiirteisiin.

Vuonna 2009 tuli voimaan valtioneuvoston uusi asetus rakennustyön turvallisuudesta. Asetus korostaa rakennuttajan vastuuta: rakennuttajan on nimettävä jokaiseen rakennushankkeeseen turvallisuuskoordinaattori. Turvallisuuskoordinaattori vastaa siitä, että budjettia, aikataulua ja projektin toteutusta suunniteltaessa huomioidaan työturvallisuuteen vaikuttavat tekijät. Asetus tarkentaa myös esimerkiksi suojavarusteiden käyttöä, rakennuspölyn torjuntaa ja TR-mittauksia.

Rakennusteollisuuden ensimmäistä yhteistä työturvallisuusviikkoa vietettiin toukokuussa 2014. Viikon aikana jäsenyritykset, aliurakoitsijat, sidosryhmät ja viranomaiset osallistuvat työturvallisuutta edistäviin tapahtumiin ja tapahtuman nimen mukaisesti lyövät ”viisaat kypärät yhteen”.

Kuudennella turvallisuusviikolla vuonna 2019 keskityttiin pienempiin aliurakointiyrityksiin, joita halutaan haastaa mukaan tekemän turvallisuushavaintoja ja läheltä piti -ilmoituksia. Sisä-Suomen alueella turvallisuushavaintokierroksia tehtiin työmailla Jyväskylässä ja Tampereella. Tampereen tapahtuma toteutettiin yhteistyössä Rakennusliiton osasto 10:n kanssa. Tampereella vuonna 1898 perustettu osasto 10 on Rakennusliiton suurin alueellinen ammattiosasto. Seitsemännellä turvallisuusviikolla keväällä 2020 teemana oli pölynhallinta, mutta koronaepidemian tähden tapahtumaa ei voitu järjestää.

MITTARIT JA KILPAILUT

Työturvallisuudelle voidaan määritellä tavoitteet ja mittarit, joita seurataan samaan tapaan kuin taloudellista tulosta, laatua ja asiakastytyväisyyttä. Tapaturmataajuus tarkoittaa sattuneiden tapaturmien ja tehtyjen työtuntien välistä suhdetta ja sitä käytetään varsinkin eri toimialojen välisessä vertailussa. Pienissä yrityksissä tapaturmataajuus kuvaa työturvallisuuden kehitystä huonosti: luku voi olla nolla tai muutaman tapaturman jälkeen hyvinkin korkea.

– Meillä on vähän reilu 40 omaa työntekijää. Jos vuodessa on yksi tapaturma, tapaturmataajuusluku on 15–17. Tämän takia me seuraamme mieluummin yksittäisten tapaturmien määrää vuodessa, selittää Ilkka Hentinen.

Tilastokeskus ja Tapaturmavakuutuskeskus ovatkin kehittäneet työturvallisuuden mittaamiseen uutta mittaria, joka perustuu työtuntien sijasta keskimääräiseen arvonlisäykseen yhtä työpaikkatapaturmaa kohden. Kun työtapaturmien määrä pienenee, euromääräinen suhdeluku kasvaa eli työ muuttuu turvallisemmaksi tuotannon arvoon nähden.

Talonrakennustyömaan turvallisuutta arvioidaan TR-mittarin avulla havainnollisella muun muassa telineitä, kulkusiltoja, putoamissuojauksia, koneita, valaistusta, järjestystä, pölyisyyttä ja työskentelyä. Jos kaikki tarkastettavat asiat ovat kunnossa, TR-taso on 100 prosenttia. Hyvän TR-tason ja tapaturmien vähäisyyden on todettu liittyvän toisiinsa. TR-tason paraneminen kertoo, että työturvallisuuden hyväksi on tehty oikeita toimia.

TR-MITTARI

Mittaria käytetään talonrakennustyömaan lakisääteisen viikoittaisen kunnossapitotarkastuksen tekemiseen sekä turvallisuuskilpailujen arviointiperusteena. Rakennusalalla on kilpailtu työturvallisuudessa aluksi alueellisesti ja vuodesta 2010 lähtien myös valtakunnallisesti. Sisä-Suomen Piiri ry ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto ovat järjestäneet työturvallisuuskilpailuja omalla alueellaan.

TURVALLISUUS ALKAA MINUSTA

Valtakunnallisessa Turvallisuus alkaa minusta -kilpailussa palkitaan joka toinen vuosi työmaa, jonka työturvallisuus on hoidettu esimerkillisellä tavalla. Piiriyhdistyksen jäsenyritykset ovat menestyneet kilpailussa hyvin.

Vuonna 2018 kilpailuun osallistui 32 työmaata eri puolilta Suomea. Joukossa oli useita työmaita, joilla ei sattunut vuoden aikana yhtään työtapaturmaa.

Kilpailun voittaneen NCC:n työmaalla Vantaalla TR-indeksi oli täydet sata pistettä. Toiseksi sijoittui Peab:n Asunto Oy Tampereen Förstin työmaa, jonka TR-luku oli 99,3 ja kolmanneksi NCC:n Jyväskylän Seminaarinmäen Athenaeum-rakennuksen peruskorjaustyömaa TR-luvulla 99. Edellisen vuonna 2016 järjestetyn työturvallisuuskilpailun voitto meni Jyväskylään NCC:n työmaalle. Harjun kampusalueen peruskorjaus- ja laajennustyömaalla ei sattunut vuoden aikana yhtään poissaoloon johtanutta työtapaturmaa. Kaikkiaan kahden ja puolen vuoden mittaisessa hankkeessa peruskorjattiin vanha opetusrakennus ja rakennettiin uusi liikuntarakennus.

- Työturvallisuus on jokapäiväistä tekemistä ja turvallisuusasiat pitää ottaa huomioon jo suunnitteluvaiheessa. Kiitokset Harjun korjauskohteen hyvästä työturvallisuuden tasosta ja menestyksestä kilpailussa kuuluu työmaan henkilöstölle, joka on erittäin sitoutunut kehittämään turvallisuutta. Tinkimätön asenne työturvallisuudessa johti koko työmaan menestykseen. Haastavalla korjaustyömaalla keskeistä on myös tilaajan aktiivinen osallistuminen työturvallisuuden kehittämiseen, kertoi NCC:n aluejohtaja Tommi Tiihonen tammikuussa 2017, jolloin kisan voittaja oli selvinnyt.³

Kisan kakkonen oli niin ikään jyväskyläläinen työmaa. Lemminkäinen Talo Oy:n Asunto Oy Mannisenrinne 6 hävisi voittajalle niukasti. Kaikkiaan kilpailussa oli mukana 44 työmaata, joista loppukilpailuun pääsi kymmenen. Työmaiden työturvallisuutta arvioitiin turvallisuustasoa mittaavalla TR-mittauksella sekä kaikkien työmaalla työskentelevien työtapaturmien määrällä kilpailun aikana.

Seitsemänkymmentälun alun elementtiasentajilla ei ollut minkäänlaisia turvavälineitä. Saman vuosikymmenen lopun kuvassa on jo käytössä kypärä. Räystäslaitaa kiinnittävä Jarmo Korhonen on varustautunut vuonna 2010 asianmukaisesti.

Turvallisen työmaan lisäksi kilpailussa etsittiin turvallisuutta parantavia innovaatioita. Esimerkiksi SRV Rakennus Oy:llä Tampereen yliopistollisen sairaalan työmaalla elementtikuormat purettiin turvallisesti ajamalla elementtikuormaa kuljettava rekka työmaalla kahden telinetason väliin. Näin voitiin huolehtia putoamissuojauksista. Lisäksi kuormaa purkavat työntekijät pystyvät siirtymään pois nostettavan elementin alta.

Vuonna 2014 kilpailun voitti Skanska Talonrakennus Oy:n Jyväskylässä sijaitseva kohde Asunto Oy Jyväskylän Postimestari. Toiselle sijalle ylsi Lemminkäinen Talo Oy:n Asunto Oy Nokian Kankaantaan Kerttu. Vuonna 2012 ensimmäisen sijan jakoivat Skanskan kohde Jyväskylässä ja Lujatalon kohde Tampereella. Kolmaskin sija meni Sisä-Suomeen YIT:n Tampereella sijaitsevalle työmaalle.

HAASTEITA

Muihin päätoimialoihin eli teollisuuteen, tukku- ja vähittäiskauppaan sekä kuljetukseen ja varastointiin verrattuna rakentaminen on tapaturma-altis ala. Työturvallisuus on kuitenkin parantunut rakennusallalla muita päätoimialoja enemmän kuluneen vuosikymmenen aikana. Työturvallisuuden kannalta haasteellisia ovat

monikansalliset työmaat, joissa voi esiintyä monenlaisia työskentelytapoja eikä kommunikointi kielimuurista johtuen aina ole sujuvaa, sekä aliurakoitsijoiden sitouttaminen työturvallisuuteen.

TYÖTURVALLISUUS ON
PARANTUNUT RAKENNUSALLALLA
MUITA PÄÄTOIMIALOJA
ENEMMÄN KULUNEEN
VUOSIKYMMENEN AIKANA.

Myös noususuhdannetta pidetään työturvallisuuden kannalta ongelmallisena. Rakentamisen kiihtyessä tapaturmien määrä lisääntyy, koska työmailla tarvitaan paljon työntekijöitä – myös kokemattomia, joille sattuu

tapaturmia muita herkemmin. Nuorille työntekijöille sattuu työtapaturmia muita ikäryhmiä enemmän siitäkin huolimatta, että heille turvallisuudesta huolehtiminen on usein itsestään selvää. Koska oppilaitoksissakin työturvallisuuteen kiinnitetään entistä enemmän huomiota, vastavalmistuneet rakennusalan ammattilaiset

tuntevat turvalliset työtavat. Vakavia tapaturmia, joiden määrä on vähentynyt merkittävästi kymmenessä vuodessa, sattuu eri ikäryhmille likimain yhtä paljon.

Tilastokeskuksen tutkimuksessa haastatellut rakennusalan ammattilaiset arvelivat, että tulevaisuudessa työturvallisuutta parantavat uudet digitaaliset ratkaisut, joiden avulla työkoneiden kunnosta huolehtiminen on helpompaa. Turvallisuushavaintoja voidaan tehdä jatkossa kauko-ohjattavilla kuvauskohteilla.

- Yhteistyö kilpailijoiden välillä auttaa kaikkia. Rakennusalalla työvoima liikkuu työmaalta toiselle ja mitä yhdenmukaisemmat pelisäännöt ovat kaikkialla, sitä turvallisempia ovat työmaat, huomauttaa Ilkka Kääriäinen.

Työturvallisuus vaikuttaa omalta osaltaan alan houkuttelevuuteen ja osaavan työvoiman riittävyyteen.

- Jotta me voisimme olla vetovoimaisia nyt ja tulevaisuudessa, meidän täytyy hoitaa asiat niin, että meidän alallamme voi tehdä täyden työuran eläköitymiseen asti vahingoittamatta itseään ja menettämättä terveyttään. Meillä on vastuu työntekijöistä, muistuttaa Esa Kiiveri.

TYÖHYVINVOINTI

Viime vuosikymmenen alussa Rakennusteollisuus RT, Rakennusliitto ja Ammattiliitto Pro toteuttivat yhdessä Työsuojelurahaston ja Työterveyslaitoksen kanssa hankkeen, jossa selvitettiin alan työntekijöiden työkykyä ja hyvinvointia sekä etsittiin hyviä keinoja työkyvyn ylläpitämiseen.

Rakennusalalla on sairauspoissaoloja keskimäärin enemmän kuin muilla aloilla. Talonrakennusalalla yli kolmanneksen sairauspoissaoloista aiheuttavat tuki- ja liikuntaelinsairaudet, jotka ovat myös tavallinen työkyvyttömyyseläkkeen peruste. Jatkossa rakennusalalla tullaan varmasti kiinnittämään entistä enemmän huomiota ergonomiaan. Samalla työntekoa helpottavat tekniset apuvälineet kehittyvät. Muutosta saadaan aikaan, kun koko ala yhtenä rintamana lähtee viemään asiaa eteenpäin.

TUTKIMUKSEN MUKAAN IHMISET
KOKIVAT TERVEYTENSÄ JA
TYÖKYKYNsä HYVÄKSI.

Työkykyä ja hyvinvointia selvittäneen tutkimuksen mukaan ihmiset kokivat terveytensä ja työkykynsä hyväksi – kahdeksan asteikolla nollasta kymmeneen. Suurin osa työntekijöistä oli tyytyväisiä työhönsä. Työssä viihtyi ja työyhteisön ilmapiiri tuntui hyvältä.

Rakennusalan terveys -hankkeessa vuosina 2013-2014 kehitettiin www-sivusto, Työhyvinvointitarjotin, jossa yritykset voivat jakaa ideoita työhyvinvoinnin kehittämiseksi. Samaisessa RATE-hankkeessa kehitettiin sairauspoissaolojen seuranta. Tavoitteena oli tunnistaa entistä paremmin ne keinot, joilla sairauspoissaoloja voidaan vähentää.

Arktalaiset rakensivat 224 kotia Tampereen Vuoreksen Takamaanrinteeseen.

OHJAUSTA JA SÄÄNTELYÄ

RIITTÄVÄN OHJAAVA, SOPIVAN JOUSTAVA

Tonttimaata ei kaavoiteta tarpeeksi ja tontit ovat liian kalliita. Yksityiskohtaiset kaavamääräykset, laaja valitusoikeus, hitaat kaavaprosessit ja monimutkaiset lupaprosessit hidastavat hankkeita ja nostavat rakentamisen kustannuksia. Aivan liian usein kunnat ja jopa yksittäiset virkamiehet tulkitsevat määräyksiä ja säädöksiä eri tavoin. Vaihtelevat tulkinnat lisäävät työtä ja kustannuksia.

– Ei liene kuluttajan etu, jos jo kaavoituksessa lukitaan jopa kolmannes asuntoneulion hintaan vaikuttavista kustannuksista, totesi Rakennusteollisuus RT:n toimitusjohtaja Tarmo Pipatti vuonna 2013.⁴

Kaavan pitää olla riittävän ohjaava, mutta sopivan väljä ja joustava. Tampereella on muutama huono esimerkki liian sitovan kaavan vaikutuksista.

– Härmälänrannan rakentaminen alkoi noin viisi vuotta kaavan valmistumisen jälkeen. Sen viiden vuoden aikana konjunktuurit ja esimerkiksi materiaalit muuttivat niin paljon, että lähes kaikki jouduttiin tekemään poikkeamismenettelyllä. Ranta-Tampellassa oli sama tilanne. Rakentamisen suhdanteet ja materiaalitekniikka muuttuvat yllättävän nopeasti, sanoo Tampereen kaupungin yhdyskuntalautakunnan ympäristö- ja rakennusjaoston varapuheenjohtaja, kaupunginvaltuutettu Matti Höyssä.

Jyväskylän kaupunkisuunnittelu- ja maankäyttöjohtaja Leena Rossi muistuttaa, että sääntelyn taustalla on yleensä isompi yhteiskunnallinen ilmiö ja tahtotila. Hyvä kaavoitustapa on ratkaisu monenlaisiin haasteisiin.

– Kaavoituksella pitäisi edistää uusiutuvia energiamuotoja eikä estää niitä, mutta se ei tarkoita, että määrättäisiin, miten asunto suuntautuu suhteessa auringonvaloon tai tuleeko taloon kaukolämpö vai ei. Toinen esimerkki on esteetön ympäristö.

Juuri kaavalla huolehditaan siitä, että palveluiden lähellä on ikääntyvien asumistarpeisiin soveltuvia tontteja, selittää Rossi.

Myös talon runkorakenne on esimerkki asiasta, jota ei pidä määrätä kaavassa. Talonrakennusteollisuus kannattaa materiaalineutraliteettia eli materiaali on valittava asiakkaan tarpeiden ja teknisten vaatimusten mukaan.

SÄÄNTELYÄ HALUTAAN KEVENTÄÄ

Ympäristöministeriön, Suomen Kuntaliiton ja Rakennusteollisuus RT:n julkaiseman tonttibarometrin mukaan 2010-luvun alkuvuosina suurimmat ongelmat tonttimarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan kohtaamisessa olivat kaavoitetun tonttimaan riittävyys, tonttien korkeat hinnat ja liian yksityiskohtaiset kaavat. Lähes kaikki kyselyyn vastanneet rakennusliikkeet olivat sitä mieltä, ettei tonttitarjonta tue kilpailua rakentamisessa.

Keväällä 2014 Rakennusteollisuus RT teetti vaikuttajatutkimuksen, jossa haasteltiin puolueiden, ministeriöiden, valtion virastojen ja kuntien edustajia. Tutkimuksessa selvitettiin heidän näkemyksiään muun muassa asuntopolitiikasta ja rakentamisen ohjauksesta. Esiin nousivat aiemmin mainitut ongelmat eli pikkutarkat kaavamääräykset, laaja valitusoikeus ja pitkät kaavoitusprosessit. Myös Keskuskauppakamari julkaisi raportin liiallisen sääntelyn seurauksista. Tutkimusten tulokset ovat yhdenmukaisia, joskin tilanne vaihtelee paikkakunnittain.

Poliittiset päättäjät ovat tiedostaneet asian tärkeyden. Valtioneuvoston asuntopoliittisessa toimenpideohjelmassa vuosille 2012–2015 asetettiin tavoitteeksi kohtuuhintaisen asumisen edistäminen muun muassa turvaamalla tonttimaan saatavuus ja keventämällä rakentamisen sääntelyä.

Sääntelyn purkaminen oli yksi vuonna 2015 julkaistun uuden hallitusohjelman kärkihankkeista. Juha Sipilän hallituksen käynnistämien norminpurkutalkoiden painopiste oli asumiseen, rakentamiseen ja yrittäjyyteen liittyvän lainsäädännön purkamisessa ja uudistamisessa.

Maankäyttö- ja rakennuslaki ja -asetus sääntelevät muun muassa kaavoitusta, rakentamisen lupia ja valvontaa sekä rakentamisen yleisiä vaatimuksia. Hallitusohjelman mukaisesti lakia ryhdyttiin uudistamaan erityisesti kaavoituksen ja rakentamisen lupien sujuvoittamiseksi. Tavoitteena oli päätösprosessien lyhentäminen, ELY-keskusten roolin muuttaminen neuvoo-antavaksi ja valitusoikeuden rajaaminen.

Vuonna 2018 Rakennusteollisuus RT, RAKLI ja Elinkeinoelämän keskusliitto EK teettivät tutkimuksen, jossa selvitettiin viidenkymmenen suurimman kunnan kaavoituksesta vastaavan viranhaltijan näkemyksiä kaavoituksen osallistumis- ja valituskäytännöistä. Kaavoittajien mielestä valitukset viivästyttävät merkittävästi kaavaproessia ja rakennushankkeita. Kyselyn perusteella noin kolmanneksen valituksista tekee joku muu kuin asianosainen. Niin sanottujen jarrutusvalitusten huomattiin olevan yleisimpiä isoissa kaupungeissa. Yli 60 prosenttia vastaajista näki, että valitukset hidastavat erityisesti kuntien asuntotuotantoa.

RAKENTAJAT, VIRANHALTIJAT JA POLIITTISET PÄÄTTÄJÄT OVAT YHTÄ MIELTÄ SIITÄ, ETTÄ KAAVOITUS- JA LUPAPROSESSIEEN PITÄISI OLLA NOPEAMPIA JA JOUSTAVAMPIA.

Rakentajat, viranhaltijat ja poliittiset päättäjät ovat yhtä mieltä siitä, että kaavoitus- ja lupaprosessien pitäisi olla aiempaa nopeampia ja joustavampia. Asia on ollut esillä koko edellisen vuosikymmenen ajan, mutta hyvin vähän muutoksia on saatu aikaan.

Tampereen vuosien 2017–2021 pormestariohjelmaan kuuluu maankäytön prosessien nopeuttaminen, rakennuslupahakemusten käsittelyajan lyhentäminen ja valvonnan sujuvoittaminen. Pormestari Lauri Lylyn mukaan ohjelmassa on edetty, mutta ei riittävästi.

– Lupamenettelyaikataulussa ei ole vielä saavutettu tavoitteita. Jos hakemuksessa on heti mukana kaikki tarvittava tieto, käsittely on joutuisa, ja yksinkertaiset omakotitalohakemukset sujuvat nopeasti. Ratkaisevaa on se, miten hakemuksen puutteisiin reagoidaan. Sähköinen asiointi on helpottanut tilannetta. Työtä on tehty ja sitä jatketaan edelleen, sanoo Lauri Lyly. – Itseäni vaivaa kaavavalmistelu pituus. Prosessi on pitkä ja siinä on monta valitusvaihetta. Valitusmahdollisuus on tärkeä,

mutta prosessi kestää liian kauan. Hallinto-oikeuksissa pitäisi olla enemmän resursseja, jotta ratkaisuja saataisiin nopeammin.

Talonrakennusteollisuus ry:n toimitusjohtaja Kim Kaskiaron mukaan prosessien jouhevoittamisessa tärkeintä on tahtotila.

– Rakennusallalla on erityisen paljon kontaktipintaa yhteiskuntaan. Rakentaminen koskettaa monia tahoja, jotka kaikki toimivat omista näkökulmistaan käsin ja luovat lisää vaatimuksia. Yhtään lakipykälää ei tarvitse muuttaa, jos kaikilla on tahto kehittää asioita, sanoo Kaskiario.

TAVOITTEENA HYVÄ LOPPUTULOS

Maankäyttö- ja rakennuslaissa määritellään rakentamista koskevat yleiset edellytykset, rakentamisen lupamenettely ja viranomaisvalvonta sekä olennaiset tekniset vaatimukset. Olennaiset tekniset vaatimukset koskevat rakenteiden lujuutta ja vakautta, paloturvallisuutta, terveellisyttä, käyttöturvallisuutta, esteettömyyttä, meluntorjuntaa ja ääniolosuhteita sekä energiatehokkuutta.

Liialliseen sääntelyyn liittyy monenlaisia ongelmia. Määräykset saattavat olla keskenään ristiriitaisia tai toisensa kumoavia. Euroopan Unionin tasolta tulevat määräykset voivat olla ristiriidassa paikalliseen kulttuuriin ja ilmastoon liittyvien tekijöiden kanssa. Alati lisääntyvät määräykset kasvattavat painetta työmailla lisäämällä hallinnollisia tehtäviä.

– Minun työurani aikana rakennesuunnittelijalle tarkoitetun normiston sivumäärä satakertaistui. Aina, kun jotain menee pieleen, tulee uusi sääntö. Lopulta sääntöjä on niin paljon, että ne ovat keskenään ristiriitaisia. Esimerkiksi palo- ja kosteusmääräykset ovat ristiriidassa toistensa kanssa: kun paloturvallisuus on kunnossa, talo homehtuu, jyrisee talonrakennustekniikan emeritusprofessori Ralf Lindberg.

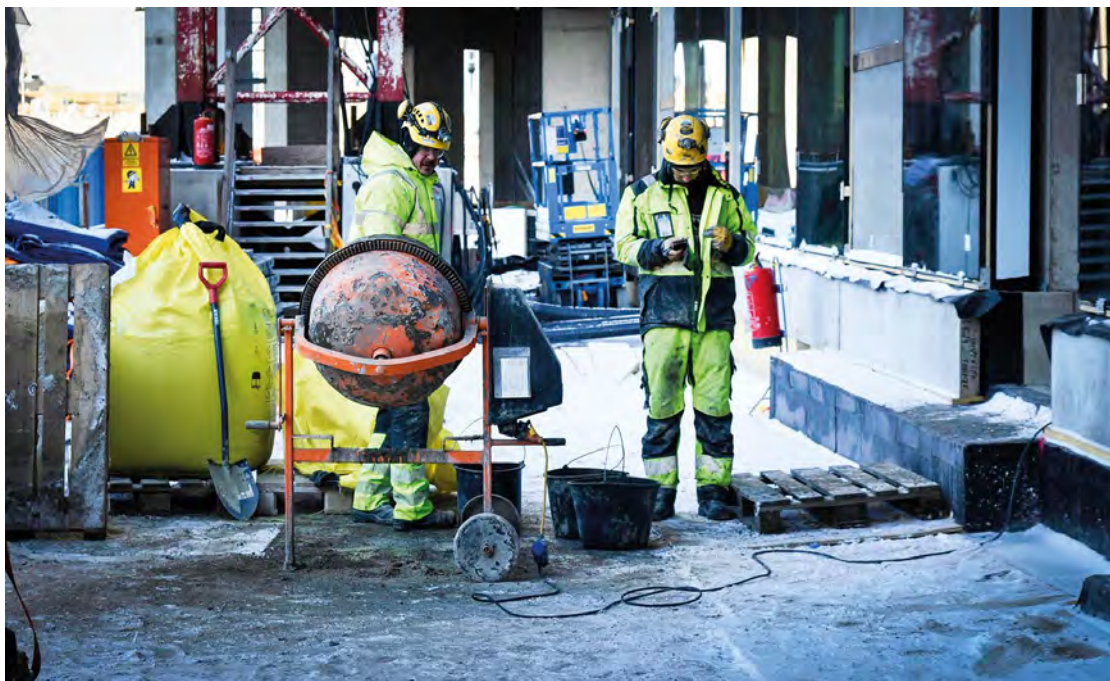
– Normien määrää on lisännyt varsinkin Euroopan Unioni, vaikka rakentaminen on sidoksissa kulttuuriin ja ilmastoon. Esimerkiksi rintamamiestalo on Suomessa

kulttuuritaustainen rakennus, jonka vaikutus näkyy rakentamisessa edelleen. On mahdotonta rakentaa yhteisillä eurooppalaisilla säännöillä.

– Pelisääntöjä tarvitaan ja määräykset tähtäävät hyvään, mutta aina ne eivät ole toteutuskelpoisia. Määräyksen laatija ei välttämättä ole tietoinen kaikista sen seurauksista. Esimerkiksi uutta materiaalia voidaan testata laboratoriossa, mutta laboratorio-olosuhteissa eivät kaikki pitkän aikavälin vaikutukset tule esiin, sanoo aluepäällikkö Jari Lehtonen. – Viranomaiset eivät kannu vastuuta määräysten seurauksista. Urakoitsijakaan ei tiedä kaikkia seurauksia, mutta on pakotettu hinnoittelemaan ne. Jos riski ei toteudu, tilaaja on maksanut turhasta. Mutta jos riskiä ei hinnoitella, ja se toteutuu, urakoitsija on vaikeuksissa.

SÄÄNTELYN PITÄÄ MAHDOLLISTAA
HYVÄ RAKENTAMINEN.

Yhteisiä pelisääntöjä tarvitaan, mutta sääntely ei saa estää tarkoituksenmukaista lopputulosta. Sääntelyn on mahdollistettava hyvä rakentaminen.

Rakentamista koskevat asetukset uudistettiin 2010-luvun puolenvälin jälkeen osana silloisen hallituksen alulle laittamia norminpurkutalkoita. Tavoitteena oli sääntelyn selkeyttäminen ja vähentäminen sekä lain yhtenäisempi ja ennakoitavampi soveltaminen. Rakentajien mielestä tilanne ei ole muuttunut paremmaksi, päinvastoin. Sääntely ei ole vähentynyt.

– Kävi päinvastoin. Rakennuslupakäytäntö ja rakennusteknisiin asioihin liittyvä ohjaus tiukentuivat, sanoo Matti Höyssä.

LAKIUUDISTUS

Vuonna 2018 aloitettiin maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus. Kahdeksantoista vuotta aiemmin voimaan tulleeseen lakiin on tehty vuosien varrella satakunta muutosta, joiden seurauksena laki on sirpaleinen. Lain valmistelu on jatkunut kuluvalle hallituskaudella ja sen on tarkoitus valmistua vuonna 2021.

Lakia uudistettaessa huomioidaan esimerkiksi ilmastonmuutos, kaupungistuminen, digitalisaatio, uusiin teknologioihin liittyvä liikkumisen murros ja kansalaisosallisuus. Muun muassa asumista, kaavoitusta ja rakentamista koskevia asioita käsittelevässä Ympäristövaliokunnassa vaikuttava kansanedustaja Petri Honkonen toivoo, että lakiuudistuksen myötä kaavatasot vähenevät, kaavoitus muuttuu joustavammaksi ja maanomistajien kaavoitusaloite laajenee. Honkosen mukaan tärkeää on elinkeinolähtöisyys ja kaikkien intressien huomioiminen.

Rakennusteollisuus RT on toivonut, että uusi laki vähentäisi kaavoituksen tasoa ja lisäisi kuntien ja yksityisten tahojen yhteistyötä. Alueen tai rakennuspaikan yksityiskohtaisesta suunnittelusta voisi vastata paitsi kunta, myös maanomistaja, rakennusliike tai muu hankekehittäjä, vaikka kehittämissuunnitelman hyväksyisi edelleen kunta. Tämä nopeuttaisi maankäytön suunnittelua, lisäisi yksityisessä omistuksessa olevan tonttimaan tarjontaa ja toisi yksityisen sektorin osaamista ja resursseja mukaan suunnitteluun, kuten Rakennusteollisuus RT:n elinkeinopoliittisten asioiden johtaja Anu Kärkkäinen on todennut.⁵

– Prosessin pitää olla joustavampi. Nyt monessa kohteessa rakentajalla on omat suunnittelijat ja kaupungilla omansa. Minä antaisin rakentajille lisää vastuuta. Kaupungin pitää luottaa heidän kaavoituskonsultteihinsa. Kaupunki määräisi, paljonko alueelle voi tulla asukkaita ja paljonko viherpinta-alaa pitää olla eli asettaisi reunaehdot, joiden puitteissa rakentajien annettaisiin toimia. Kaksoismiehitys on suunnittelussa turha ja se syö kaupungin niukkoja henkilöstöresursseja, sanoo Matti Höyssä.

PROSESSIN PITÄÄ OLLA JOUSTAVAMPI.

Rakentajat toivovat myös valitusoikeuden rajaamista ja rakentamiseen liittyvien vastuukysymysten pohdintaa. Vaikka pääurakoitsijalla on päävastuu rakennusrakasta, se ei voi olla vastuussa kaikesta tilausvaiheesta rakennuksen käyttöön ja ylläpitoon asti.

– Poliitikkojen tahtotila tuntuu olevan, että päätoteuttaja kantaa hankkeessa kaiken vastuun. Vastuita toisten tekemisistä koetetaan siirtää pääurakoitsijalle. Siinä on isoja juridisia ongelmia ja toivon, ettei tässä tehtäisi kohtalokkaita virheitä alan yrittäjiä ajatellen. Oikeuden pitää toteutua lainsäädännössäkin, muistuttaa rakennusneuvos Esa Kiiveri.

KAAVOITTAJA KATSOO TULEVAISUUTEEN

Maakuntakaavasta vastaavat ympäristöministeriö ja maakunnan liitto eli Sisä-Suomen alueella Keski-Suomen liitto, Pirkanmaan liitto ja Hämeen liitto. Kunnat vastaavat yksityiskohtaisemmasta maankäytön suunnittelusta eli yleis- ja asemakaavoista. Asemakaavan hyväksyy lautakunta tai, jos kyse on merkittävästä asemakaavasta ja yleiskaavasta, kaupunginhallitus ja valtuusto. Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset ohjaavat ja valvovat kuntien kaavoitusta.

Kun yleiskaavaa tehdään, katse on 20–30 vuoden päässä tulevaisuudessa, mutta käytännössä kaava on uusittava reilun kymmenen vuoden välein. Siinä ajassa toimintaympäristö muuttuu niin paljon, että kaavaakin on muutettava.

Jyväskylän nykyinen yleiskaava on ollut voimassa vuodesta 2016 lähtien. Sitä edelsivät poikkeuksellisen suuret muutokset: Vuonna 2009 Jyväskylän maalaiskunta ja Korpilahti liitettiin Jyväskylään. Ennen kuntaliitoksia kaupungissa oli noin 85 000 asukasta ja liitosten jälkeen 130 000. Vuonna 2020 Jyväskylässä on hieman yli 140 000 asukasta. Myös esimerkiksi omakotirakentamisen hiipuminen, kerrostaloasumisen voimakas kasvu, väestön ikääntyminen ja opiskelijoiden tulo asuntomarkkinoille ovat olleet isoja muutoksia.

– Ei tällaista urbaanin elämäntavan nousua olisi voitu kuvitella kymmenen tai viisitoista vuotta sitten. Me kuitenkin näemme, että kaupungistumisen sisällä on hienosyisempiä tekijöitä, joista pitää olla perillä. Kyllä ihmiset omakotitaloissakin haluavat asua, sanoo Jyväskylän kaupunkisuunnittelu- ja maankäyttöjohtaja Leena Rossi. – Sitäkään ei olisi voinut aavistaa, että kaupungin kasvu perustuu täydennysrakentamiseen. Eikä kymmenen vuotta sitten puhuttu kestävästä kehityksestä niin kuin nyt. Kestävä kehitys ei tarkoita vain ilmastonmuutoksen torjuntaa, vaan kokonaiskestävyyttä eli sosiaalisia, kulttuurisia ja taloudellisia tekijöitä.

Jyväskylässä kehitetty KymppiR on pitkän tähtäimen maankäytön suunnittelumetelmä, jonka avulla seurataan ja suunnitellaan alueiden toteuttamisjärjestystä ja palveluiden riittävyyttä. Kerran vuodessa päivitettävässä KymppiR-ohjelmassa mää-

Tampereen Ranta-Tampella vuonna 2018.

ritetään asuinalueiden toteutusajankohtia ja linjataan asuinrakentamisen, kaavoituksen ja tontinluovutuksen tavoitteita. KymppiR-mallia on kehitetty 1990-luvun lopulta lähtien. Leena Rossi tutki mallia vuonna 2005 hyväksytyssä väitöskirjassaan ”Tietotekniikan soveltaminen Maankäyttö- ja rakennuslain kaavojen toteutuksen ohjelmointiin”.

PARAS KEINO ON KESKUSTELU

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan osallisten pitää voida osallistua kaavan valmisteluun. Osallisilla tarkoitetaan maanomistajia sekä niitä, joiden asumiseen, työntekoon ja muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa sekä viranomaisia ja yhteisöjä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään. Osallistumisella halutaan varmistaa, että kaavan suunnittelijoilla on riittävästi tietoa kaavaan vaikuttavista tekijöistä.

Rakennusliike voi osallistua kaavoitukseen maapohjan omistajana tai tontinluovutuskilpailun voittajana. Kun kaavoitus perustuu hankesuunnitelmaan, kaavoituksen tavoitteet ja sisältö ovat etukäteen selvillä ja kaavoitusta tehdään esisuunnitelmien ja esimerkiksi koemarkkinoinnin pohjalta.

Keväällä 2015 Rakennusteollisuus RT kyseli jäsenyritystensä näkemyksiä lupaprosessien ongelmista ja keinoista ratkoa niitä. Kyselyn mukaan pienet kunnat olivat isoja ketterämpiä ja joustavampia. Hyvin sujuneille prosesseille oli yhteistä lupaviranomaisen ja asianosaisten aktiivinen vuorovaikutus sekä ennakkoon käydyt keskustelut.

VUOROVAIKUTUS

Myös suurimpien kuntien kaavoittajille suunnatussa kyselyssä osallistavaa suunnittelua pidettiin parhaana keinona ehkäistä kaavavalituksia.

– Asukkaiden osallistumismahdollisuuksien sekä asukkaiden, kaavoittajien ja rakennuttajien välisen vuorovaikutuksen parantaminen lisäisi eri intressiryhmien ymmärrystä toistensa näkökulmista ja sitä kautta myös vähentäisi valituksia, sanoo Rakennusteollisuus RT:n toimitusjohtaja Aleksi Randell vuonna 2018.⁶

– Yhteiskunta käy keskustelua ja ihmiset pääsevät vaikuttamaan. Tämä tulee lisääntymään ja netti tekee sen mahdolliseksi. Hyvin pitkälle menevä avoimuus voi olla tulevaisuuden ratkaisu. Niin rakentajien kuin kaikkien muidenkin pitää hyväksyä tämä ja mahdollistaa avoin keskustelu, sanoo Matti Höyssä. – Olen seurannut muutamaa hanketta ja olen positiivisesti yllättynyt siitä, että rakennusteollisuus on lähtenyt avoimeen keskusteluun ja kuulee asukkaita. Uskon, että ne toimijat karsiutuvat pois, jotka jumpittelevat ja ajattelevat, ettei tässä ketään tarvitse kuulla, tuodaan katapultit vaan paikalle ja ryhdytään rakentamaan.

– Nykyisin kaavoituksessakin työskentelee vuorovaikutussuunnittelijoita, jotka miettivät metodeja ja välineitä yhdessä suunnittelijoiden kanssa. Me tiedostamme, että eri ikäryhmät osallistuvat eri tavoin. Toiset tulevat mieluiten tilaisuuksiin, toiset lukevat asiat sanomalehdestä, jotkut suosivat sosiaalista mediaa ja jotkut tykkäävät osallistua workshoppeihin, sanoo Leena Rossi.

YHTEISTYÖRYHMÄT

Viranhaltijoiden ja rakentajien vuorovaikutuksen kehittämiseksi Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry:n aloitteesta Tampereella perustettiin syksyllä 2010 rakentamisen yhteistyöryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti käsittelemään kaupungin rakentamiseen liittyviä asioita.

Yhteistyöryhmän taustalla olivat Jyrki Laihon, kaupungin silloisen kaavoitusjohtajan, käynnistämät Nosturit pystyyn -palaverit. Niiden tavoitteena oli saada finanssikriisin lamaannuttama rakentaminen uudelleen vauhtiin. Tapaamisissa keskusteltiin paitsi rakennushankkeiden nopeuttamisesta, myös viranomaisyhteistyön kehittämisestä. Samalla huomattiin, että tällaista vapaan keskustelun foorumia tarvitaan jatkossakin.

– Ehdotin yhteistyöryhmän perustamista ja esittelin asian yhdyskuntalautakunnalle. Ajattelin, että apulaispormestari vetää ryhmää ja me olemme mukana jäseninä. Kokouksen jälkeisenä aamuna lautakunnan puheenjohtaja, apulaispormestari Timo Hanhilahti soitti ja sanoi, että olipa teillä hieno ehdotus, se meni kerralla läpi.

Sinä ryhdyt toimimaan yhteistyöryhmän puheenjohtajana. Silloin ajattelin, etten ole koskaan ollut näin heikoilla jäillä. Minä olen rakennusalan edustaja ja toisella puolella on koko rakentamista hallinnoiva virkamieskunta. Mutta enhän minä yksin siinä ollut. Ajattelin silloin ja ajattelen edelleen, että juuri yhteistyötä pitää kehittää, muistelee piiriyhdistyksen silloinen puheenjohtaja Jussi Tanhuanpää.

Ryhmässä oli mukana viranhaltijoita, luottamushenkilöitä, ELY-keskus, Seppo Malmi YH-Kodeilta rakennuttajan edustajana sekä rakennusteollisuuden edustajia piiriyhdistyksen mandaatilla. Puheenjohtajana toimineen Jussi Tanhuanpään lisäksi mukana olivat Juha Metsälä ja Esa Kiiveri. Yhteistyöryhmän sihteerinä on alusta lähtien toiminut piirin aluepäällikkö Jari Lehtonen.

– Ryhmä perustettiin, jotta osapuolet ymmärtäisivät toisiaan paremmin. Rakentajathan eivät ymmärrä, minkä takia kaavoittaja ja rakennusvalvonta toimivat tietyllä tavalla. Mutta ei siellä toisellakaan puolella ymmärretä rakennusliikkeitä riittävän hyvin. Sen takia yhteistyötä oli kehitettävä, selittää Jussi Tanhuanpää. – Ryhmässä ei ollut tarkoitus keskustella yksittäisistä kohteista, vaan pikemminkin hahmotella tulevaisuutta. Silloin kaupunki oli juuri aloittamassa Kalevanrinteen kaavoittamista. Ryhmässä käytiin keskusteluja koko kaupunginosan mahdollisuuksista ja tavoitteista.

– Ryhmässä käsitellään jäsenten esiin nostamia yleisiä asioita, esimerkiksi kohtuuhintaista rakentamista. Yksittäisiä kaavoja ei käsitellä lainkaan. Joskus toki voidaan yksittäisten kohteiden kautta pohtia yleisiä käytäntöjä, kertoo yhteistyöryhmän jäsen Matti Höyssä. – Kaupunki kaavoitti 2010-luvun alussa pääasiassa Vuoresta. Sinne oli tehty isoja satsauksia, esimerkiksi kunnallistekniikkaa, ja haluttiin, että alue rakennetaan nopeasti. Yhteistyöryhmässä rakentajat ottivat vahvasti sen kannan, että yhdelle alueelle keskittyminen on liian voimakasta asuntojen ostajien ohjailua. Yhteistyöryhmässä käytyjen keskustelujen seurauksena kaavoitus lähti käyntiin muillakin alueilla.

RYHMÄ PERUSTETTIIN, JOTTA
OSAPUOLET YMMÄRTÄISIVÄT
TOISIAAN PAREMMIN.

RYHMÄSSÄ KÄSITELLÄN JÄSENTEN
ESIIN NOSTAMIA YLEISIÄ ASIOITA JA
HAHMOELLAAN TULEVAISUUTTA.

Yhteistyöryhmä ja sen pienryhmät toimivat edelleen samalla periaatteella eli ryhmä kehittää eri osapuolien välistä yhteistyötä toimimalla keskustelufoorumina. Puheenjohtajana toimii nykyään Tampereen kaupunkiympäristön palvelualueen johtaja Mikko Nurminen. Ryhmän kokoonpano on kasvanut ja mukana on nyt myös RAKLI. Monen mielestä ryhmä on tällä hetkellä liiankin laaja.

– Aikaa myöten ryhmä ja sen agenda ovat kasvaneet. Fokus on välillä ollut kateissa. Nyt kyse on pääasiassa informaation jakamisesta, mikä sekin on tärkeää. Rakentamisen esteiden purkamiseen porukka on liian iso, sanoo YIT:n aluejohtaja Ilkka Kääriäinen.

Viime aikoina yhteistyöryhmässä ja sen pienryhmissä ovat olleet esillä muun muassa asumisen kohtuuhintaisuus, kestävä rakentaminen ja melulinjaukset. Edelleenkin ei puututa yksittäisiin hankkeisiin, vaan prosesseihin.

– Uudisalueella pystytään meluasiat huomioimaan kaavoituksella ja sijoittelulla, mutta keskustan täydennysrakentamisessa syntyy ongelmia. Joidenkin mielestä ei saisi vain kadun puolelle avautuvia huoneistoja tehdä lainkaan, vaikka ikkuna kyllä sulkee melun ulkopuolelle. Me seurasimme asian etenemistä ja toimimme esiin omat näkemyksemme. Lopulta syksyllä 2019 yhdyskuntalautakunta teki päätöksen, jossa melulinjaukset ovat meidän kannaltamme siedettävät, mutta kuitenkin tiukemmat kuin aiemmin, kertoo Jari Lehtonen.

– Uskalla sanoa, ettei Suomessa ole toista yhtä hyvää kumppanuutta talonrakennusteollisuuden ja kaupungin välillä, kiittelee rakennusneuvos Esa Kiiveri, joka toimi piiriyhdistyksen ja yhteistyöryhmän puheenjohtajana vuosina 2013–2015.

– Olemme vaikuttaneet myönteisesti kaavoituksen monipuolistumiseen ja resursseihin. Olemme ajaneet monimuotoisuutta ja koko paikkakunnan tasapuolista kehittämistä. Myös naapurikaupunkien kanssa käydään vuoropuhelua, jatkaa Kiiveri, joka itse on ylöjärveläinen.

– Kaavoittajalla on valtavan iso vastuu siitä, millaista kaupunkia pitkällä aikajänteellä rakennetaan. Sen takia kaavoitus vaatii monipuolista pohdintaa ja avointa keskustelua siitä, miten voidaan saavuttaa kestävä ja toteutuskelpoinen lopputulos, muistuttaa Jussi Tanhuanpää.

Kaavoituksessa ja kestävän kaupunkikuvan rakentamisessa on monia erilaisia näkökulmia, jotka eivät välttämättä ole vain oikeita tai väriä. Hankekehityksen puolella avoin yhteistyö on helpompaa.

– Tampere on aivan poikkeuksellinen kaupunki rakennusliikkeiden ja virkamiesten yhteistyössä. Jos jollain on hyvä idea hankkeesta, hänet otetaan aina vastaan kaupungintalolla. Siellä ollaan valmiita keskustelemaan ja arvioimaan ja jos hanke on hyvä, sitä lähdetään viemään eteenpäin. Ja silloinkin saa suoran vastauksen, kun hanke ei sovi esimerkiksi alueen kehittämisstrategiaan, kiittelee Tanhuanpää.

JOS JOLLAIN ON HYVÄ
HANKEIDEA, HÄNET
OTETAAN AINA VASTAAN
KAUPUNGINTALOLLA.

Rakentamisen yhteistyöryhmät toimivat Sisä-Suomen alueella Tampereella ja Jyväskylässä. Tapaamisia on ollut myös Ylöjärvellä. Eri toimijoiden yhteistyötä on tarpeen kehittää nimen omaan isoissa, kasvavissa kaupungeissa, joissa kaavoitetaan paljon. Pienillä paikkakunnilla kaavoittamisen tarve on vähäisempi, prosessit joustavampia ja esimerkiksi rakennuslupien saanti on huomattavasti nopeampaa kuin isoissa kaupungeissa.

Eri paikkakunnilla toimitaan eri tavoin, mutta yhteistyön tavoite on kaikkialla sama: avoimuus ja vuorovaikutus.

AVOIMUUS JA VUOROVAIKUTUS

KUMPPANIT

Jyväskylässä hyviä tuloksia on saavutettu monikumppanuusmallilla. Kaupunki tekee kaavoitusvaiheessa rakennusliikkeiden kanssa yhteistoimintasopimuksen, jossa sitoudutaan yhteisiin tavoitteisiin ja aikatauluihin. Kohteen kaavoitus ja rakennussuunnittelu etenevät samanaikaisesti ja työtä ohjaa kaupungin johtama ohjausryhmä. Rakennusliike, rakennuttaja ja kaupunki tuovat kukin oman osaamisensa hankkeeseen.

Kumppanien kanssa tehdään myös pitkäjänteistä strategista yhteistyötä keskustelemalla säännöllisesti paikallisten rakennuttajien ja rakennusliikkeiden kanssa.

- Jyväskylässä on tyypillisesti ollut aina yksi isompi kokonaisuus meneillään. Joskus se oli Kuokkalan kaupunginosa, sitten Lutakon ja nyt Kankaan kaupunginosa. Näissä ovat rakennusliikkeet olleet mukana eri tavoin. Näiden rinnalla, ja nykyisin enenevässä määrin, puhutaan pienemmän mittakaavan yhteistyöstä. Keskimäärin noin 20 000 kerrosalaneliömetriä, joka voi tarkoittaa 300 asuntoa, tehdään yhteistyössä tyypillisesti niin, että kumppaneita on useita. Me puhumme monikumppanuuksista eli pyritään kokoamaankin yhteen monta rakennusliikettä, jotta mahdollisimman moni hyötyisi kohteesta, kertoo kaupunkisuunnittelu- ja maankäyttöjohtaja Leena Rossi.

- Monikumppanuuskaavoituksessa tehdään rakennussuunnittelua kaavoituksen rinnalla niin, että haetaan parhaat ja toteuttamiskelpoisimmat ratkaisut. Myös lähisukkaat tykkäävät, koska he oikeasti näkevät, mitä aiotaan rakentaa. Näistä kaavoista saattaa tulla aika tiukkoja ja tarkkoja, mutta se ei haittaa, koska ratkaisut on yhdessä tutkittu ja mietitty niin, etteivät ne sisällä ylimääräisiä kustannusrasitteita. Tällainen sopivan sääntelyn taso takaa myös hyvää lopputulemaa, hyvää elinympäristöä. Se palvelee kaikkia, sanoo Rossi.

Leena Rossi korostaa prosessien läpinäkyvyyttä. Osallisille kerrotaan koko ajan avoimesti kaavoituksen etenemisestä. Keskustelu kuuluu kaupunkirakentamisen prosesseihin. Jyväskylässä kaavoituksesta keskustellaan vilkkaasti, mutta kaavavaihtuksia tehdään todella vähän. Avoimuus toimii.

-Me teemme myös jälkiseurantaa ja nostamme esiin paljon keskustelua herättäneitä kiistanalaisia kohteita. Ajatus on, että katsotaan, millainen kohteesta tuli ja keskustellaan siitä. Tämä on tärkeää ja terapeutistakin. Me koemme, että vuorovaikutuksen ja keskustelun pitää olla mukana kaikissa kaupunkirakentamisen vaiheissa. Ei siis keskustella vain silloin kun kaavoitetaan, vaan aktiivisesti keskustellaan myös siitä, mitä on tehty, sanoo Leena Rossi.

HARMAAN TALouden TORJUNTA

Verohallinnon mukaan harmaa talous tarkoittaa verojen, lakisääteisten eläke-, tapaturma- ja työttömyysvakuutusmaksujen ja tullimaksujen sekä erilaisten rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvoitteiden laiminlyöntiä.

Rakennusallalla harmaa talous on tyypillisesti pimeää palkanmaksua, elinkeinotoiminnan tulojen pimentämistä, sosiaalimaksujen välttelyä, perusteettomien palautusten hakemista Verohallinnolta tai luvattoman ulkomaalaisen työvoiman käyttöä. Tämä vääristää kilpailua sekä heikentää työntekijöiden ja asiakkaiden asemaa ja oikeusturvaa.

Harmaan talouden mahdollistavat pitkät urakkaketjut, joita on vaikea valvoa, sekä ulkomaisen työvoiman käyttö. Pääurakoitsijalla on sopimus omien aliurakoitsijoidensa kanssa, mutta muiden urakkaketjuun liittyvien sopimusten sisältöä pääurakoitsija ei voi tietää.

Harmaata taloutta esiintyy pienissä, järjestäytymättömissä yrityksissä sekä omakotitalotyömailla. Lakisääteiset velvoitteensa laiminlyövästä yrityksistä 90 prosenttia ylittää enintään miljoonan euron liikevaihtoon. Yleisintä harmaa talous on Etelä-Suomessa ja eritoten pääkaupunkiseudulla.

Suomen Eduskunnan vuonna 2010 teettämässä tutkimuksessa arvioitiin harmaan talouden määräksi 10–14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5–7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Valtiolle se tarkoittaa 4–6 miljardin euron vajetta veroissa ja muissa lakisääteisissä maksuissa. Rakennusalan harmaan talouden on arvioitu aiheuttavan valtiolle noin 500 miljoonan euron menetykset.

Rakennusala on tehnyt pitkään työtä harmaan talouden torjumiseksi. Ala on itse pyrkinyt kitkemään harmaata taloutta esimerkiksi henkilötunnisteiden, kulkulupien sekä tilaajavastuulain mukaisten tietojen ylläpitämistä ja tarkistamista helpottavan verkkopalvelun ja Luotettava kumppani -ohjelman avulla. RT:n jäsenyritykset sitoutuvat noudattamaan hyvää rakennuttamis- ja urakointitapaa, alan yleisiä pelisääntöjä ja työehtosopimusten määräyksiä.

HARMAATA TALOUTTA TORJUVA
LAINSÄÄDÄNTÖ ON KEHITTYNUT
2000-LUVULLA.

Harmaata taloutta torjuva lainsäädäntö on kehittynyt 2000-luvulla. Vuonna 2006 henkilökortit tulivat pakolliseksi rakennustyömailla. Vuonna 2007 astui voimaan tilaajavastuulaki, virallisesti laki tilaajan selvitysvuolllisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä. Myöhemmin lakiin on tullut useita muutoksia ja lisäyksiä.

Vuonna 2011 otettiin käyttöön käännetty arvonlisävero, veronumero ja veronumerorekisteri sekä veronumeron merkitseminen henkilökortteihin, vuonna 2014 tulivat työmaille kirjalliset henkilöluettelot sekä rakennusurakoita ja työntekijöitä koskeva tiedonantovelvollisuus.

Käännetty arvonlisäverovelvollisuus tarkoittaa, että kaikki aliurakoitsijat tai aliurakointiketjussa toimivat yritykset laskuttavat rakentamispalvelunsa pääurakoitsijoilta tai toisilta aliurakoitsijoilta ilman arvonlisäveroa. Pääurakoitsija tilittää valtiolle lopullisen arvonlisäveron tilaajalta saamastaan maksusuorituksesta.

Kun käännetty arvonlisäverovelvollisuus oli ollut voimassa vuoden verran, Rakennusteollisuus RT kyseli jäsenyritystensä kokemuksia siitä. Siinä vaiheessa oli selvää, että uusi verojärjestelmä teettää paljon hallinnollista työtä, mutta näyttöä hyödyistä ei juuri ollut. Eniten ongelmia aiheuttivat epäselvyydet lain tulkinnassa.

Kymmenen vuota sitten julkaistussa Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry:n 40-vuotishistoriikissa arvioidaan kolme vuotta aiemmin voimaan tullutta tilaajavastuulakia ja seuraavana vuonna käyttöön otettavaa käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta. Silloin Talonrakennusteollisuuden toimitusjohtaja Kim Kaskiaro arveli, ettei käännetyllä ALV-menettelyllä tule olemaan vaikutusta pimeän työvoiman käyttöön tai kuittikauppaan. Sen sijaan olisi luvassa ongelmia menetelmän soveltamisessa ja lisäkustannuksia rakennusliikkeille. Kaskiaron mielestä järjestelmä antaa koko rakennuslalle negatiivisen leiman.

Alkuvuodesta 2015 Eduskunnan tarkastusvaliokunta julkaisi raportin, jossa arvioitiin harmaan talouden torjumiseksi tehtyjen toimenpiteiden vaikutusta. Samassa yhteydessä tehtiin kysely Rakennusteollisuus RT:n jäsenyrityksille. Yli puolet Talonrakennusteollisuuden jäsenyrityksistä oli sitä mieltä, että harmaa talous oli vähen-

tynyt kuluneiden viiden vuoden aikana. Toisaalta seuraavana vuonna työ- ja elinkeinoministeriön toteuttamassa rakennusalan yrityskyselyssä yli puolet vastaajista piti harmaan talouden aiheuttamaa kilpailuhaittaa vähintään kohtalaisena.

Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikön vuonna 2017 julkaiseman tutkimuksen mukaan samalla vuosikymmenellä käyttöön otetut keinot harmaan talouden torjumiseksi kasvattivat rakennusallalla maksettujen palkkojen määrää vuonna 2015 noin 300 miljoonalla eurolla. Verotuotto kasvoi samaisena vuonna 100 miljoonaa euroa.

Rakennusteollisuus RT:n seuraavana vuonna tekemän kyselyn mukaan enää 27 prosenttia jäsenyrityksistä piti harmaan talouden osuutta vähintään kohtalaisena ja lähes 60 prosenttia piti sitä melko vähäisenä. Toimet harmaan talouden torjumiseksi alkoivat purra.

TOIMET HARMAAN
TALOUDEN TORJUMISEKSI
ALKOIVAT PURRA.

Harmaan talouden torjunnassa tehdään tiivistä yhteistyötä Ruotsin, Viron ja Puolan kanssa. Tavoitteena on saada Itämeren allas yhteisen tiedonkulun ja -hallinnan piiriin. Myös koko Euroopan laajuisista yhteisistä käytännöistä keskustellaan.

HARMAAN TALOUDEN
TORJUNNASSA TEHDÄÄN
TIIVISTÄ KANSAINVÄLISTÄ
YHTEISTYÖTÄ.

– Me olemme onnistuneet harmaan talouden torjunnassa niin hyvin, että osaamista on viety muihinkin maihin. Rakennusteollisuus tekee koko ajan taustalla työtä harmaan talouden ehkäisemiseksi. Sehän on järjestäytyneen työnantajan pahin kilpailija eli joku koettaa saada kilpailuetua väärillä keinoilla. Sitä me emme hyväksy, sanoo rakennusneuvos Esa Kiiveri.

LAATU

HYVÄÄ VAI HUONOA?

Rakentamisen laatu puhuttaa alan ammattilaisia ja suomalaista yhteiskuntaa vuosikymmenestä toiseen. Hyvän laadun puolesta puhuvat kohtuulliset takuukustannukset ja hyvät tulokset rakentamisen laatua ja asukkaiden tyytyväisyyttä selvittävässä tutkimuksissa. Rakentajilla on perinteisesti ollut vahva ammattiylpeys.

Rakentamisen laatu voidaan jakaa lopputuloksen laatuun ja toiminnan eli tuotantoprosessin laatuun. Edelleen laatua voidaan lähestyä valmistuksen, suunnittelun ja asiakkaan kokeman laadun näkökulmista. Useimmiten kiinnitetään kuitenkin huomiota rakennusvirheisiin ja puutteisiin.

– Laatua on kahdenlaista. Visuaalinen laatu näyttää hyvin tehdyttä. Toinen laatu on kestävyyttä, vaikkapa vedenpitävyyttä ja teknisten järjestelmien toimivuutta, eikä sitä pysty visuaalisesti havainnoimaan. Laatua voi aina parantaa ja on hyvä, että siitä keskustellaan. Pääsääntöisesti olen sitä mieltä, että suomalainen asuntorakentaminen on varsin hyvälaatuisia. Olosuhteet ovat aika karut eli pitääkin tehdä vähän paremmin kuin Etelä-Euroopassa, sanoo Pohjola Rakennuksen toimitusjohtaja Kari Inkinen.

Sisä-Suomen Piiri ry:n hallituksen puheenjohtaja Ilkka Hentinen kiinnittää huomiota rakennusten pitkään elinkaareen ja käytön aikaiseen laatuun. Rakennuksia pitää osata käyttää. Näin ajateltuna laadun tekijöitä ovat suunnittelu, toteutus ja ylläpito.

RAKENNUKSIA PITÄÄ OSATA KÄYTTÄÄ. NÄIN AJATELTUNA LAADUN TEKIJÖITÄ OVAT SUUNNITTELU, TOTEUTUS JA YLLÄPITO.

– Tämä on kertolaskua. Jos mikä tahansa laadun tekijä on nolla, lopputulos on nolla, sanoo Hentinen. – Lopputulos on kunnossa, kun kaikki on kunnossa.

Talonrakennustekniikan emeritusprofessori Ralf Lindbergillä on yksinkertainen resepti laadun varmistamiseen:

- Hyvä laatu varmistetaan niin, että kuka tahansa, joka tekee jotain hankkeeseen, pystyy ymmärrettävästi kertomaan muille osapuolille, kuinka on oman tonttinsa hoitanut, sanoo keskustelua ja avoimuutta peräänkuuluttava Lindberg.

Pohjola Rakennuksen varatoimitusjohtaja Miika Oksasen mukaan laatu on hyvä silloin, kun tehdään mitä on luvattu ja kuin itselle tehtäisiin. Oksanen kiinnittää huomiota myös säästöihin ja ohjeisiin, jotka eivät aina edesauta parhaan laadun saavuttamista.

- Nykyiset ohjeet saattavat tehdä mahdottomaksi rakentaa teknisesti turvallisia taloja. Kun tähdätään tiettyyn energialuokkaan eristeillä, talo ei ehkä olekaan enää kosteusteknisesti turvallinen, sanoo Oksanen.

Noususuhdanne aiheuttaa osaltaan laatuongelmia. Kun ala kuumenee, rakennuksille on vaikea saada hyviä tekijöitä. Tavallisimmin laatuun negatiivisesti vaikuttavina tekijöinä mainitaan kuitenkin hankkeiden jakautuminen pieniin aliurakoihin ja tiukat aikataulut.

- Pk-sektorin yrityksellä ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin toimia erittäin laadukkaasti. Se on aivan olennaista, sanoo Ilkka Hentinen. – Meillä on omia työntekijöitä ja näen sen vahvuutena. Me tiedämme, mitä he osaavat. Tavallisempia töitä on helppo ostaa aliurakoitsijoilta, mutta vaikkapa erikoisemman betonirakentamisen osaajia ei noin vain löydykään.

Palmbergilla oli aikanaan paljon omia työntekijöitä, parisen sataa, muistelee Jukka Terhonen. Harjannostajaisten jälkeen asiakas soitti toimitusjohtaja Terhoselle ja kehui yhtiön rakennusmiehiä.

- Harjannostajaisissa joku kaveri oli tullut kaulailemaan asiakasta ja halunnut tietää, minkä asunnon tämä oli ostanut. Sitten rakennusmies kertoi tehneensä sinne laattatyöt ja kehui niiden olevan niin hyvin tehnyt, ettei uusi asukas ole voinut yhtä hyvää työtä ennen nähdä.

Työntekijä oli ylpeä tekemästään työstä ja hänestä oli hienoa nähdä asiakas, jolle hän oli hyvän työnsä tehnyt. Työntekijälle on iso asia tavata loppuasiakas – se tekee työstä merkityksellistä. Saadaanko riittävän hyvää laatua aikaan ilman sitoutumista, miettii Terhonen ja muistuttaa, että tässä tarinassa puhutaan pintalaadusta ja laatu on paljon muutakin, esimerkiksi energiatehokkuutta ja kestävyyttä.

Ralf Lindbergin mukaan hankkeessa on rakennetekniikan näkökulmasta noin viisi keskeistä toimijaa. Jos he tuntevat toisensa ja ovat tehneet aiemmin töitä yhdessä, kaikki on hyvin. Jos mukana on yksi uusi toimija, hanke onnistuu. Jos joukossa on kaksi uutta, ollaan riskirajalla ja jos uusia toimijoita on enemmän, epäonnistumisen mahdollisuus on suuri.

Mittamies Lassi Westman töissä aikana, jolloin suojalasit eivät vielä olleet pakolliset.

Asuntorakentamisessa urakoita on vähän verrattuna vaikkapa sairaalarakentamiseen. Kun Tampereen yliopistollisen keskussairaalan E-rakennusta tehtiin, hankkeessa oli 132 urakkaa. Pelkästään viestintään liittyviä erillisurakoita oli toistakymmentä. Hankkeen aikataulu ja kustannukset pitivät siitäkin huolimatta, että kyseessä oli rakennusteknisesti vaativa kohde keskellä sairaala-aluetta.

Allianssimallilla rakennettu Tampereen ratikkavarikko valmistui etuajassa nollavirheluovutuksena. Työmaalla valvojana toimineen Hannu Järvisen mukaan virheetön luovutus on seurausta toimijoiden keskinäisestä kunnioituksesta ja luottamuksesta.

– Jos kulttuuri on huono, tilaaja löytää varmasti virheitä, kun oikein etsii. Mutta jos työmaalla vallitsee luottamus, tiedetään, että puuttuva kynnys tai kitta tulee ihan varmasti paikalleen, koska kaikki muukin on tullut. Kun yhteishenki on hyvä, on kaikkien yhteinen ilo todeta, ettei virheitä tai puutteita ole, sanoo Hannu Järvinen.

– Ratikkavarikolla oli yksi YIT:n kaveri, maalari, joka tekee muitakin hommia. Hän tuli sanomaan minulle, että maalausjälki tuolla patteriputkien takana ei ole ihan hyvä. Minä olin kiitollinen tiedosta, menimme heti katsomaan ja se korjattiin. Hyvä työmaakulttuuri näkyy siinä, että apumieskin kantaa vastuuta laadusta. Ratikkavarikolla hyvää yhteishenkeä piti yllä vastaava mestari Ari Jokinen.

LAATUTIETOISUUTTA JA MITTAUKSIA

Rakentamisen laadun parantamiseksi Rakennusteollisuus RT aloitti viime vuosikymmenen alussa Laatupolku -hankkeen, jossa kehitettiin mittareita työmaiden laadun arviointiin ja työkaluja laatuvirheiden seurantaan ja vähentämiseen. Monivuotisen hankkeen avulla haluttiin vähentää laatuvirheitä, parantaa palvelua sekä lisätä laatuun liittyvää tietoa ja tietoisuutta. Laatu haluttiin nostaa kaikkien rakennusalan toimijoiden huomion kohteeksi samaan tapaan kuin aiemmin työturvallisuus. Rakennuslalle haluttiin luoda hyvän laadun kulttuuri.

RAKENNUSALALLE
HALUTTIIN LUODA HYVÄN
LAADUN KULTTUURI.

Laatupolku-hankeeseen ovat osallistuneet Rakennusteollisuus RT:n lisäksi Rakentamisen laatu RALA ry sekä Aalto-yliopisto ja Tampereen teknillinen yliopisto.

Hankkeen aluksi Rakennusteollisuus RT selvitti lähes tuhannen rakennusalan ammattilaisen näkemyksiä rakentamisen laatuun liittyvistä ongelmista. Ylivoimaisesti tärkeimpänä syynä laatuongelmiin pidettiin liian kireitä aikatauluja. Haasteena nähtiin myös pieniin osakokonaisuuksiin pilkotut hankkeet, joissa monien toimijoiden yhteensovittaminen on vaikeaa. Vastaajat pitivät tärkeänä suunnittelun ja tuotannon hyvää koordinoitua sekä eri osapuolten tiivistä yhteistyötä.

Laatupolku-hankeeseen liittyen Rakennusteollisuus RT on kehittänyt työmaille laatumittarin, julkaissut oppaita esimerkiksi työmaan hyvien käytäntöjen ja asiakas kohtaamisten kehittämiseen, järjestänyt seminaareja ja kilpailuja sekä palkinnut laadukkaita rakennushankkeita. Talonrakennusteollisuus ry on suositellut kaikille jäsenilleen RALA-pätevyyttä ja sen edellyttämistä myös alihankkijoilta. RALA-pätevyyden avulla yritys kertoo teknisestä osaamisestaan, resursseista, referenssikohteista, taloudesta ja tilaajavastuulain noudattamisesta.

Rakentamisen Laatu RALA ry on kiinteistö- ja rakennusalan järjestöjen perustama yhdistys, jonka tavoitteena on parantaa rakentamisen laadun ja terveen kilpailun edellytyksiä. Rakennusteollisuus RT on RALA:n jäsen.

Aalto-yliopisto kartoitti vuonna 2016 asuntotuotannon takuukustannuksia ja rakentamisen virheitä. Selvityksen mukaan valtaosa uusista asunnoista luovutettiin virheettöminä. Takuukustannukset olivat noin yksi prosentti hankkeen kokonaiskustannuksista. Tilanne oli parantunut huomattavasti 1990-luvun lopun jälkeen. Virheissä oli tavallisesti kyse viimeistelystä, kuten ikkunoiden ja parvekkeen ovien säädöistä, parkettilattioiden asennusvirheistä ja kolhuista sekä seinien ja sisäkattojen halkeamista.

SELVITYKSEN MUKAAN
VALTAOSA UUSISTA ASUNNOISTA
LUOVUTETTIIN VIRHEETTÖMINÄ.

Rakennusten kosteus- ja homevauriot johtuvat useammin vääränlaisista korjauksista kuin rakennusvirheistä. VTT:n ja Tampereen ammattikorkeakoulun tekemä

selvityksen mukaan kosteusvaurio ei ole vain tiettyjen rakennusten tai rakenteiden ongelma. Iso osa kosteusvaurioista voidaan välttää kunnossapidolla ja oikeanlaisella käytöllä. Uusissa rakennuksissa kosteusvaurioita voi aiheuttaa esimerkiksi rakenteiden kastuminen rakentamisen aikana.

HYVÄT KOKEMUKSET, HUONO MAINE

Hyvä laatu tarkoittaa teknisesti virheettömän rakentamisen ja käytettävyyden lisäksi sujuvaa prosessia ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä sekä asiakkaiden hyviä kokemuksia.

Jotkut rakennusliikkeet mittaavat asiakaskokemusta nettosuositteľuindeksin eli NPS:n avulla. Se mittaa asiakkaiden uskollisuutta ja sitoutumista sekä halua suositella palvelua tai tuotetta muille.

Vuonna 2017 Rakennusteollisuus RT ja EPSI Rating kehittivät tutkimuksen, jossa selvitetään uusien asuntojen ostajien tyytyväisyyttä suurimpiin rakennusliikkeisiin. Tutkimuksen osa-alueet olivat imago, odotukset, koettu tuotelaatu, koettu palvelulaatu, vastine rahalle, asiakastyytyväisyys ja asiakasuskollisuus. EPSI Rating on yritys, joka tuottaa tutkimus- ja mittaustietoa eri toimialojen ei-taloudellisista indikaattoreista.

– Rakentamisen laadusta ja asiakaskokemuksista puhutaan paljon, mutta usein esiin nousevat yksittäiset epäonnistumiset. Aiemmin ei ole ollut tapaa, jolla olisi voitu mitata esimerkiksi uudisasuntorakentamisen asiakkaiden laatukokemusta kattavalla ja yhdenmukaisella tavalla, totesi Rakennusteollisuus RT:n rakentamisen kehityksestä vastaava johtaja Jukka Pekkanen EPSI Ratingin tutkimuksesta vuonna 2018.⁷

Ensimmäisen EPSI Rating -tutkimuksen tulokset olivat hyvät. Eniten asiakkaat kiittivät ammattimaisesti hoidettuja muutostöitä ja pitäviä aikatauluja. Vuotta myöhemmin toteutetun toisen tutkimuksen tulokset olivat samansuuntaiset. Asiakkaat olivat tyytyväisiä siihen, että kohteet valmistuivat aikataulussa, mutta virheettö-

myyteen toivottiin suurempaa panostusta. Vuoden 2019 tutkimuksessa uudisasuntorakentaminen nousi asiakastyytyväisyydessä toimialavertailun kärkeen. Erityisesti tyytyväisyys palveluun ja asuntojen virheetömyyteen paranivat edelliseen mittaukseen nähden. Vertailussa olivat mukana telekommunikaatio, vakuutusala, pankki- ja rahoitusala, sähkön vähittäismyynti ja uudisasuntorakentaminen.

VUODEN 2019 TUTKIMUKSESSA
UUDISASUNTORAKENTAMINEN
NOUSI ASIAKASTYYTYVÄISYYDESSÄ
TOIMIALAVERTAILUN KÄRKEEN.

Keväällä 2020 toteutetun tutkimuksen mukaan asiakkaat luottavat koko toimialaa enemmän siihen rakennusliikkeeseen, jonka asiakkaita he ovat. Muiden kuin asiakkaiden eli niin sanotun suuren yleisön luottamus rakennusalaan kohtaan on sen sijaan selvästi alhaisempi.

Rakennusteollisuus RT:n T-Medialla teettämän Luottamus ja maine -tutkimuksen tulokset olivat saman suuntaiset: rakennusalan maine suuren yleisön keskuudessa ei ole hyvä. Rakennusyritys Peabin Taloustutkimuksella vuonna 2018 teettämän tutkimuksen mukaan yli kuusikymmentä prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että rakentamisen hyvä maine on kadonnut. Rakennettiinko ennen tosiaan paremmin? Ei, vastaavat rakennusalan ammattilaiset. Rakennusalan laatua leimaavat yksittäiset epäonnistumiset.

– Kun epäonnistumisia tapahtuu, ne ovat hyvin merkittäviä kotitalouksille, yrityksille, kunnille tai valtiolle, muistuttaa Hämeen Sanomien taloustoimittaja Arno Juutilainen. – On yrityksiä ja ihmisiä, jotka tekevät hyvää laatua, mutta on niitä, jotka tekevät huonoa laatua. Ammattitaito ja motiivit vaihtelevat. Ala on kirjava ja laatuerot isoja.

Juutilaisen mukaan mielikuva huonosta laadusta periytyy kahdeksankymmentäluvun lopun nousukaudelta, jolloin työmaita oli niin paljon, että ammattitaidottomatkin innostuivat perustamaan rakennusliikkeitä. Hän vertaa näitä korkeasuhdanteen aikaan syntyneitä yrityksiä suhdannesahureihin, jotka toimivat silloin kun markkinahinta oli korkea ja polttivat saansa pois, kun hinnat laskivat. Nyt, kolmekymmentä vuotta myöhemmin, ongelmat liittyvät pikemminkin pitkiin alihankintaketjuihin ja ulkomaiseen työvoimaan.

- Omasta mielestäni parhaita tekijöitä ovat pienet, pitkäjänteistä liiketoiminta tekevät rakennusliikkeet, joiden kasvollinen omistaja on rakennusalan ammattilainen, sanoo Juutilainen.

VASTUU LAADUSTA
KUULUU MYÖS TILAAJALLE.

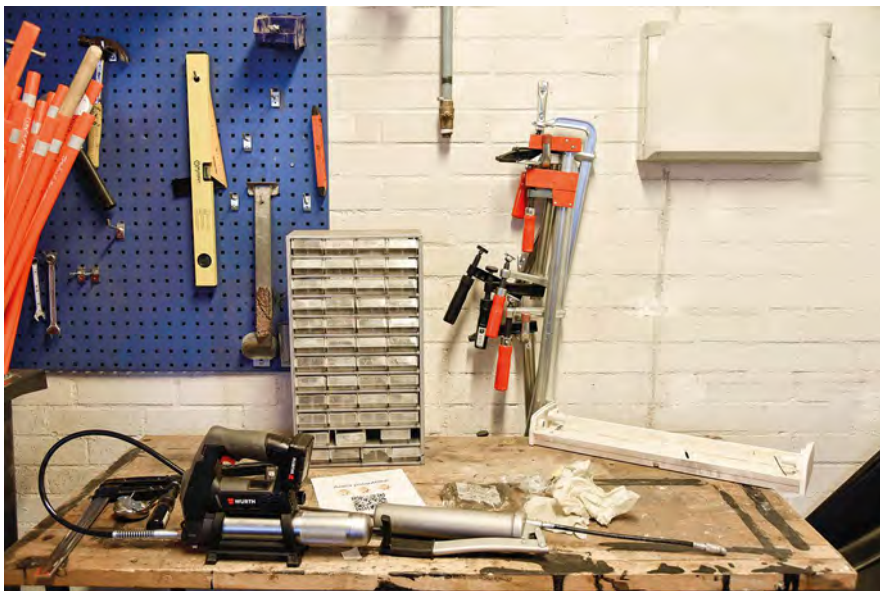
- Vastuu laadusta kuuluu myös tilaajalle, jatkaa Juutilainen. - Kunnat ja valtio ovat huonoja kilpailuttamaan laatua. Ei oikein tiedetä, mistä laatu koostuu. Huonoksi esimerkiksi voi ottaa vaikka moottoritien kannen, Hämeenlinnan kaikkien aikojen suurimman yksittäisen rakennustilauksen ja kilpailutuksen.

Prosessi laatumittareineen ja valintapäätöksineen oli kummallinen. Laatukertomuksia annettiin muun muassa suunnittelijoiden nimistä. Ajateltiin, että laatu on hyvä, kun tarjouksessa on ansioituneiden henkilöiden nimiä.

Rakentamisen laadun eteen on tehty paljon töitä ja se on parantunut. Asiakkaat ovat tyytyväisiä, mutta yleinen mielikuva rakennusalaista ei ole kohentunut. Rakennusteollisuus RT vastaa ongelmaan mainetalkoilla.

Mainetalkoot oli yksi Rakennusteollisuus RT:n vuoden 2019 pääteemoista. Talkoiden tavoitteena on kehittää alan mainetta niin, että se vastaa paremmin todellisuutta, ja lisätä neutraalia ja myönteistä näkyvyyttä. Sisällöllisesti mainetalkoissa keskitytään kolmeen pääteemaan. Tulevaisuuden rakentamiseen liittyvät kehitys, innovaatiot ja digitalisaatio. Paremman maailman rakentamisessa on kyse ympäristöstä, vastuullisuudesta ja kestävästä kehityksestä. Hyvään arkeen kuuluu laadukkaasti rakennettu ja hoidettu elinympäristö.

- Toivon aina, ettei yhdelläkään kilpailijalla olisi laatuun liittyvää ongelmaa, koska se leimaa koko alaa, sanoo Sisä-Suomen Piiri ry:n hallituksen jäsen, YIT:n aluejohtaja Ilkka Kääriäinen.

HUOLTOVARMUUS

YHTEISTYÖORGANISAATIO

Huoltovarmuudella tarkoitetaan ihmisten toimeentulon, elinkeinoelämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömän tuotannon, palvelujen ja infrastruktuurin turvaamista vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Maailmankaupan vapautumisen seurauksena Suomenkin talous on riippuvainen ulkomaisista verkostoista ja logistisista järjestelmistä. Konfliktitilanne voi vaikeuttaa kriittisten raaka-aineiden, materiaalien, tavaroiden ja palveluiden saatavuutta. Yhteiskunnan toimintakykyä uhkaavat myös tieto- ja viestintäjärjestelmien häiriintyminen, energiantuonnin katkeaminen, ympäristökatastrofit, terrorismi ja tartuntataudit.

Huoltovarmuuden tärkein tavoite on infrastruktuurin, tuotannon ja palveluiden turvaaminen niin, että väestön, talouselämän ja maanpuolustuksen välttämättömät perustarpeet voidaan täyttää kaikissa olosuhteissa. Perinteisesti on pidetty tärkeänä varmistaa materiaalien riittävyys, mutta nykyään entistä tärkeämmässä roolissa on infrastruktuurista huolehtiminen. Sillä tarkoitetaan perusrakenteita ja palveluja, jotka ylläpitävät yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja.

**HUOLTOVARMUUDEN TÄRKEIN TAVOITE ON
TURVATA VÄLTÄMÄTTÖMÄT PERUSTARPEET
KAIKISSA OLOSUHTEISSA.**

Suomessa huoltovarmuudesta huolehditaan julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä. Elinkeinoelämän vapaaehtoinen osallistuminen huoltovarmuustyöhön juontaa juurensa toisesta maailmansodasta ja pian sotien jälkeen vakiintuneesta yhteistyöstä. Aiemmin huoltovarmuudesta käytettiin nimitystä taloudellinen maanpuolustus.

Huoltovarmuustyö perustuu valtionhallinnon, toimialajärjestöjen ja yritysten yhteistyöverkostoon. Huoltovarmuuskeskus on työ- ja elinkeinoministeriön alainen

laitos, joka kehittää ja ylläpitää huoltovarmuutta. Huoltovarmuuskeskus koordinoi elinkeinoelämän ja julkishallinnon yhteistyötä, hoitaa valtion varmuus-, turva- ja velvoitevarastointia, varmistaa välttämättömien teknisten järjestelmien toimivuutta ja turvaa kriittistä tavara- ja palvelutuotantoa sekä seuraa kansainvälistä kehitystä ja pitää yhteyttä ulkomaisiin viranomaisiin ja laitoksiin. Huoltovarmuuskeskuksen toiminnan rahoittamiseen osallistuvat useimmat suomalaiset, sillä se rahoitetaan osittain polttoaineen myynnillä.

Huoltovarmuusneuvosto pitää yhteyttä yhteistyötahoihin, seuraa huoltovarmuuden tilannetta ja esittää toimenpiteitä sen kehittämiseksi.

**YRITYKSET OSALLISTUVAT
HUOLTOVARMUUSTOIMINTAAN
SEKTOREISSA JA POOLEISSA.**

Yritykset osallistuvat huoltovarmuustoimintaan sektoreissa ja pooleissa. Sektorit ovat laajoja, alakohtaisia yhteistoimintaorganisaatioita, joissa eri viranomaiset, järjestöt ja yritykset toimivat yhdessä. Sektorit ohjaavat, koordinoivat ja seuraavat oman toimialansa varautumista. Lisäksi ne määrittelevät poolien tavoitteet.

Elinkeinoelämän johdolla toimivat poolit vastaavat operatiivisesta varautumisesta. Ne suunnittelevat yhdessä yritysten kanssa toimenpiteet oman alansa huoltovarmuuden kehittämiseksi ja määrittelevät huoltovarmuuden kannalta kriittiset yritykset.

RAKENNUSPOOLI

Rakennuspooli vastaa Huoltovarmuuskeskuksen, Rakennusteollisuus RT:n, Suomen Sähkö- ja Teleurakoitsijaliiton ja Yleisen Teollisuusliiton välisen sopimuksen mukaisesti koko rakennusalan varautumisesta vakaviin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin turvaamalla yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömän rakentamisen. Rakennuspooli määrittelee oman alansa varautumisen perusteet ja suunnittelee poikkeusolojen tuotannon, ohjaa ja tukee aluetoimikuntia ja yrityksiä sekä järjestää harjoituksia ja koulutusta.

Toisin kuin muut poolit, Rakennuspooli ei kuulu yhteenkään sektorin alaisuuteen, koska rakentamista ja infraa tarvitsevat kaikki sektorit. Poolin alaisuudessa toimii viisi aluetoimikuntaa.

RAKENTAMISTA JA INFRAA
TARVITSEVAT KAIKKI SEKTORIT.

Aluetoimikunnat arvioivat, millainen on alueen tarve rakentaa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa ja millaisia raaka-aine-, rakennustuote- ja urakointiresursseja silloin tarvitaan. Toimikunta edesauttaa yritysten verkostoitumista tarvittavan tuotannon aikaansaamiseksi sekä järjestää harjoituksia ja koulutusta valmiuden ylläpitämiseksi.

Länsi-Suomen aluetoimikunta perustettiin maaliskuussa 2001 ja seuraavasta kokouksesta lähtien sen puheenjohtajana on toiminut hämeenlinnalaisen Patria-Rakennus Oy:n toimitusjohtaja Kari Salminen. Aluetoimikunnan sihteerinä toimii Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry:n aluepäällikkö, joka oli aiemmin Jukka Vairema ja vuodesta 2007 lähtien Jari Lehtonen.

Aluetoimikuntaan kuuluu talonrakentajien, infran, puolustusvoimien, pelastuslaitoksen, ELY-keskusten ja ammattikorkeakoulujen edustajia. Kokouksissa, joita pidetään kahdesti tai kolmesti vuodessa, esitellään poolin, Huoltovarmuuskeskuksen, puolustusvoimien ja pelastuslaitoksen ajankohtaisia asioita. Lisäksi kokouksiin yhdistetään tutustumiskäyntejä huoltovarmuuden kannalta kiinnostaviin kohteisiin. Aluetoimikunta on vieraillut esimerkiksi Saarioisilla ja Nokian Renkailla.

Valmiusharjoitukset aluetoimikunta järjestää joka toinen vuosi. Kahden päivän harjoituksiin osallistuu jopa 70 ihmistä. Harjoitukset alkavat tietoisuudella, jonka jälkeen jaetaan harjoitustehtävät. Ne ovat käytännönläheisiä tehtäviä, jotka aiemmin liittyivät puolustukseen, kuten linnoituksiin ja maansiirtotöihin. Nykyään harjoituksissa on yhä useammin kyse siviilihallintoon liittyvistä tehtävistä, joissa varaudutaan isoihin katastrofeihin kuten ilmastonmuutoksen seurauksena lisääntyviin myrskyihin. Harjoituksissa voi olla tehtävänä esimerkiksi sillan, tien tai padon nopea korjaaminen tai rannikolla öljykatastrofin torjunta. Puolustusvoimat on aina mukana harjoituksissa ja jopa olemassa olevia suunnitelmia on muutettu harjoitusten seurauksena, koska siellä oman alansa ammattilaiset kehittävät valmiustoimintaa.

VALMIUSHARJOITUKSET

Länsi-Suomen aluetoimikunta on järjestänyt kaikkiaan yhdeksän valmiusharjoitusta, joista viimeisin oli vuonna 2018 Tikkakoskella. Harjoituksen valmistelee pieni ryhmä aluetoimikunnan jäseniä yhdessä rakennuspoolin pääsihteeri Juha Kaiteran kanssa. Valmisteluryhmä pitää yhteyttä puolustusvoimiin ja Huoltovarmuuskeskukseen. Hyvin usein harjoitukset järjestetään puolustusvoimien tiloissa varuskunnissa.

Vuoden 2020 alussa Rakennuspoolin aluetoimikuntien aluejakoa muutettiin. Nyt Pirkanmaa, Kanta- ja Päijät-Häme sekä Keski-Suomi muodostavat Sisä-Suomen aluetoimikunnan. Muutoksella halutaan saada lisää resursseja aluetoimintaan ja tehdä kokonaisuuksista entistä hallittavampia. Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti huoltovarmuustyön tavoitteena on muun muassa liikenneverkkojen, tuotantolaitosten, energiaverkkojen ja vesihuollon nopea korjaaminen ja valmius toteuttaa nopeasti suuria rakennushankkeita.

Tällä vuosituhannella Suomea ovat uhanneet erityisesti tartuntataudit. Maaliskuun 11. päivänä vuonna 2020 Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronaviruksen muuttuneen maailmanlaajuiseksi epidemiaksi. Viisi päivää myöhemmin Suomen hallitus ja tasavallan presidentti totesivat Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen takia. Suomalaiset ohjattiin tekemään töitä etänä kotoa käsin, koulut ja muut julkiset tilat suljettiin, ravintoloiden toimintaa rajoitettiin ja julkiset kokoontumiset rajattiin kymmeneen henkilöön. Ikäihmisten ja muiden riskiryhmiin kuuluvien ihmisten toivottiin suojelevan itseään vapaaehtoisella karanteenilla. Lento- ja laivaliikenne väheni murto-osaan aiemmasta ja valtioiden rajat sulkeutuivat. Samalla ulkomaisen työvoiman pääsy Suomeen katkesi. Rakennuspooli oli aktiivisesti yhteydessä valtiovallan suuntaan ja sääntöön saatiin helpotus eli rajoituksista huolimatta kriittiselle rakentamisen alalle sai perustellusti tulla työvoimaa ulkomailta.

YRITYKSILLE VAPAAEHTOINEN
TYÖ YHTEISKUNNAN HYVÄKSI
ON ISO PANOSTUS.

Yrityksille vapaaehtoinen työ yhteiskunnan hyväksi on iso panostus. Rakennuspoolin toimintaan osallistuminen kehittää yritysten riskienhallintaa ja toimintaedellytyksiä häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä synnyttää yhteistyöverkostoja. Poolissa tutustutaan ja rakennetaan luottamusta. Monia motivoi maanpuolustustahto, joka suomalaisilla on tutkitusti korkea.

- Rakentajat ovat erittäin maanpuolustushenkistä porukkaa. Valmiusharjoituksiin riittää tulijoita työkiireistä huolimatta, vaikka se on vapaaehtoista ja yritykset osallistuvat niihin omilla henkilökustannuksillaan. Samoin aluetoimikunnan vierailut mielenkiintoisiin ja muuten suljettuihin tiloihin on helppo järjestää ja kaikki vierailuyritykset ovat ottaneet meidät avosylin vastaan, kertoo aluepäällikkö Jari Lehtonen.

Edelleen kaikkein pahimpaan varaudutaan rakentamalla linnoitteita.

SUHDANTEIDEN MUKAAN

YHTEISKUNNAN KESKIÖSSÄ

Kansallisvarallisuudestamme lähes puolet on kiinni rakennuksissa. Kun mukaan liitetään infran osuus, 83 prosenttia Suomen kiinteästä pääomakannasta on sidottu rakennettuun ympäristöön. Vuonna 2019 rakentamiseen investoitiin noin 36 miljardia euroa.

Kiinteistö- ja rakentamisalan osuus Suomen bruttokansantuotteesta on 15 prosenttia. Joka viides suomalainen tekee työtä rakentamisen tai olemassa olevien kiinteistöjen hoidon parissa. Hämeenlinnasta Tampereen kautta Jyväskylään ulottuvan Sisä-Suomen Piiri ry:n alueelle kohdistuu noin neljännes rakentamisesta ja sen työllisyysvaikutuksista.

Rakennusteollisuus RT julkaisee kahdesti vuodessa suhdannekatsauksen, jossa tarkastellaan rakentamisen määrän kehittymistä, sekä erilaisia teemakatsauksia. Lisäksi Pirkanmaalla on julkaistu yli kahdenkymmenen vuoden ajan rakennusalan suhdannenäkymiä tarkastelevaa katsausta, jonka yksi rahoittaja on Talonrakennusteollisuus ry.

Pirkanmaan rakennusbarometrin laatii Forecon Oy, joka jatkaa VTT:n aloittamaa rakentamisen seuranta- ja tutkimustyötä. Suhdannebarometrin tulokset ja ennusteet perustuvat Tampereen ja kaupungin ympäristökuntien yrityksille tehtävään kyselyyn sekä asiantuntijoiden analyysihin ja ennustemalleihin.

Suhdannebarometrikyselyyn vastaa vuosittain nelisenkymmentä rahoittajia, rakennuttajia, suunnittelijoita, rakennusurakoitsijoita, talotekniikkaurakoitsijoita, rakennustuoteteollisuutta, rakennustarvikekauppaa, konevuokrausyrityksiä, kiinteistönvälittäjiä ja isännöitsijöitä edustavaa yritystä.

Rakentaminen on suhdanneherkkä ala, jossa suhdannevaihteluita on varsinkin kuluneen kymmenen vuoden aikana pyritty tasaamaan vähentämällä rakennusliikkeiden omaa työvoimaa. Aliurakointi ja vuokratyöntekijät ovat joustavin tapa vastata nopeasti muuttuvaan työvoiman tarpeeseen. Kun talouden muutokset ovat hallittuja, rakennusliikkeet ehtivät reagoimaan uuteen tilanteeseen.

FINANSSIKRIISIN JÄLKEEN

Vuosituhatlaman alussa rakentaminen kasvoi tasaisesti vuonna 2008 puhjenneseen finanssikriisiin saakka. Euron käyttöönotto vuonna 2002 laski korkoja ja kiihdytti asuntojen rakentamista, mutta myös hinnat kohosivat. ”Tämä taloushistorian suurin kupla puhkeaa ennemmin tai myöhemmin”, varoitti Rakennuslehti vuonna 2005 viitaten The Economist-lehden arvioon.⁸ Syksyllä 2008 Lehman Brothersin konkurssi laukaisi maailmanlaajuisen finanssikriisin ja seuraavana vuonna Suomen talous supistui kahdeksan prosenttia, joka oli Euroopan Unionin alueella suurin pudotus Baltian maiden jälkeen.

ASUNTORAKENTAMINEN ELPYI
NOPEASTI SYKSYSTÄ 2009
LÄHTIEN VALTION ONNISTUNEEN
ELVYTYKSEN ANSIOSTA.

Pahimmissa ennusteissa rakentamisen arveltiin kärsivän jopa 1990-luvun alun lamavuosia pahemmin, mutta asuntorakentaminen elpyi nopeasti syksystä 2009 lähtien valtion onnistuneen elvytyksen ansiosta. Kansantalous lähti nousuun vuokra-asuntotuotannon sekä infra- ja korjausrakentamisen avulla. Tilanne parani niin nopeasti, että keväällä 2010 rakentamista hidastikin materiaalipula.

Vielä vuonna 2011 rakentaminen kasvoi nelisen prosenttia, mutta sitten tapahtui käänne toiseen suuntaan. Seuraavana vuonna talonrakennushankkeita aloitettiin rakennuskuutioissa mitattuna yli kymmenen prosenttia edellisvuotta vähemmän. Valtion tukema vuokra-asuntotuotanto supistui peräti kolmanneksella ja jäi kauas tavoitteistaan. Myös toimitilarakentaminen väheni erityisesti kaupan alan karsiessa investointejaan.

Vuonna 2013 rakentaminen supistui edelleen ja uusien talonrakennushankkeiden kuutiomäärä oli pienempi kuin vuonna 2009 finanssikriisin aiheuttamassa taantumassa. Silloisen nopean pudotuksen sijasta nyt alaspäin luisuttiin vähitellen. Rakennusteollisuus RT peräänkuulutti kevyempää sääntelyä, nopeampaa kaavoitusta ja lisää tontteja, jotta asuntorakentamisen saisi vauhtia.

ALASPÄIN LUISUTTIIN VÄHITELLEN.

Rakennusteollisuus RT kritisoi vuoden 2013 maaliskuussa voimaan astunutta varainsiirtoveron korotusta ja veropohjan laajenemista asunto-osakeyhtiöissä asunnon myyntihinnan lisäksi yhtiölainan osuuteen.

– Hallitusohjelmaan on kirjattu pyrkimys edistää kohtuuhintaista asumista. Varainsiirtoveron korotus on kuitenkin jälleen yksi tekijä, joka nostaisi uusien asuntojen

Vuonna 2013 valmistunut Joutsen ABC, jonka rakennus- ja maanrakennusurakat toteutti Insinööriyö Hentinen.

hintoja ja välillisesti myös vuokratasoa. Veromuutokset saattaisivat myös vähentää halukkuutta investoida kiinteistöihin, arvioi Rakennusteollisuus RT ry:n toimitusjohtaja Tarmo Pipatti.⁹

Viisi vuotta varainsiirtoverouudistuksen voimaantulon jälkeen Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tekemässä selvityksessä kävi ilmi, että muuttamisen kustannuksia lisäävän veron takia kotitaloudet asuvat entistä useammin asunnoissa, joiden koko tai sijainti eivät vastaa asukkaiden tarpeita. Lisäksi vero vähensi muuttoa sekä maakuntien sisällä että maakuntien välillä. Kansainvälisten tutkimusten mukaan varainsiirtovero vähentää kaupankäyntiä asuntomarkkinoilla.

Vuosi 2014 oli kolmas peräkkäinen vuosi, jolloin rakentaminen supistui. Uusien rakennushankkeiden kuutiomäärä putosi 1990-luvun laman tasolle ja korjausrakentamisen määrä ylitti uudisrakentamisen. Asuntokauppa ei vilkastunut, vaikka korot olivat ennätyksellisen alhaisia.

– Erityisen syvässä kuopassa tällä hetkellä on teollisuusrakennusten ja omakotitalojen rakentaminen. Talouden epävarmuus on jäädyttänyt teollisuuden investoinnit sekä kuluttajien rohkeuden ryhtyä oman talon pystyttämiseen, sanoi Rakennusteollisuus RT:n silloinen pääekonomisti Sami Pakarinen lokakuussa 2014.¹⁰

– Normaaletta vuokra-asuntoja rakennetaan edelleen tarpeeseen nähden liian vähän, koska monet rakennuttajat eivät pidä valtion tukiehtoja mielekkäinä. Toisaalta on myös toimijoita, joilla olisi muuten kaikki valmiudet olemassa, mutta tontteja ei ole saatavilla. Tilanne ei siis vielä ole muuttunut mitenkään, totesi puolestaan Rakennusteollisuus RT:n toimitusjohtaja Tarmo Pipatti.¹¹

Vuoden mittaan rakennusalan työllisyys kääntyi laskuun.

– Tuotannon supistuminen jo kolmen peräkkäisen vuoden ajan on pakottanut yritykset vähentämään henkilöstöään. Kaikki kivet pitäisi kääntää, jotta töitä lähtisi liikkeelle. Investointeja esimerkiksi seisoo ylipitkissä lupaprosesseissa, joiden jouduttamiseksi on löydettävä nopeasti keinoja, sanoi Rakennusteollisuus RT:n hallituksen puheenjohtaja Lauri Kivekäs.¹²

TALOUDEN VETURI

Syksyllä 2015 rakentaminen kääntyi lopulta nousuun. Asuntorakentaminen keskityi kasvukeskuksiin ja pieniin kerrostaloasuntoihin. Vapaarahoitteisesta kerros- ja rivitaloasunnoista yli puolet kohdistui pääkaupunkiseudulle ja toiseksi eniten, 13 prosenttia, Tampereelle. Myös valtion tukema vuokra-asuntotuotanto kohdistui lähinnä Etelä-Suomeen ja kasvukeskuksiin.

Myös Pirkanmaan rakennusbarometrin mukaan asuntorakentaminen kääntyi vuonna 2015 maakunnassa selvään kasvuun. Pirkanmaalla aloitettiin noin 3 600 asunnon rakentaminen. Edellisenä vuotena aloituksia oli 2700. Kaksi kolmasosaa uusista asunnoista rakennettiin Tampereelle.

SYKSYLLÄ 2015 RAKENTAMINEN
KÄÄNTYI NOUSUUN.

– Valtiovarainministeriö totesi syksyn taloudellisessa katsauksessaan, että riittämätön infrastruktuuri ja asuntotuotanto voivat nousta taloudellisen kehityksen esteeksi varsinkin pääkaupunkiseudulla. Valtion panostus kaupunkialueiden joukkoliikenneinvestointeihin loisi mahdollisuuksia hallittuun kasvuun ja houkuttaisi monin verroin yksityisiä investointeja muun muassa asuntorakentamiseen. Tätä mahdollisuutta ei kannattaisi nyt hukata, huomautti RT:n hallituksen puheenjohtaja Tero Kiviniemi lokakuussa 2015.¹³

Keväällä 2016 hallitus päätti kehysriihessä isoista infrainvestoinneista, muun muassa Tampereen pikaraitiotiestä, jotka lisäävät työllisyyttä ja verotuloja ja vauhdittavat asuntorakentamista. On arvioitu, että raitiotien vaikutuspiiriin voidaan rakentaa nelisenkymmentä tuhatta uutta asuntoa vuoteen 2040 mennessä.

Vuonna 2016 rakentaminen kasvoi Suomessa vauhdilla. Kokonaistuotantoa nopeammin kasvanutta rakentamista kiihdytti kaupungistuminen, joka lisäsi niin asunto- ja liikerakentamisen kuin infrarakentamisenkin tarvetta kasvukeskuksissa. Matalat korot ja nousevat vuokrat lisäsivät asuntosijoittamista ja sijoittajien suosi-
mien pienten kerrostaloasuntojen tuotantoa.

UUDISRAKENTAMISEN VOLYYMI
NOUSI 14 PROSENTTIA.

Uudisrakentamisen volyymi nousi 14 prosenttia eritoten asuntorakentamisen myötä. Myös esimerkiksi toimitilarakentamisen aloitukset lisääntyivät viidenneksellä. Positiivinen kehitys toi alalle lähes kymmenentuhatta uutta työpaikkaa. Pian tuotantoa rajoittikin lähinnä ammattitaitoisen työvoiman ja erityisesti työnjohdon saatavuus.

– Koko maamme työllisyyslisäyksestä valtaosa on tullut tänä vuonna rakentamisesta. Myös pitkällä aikavälillä rakentaminen tarjoaa töitä etenkin kasvavilla kaupunkiseuduilla. Tämä tulee ottaa huomioon koulutusmäärissä ja koulutuksen sijoittumisessa, muistutti Rakennusteollisuus RT:n hallituksen puheenjohtaja Tero Kiviniemi lokakuussa 2016.¹⁴

Vuonna 2017 rakentamisen määrä ylitti finanssikriisiä edeltäneen tason ja varsinkin asuntorakentaminen kasvoi edelleen vauhdilla. Huippunsa se saavutti seuraavana vuonna. Kasvukeskuksiin keskittyneen vapaarahoitteisen kerrostaloasuntotuotannon lisäksi julkinen palvelurakentamisen oli vilkasta 2010-luvun jälkipuoliskolla. Eritoten sairaaloita ja kouluja on rakennettu paljon, minkä taustalla on kaupungistuminen sekä niin väestön kuin rakennustenkin ikääntyminen.

2010-LUVULLA RAKENNUSALA
MUUTTUI TALOUDEN VETURIKSI.

Rakentaminen on perinteisesti ollut jälkisuhdanneala, johon talouden muutokset heijastuvat viiveellä. 2010-luvulla rakennusala muuttui talouden veturiksi. Neljän vuoden ajan rakentaminen kasvoi muuta taloutta nopeammin.

– Sisä-Suomi on viime vuosikymmenenä selvinnyt suhdannevaihteluista mielestäni muuta maata paremmin. Asuntotuotanto väheni täällä jo ennen finanssikriisiä, joten lasku ei ollut niin totaalinen ja toimitilatuotantoa jatkui täällä pidempään. Paluu siedettävälle tasolle oli nopea, jonka jälkeen menttiin monta vuotta alas päin mutta loivasti, mikä oli yrityksien kannalta pääosin hallittavissa. Sen jälkeen oltiin sitten rakentamisen vetämänä suhdannenousussa. Alueellinen vetovoima ja usko tulevaisuuteen on ylläpitänyt suhdanneodotuksia keskimääräistä korkeammalla. Julkinen sektori on työllistänyt järkevästi oikeaan aikaan. Kunnat ovat ymmärtäneet investointien tärkeyden tuotoksina eikä menoina. Etenkin Tampere

on valtakunnan toiseksi suurimpana keskittymänä pääkaupunkiseudun lisäksi kiinnostanut investoijia. Isoja päätöksiä ja muuttuneita käsityksiä on vuosikymmenen aikana tapahtunut paljon, esimerkiksi rantaväylän tunneli, ratikka, korkeat rakennukset, täydennysrakentaminen. Vaikka sopivasta tonttimaasta tuntuu olevan jatkuva pula, on kaavoitus toiminut määrätietoisesti. Lukutavoitteet täyttyvät ja onhan tonttitarjonta kattavampaa ja monipuolisempaa kuin aikaisemmin, kiittelee aluepäällikkö Jari Lehtonen.

KOHTI KORONAKRIISIÄ

Rakennusalan kasvu saavutti lakipisteensä syksyllä 2018. Hankkeita oli edelleen paljon käynnissä, mutta myönnettyjen rakennuslupien määrä oli kääntynyt laskuun. Seuraavana vuonna talouskasvu hidastui ja rakentaminen hiipui ensimmäisenä isoista toimialoista. Varsinkin asuntotuotanto ja infrarakentaminen vähenivät. Vapaarahoitteisen kerrostalotuotannon supistuminen ei ollut kuitenkaan yllätys, sillä edellisinä vuosina asuntoja oli valmistunut ennätysmäärä.

KASVU SAAVUTTI LAKIPISTEENSÄ
SYKSYLLÄ 2018.

– Tulevan hallituksen on pelattava korttinsa oikein talouskasvun hidastuessa. Kasvukeskusten riittävälle asuntotuotannolle ja vähäpäästöisille raideliikennehankkeille tulee luoda edellytykset, sillä niillä on keskeinen rooli työllisyyden kehitykselle, muistutti Rakennusteollisuus RT:n toimitusjohtaja Aleksi Randell huhtikuussa 2019.¹⁵

Viime vuosikymmenen loppupuoliskon nousukaudella vilkas rakentaminen hillitsi asuntojen hintojen nousua. Muissa Pohjoismaissa asuntojen hinnat nousivat vuoden 2015 jälkeen yli 20 prosenttia, mutta Suomessa vain nelisen prosenttia. Täällä asuntojen hintojen kohoamista tapahtui lähinnä pääkaupunkiseudulla ja muissa kasvukeskuksissa.

– 15.10.2019 vuosien 2021 ja 2022 asuntotuotannon tasosta. Riittämättömästi asuntorakentamisesta ja sen myötä asumisen hintojen karkaamisesta ei saa tul-

la pullonkaulaa Suomen talouskasvulle tai työllisyystavoitteille, huomautti Aleksi Randell lokakuussa 2019.¹⁶

Pirkanmaan rakennusbarometri 2019–2020 -raportin mukaan Pirkanmaalla aloitettiin vuonna 2018 yli 5600 asunnon rakentaminen. Seuraavana vuonna aloituksia oli noin 4600. Määrä on sama kuin kaksi vuotta aiemmin vuonna 2017. Noin seitsemänkymmentä prosenttia asunnoista nousee Tampereelle, neljännes ympäryskuntiin ja alle viisi prosenttia muualle Pirkanmaalle. Rakentamisen arvellaan jatkuvan vilkkaana vielä pitkään, sillä tekeillä on isoja hankkeita, kuten Tampereen kansi ja areena, Ranta-Tampella, Eteläpuisto, Hiedanranta ja Viinikanlahden alue. Vuorekseenkin rakennetaan edelleen.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ
PIRKANMAALAISSA RAKENNUS-
JA KIINTEISTÖALAN YRITYKSISSÄ
KASVOI VUONNA 2019
SEITSEMÄN PROSENTTIA.

Henkilöstön määrä pirkanmaalaisissa rakennus- ja kiinteistöalan yrityksissä kasvoi vuonna 2019 seitsemän prosenttia. Edellisten vuosien tapaan rakennusbarometrikyselyssä yritykset mainitsivat isoimpana ongelmana työvoiman puutteen varsinkin suunnittelussa.

Vuonna 2020 koko maailmaa ravisteli koronapandemia, josta seuraa väistämättä taantuma tai lama. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA ennustaa Suomen talouden supistuvan kuluvana vuonna kahdeksan prosenttia.

Keväällä työt rakennusteollisuudessa jatkuivat koronaepidemian torjumiseen liittyvistä rajoituksista huolimatta jokseenkin normaalisti, sillä päätökset alkuvuoden rakennushankkeista oli tehty aiemmin. Suurimpana ongelmana alalla pidettiin maiden välisten rajojen sulkeutumista, joka vaikeutti ulkomaisen työvoiman liikkumista. Rakennusala kärsii koronaviruksesta myöhemmin kuin esimerkiksi palveluala, johon kriisiin aiheuttaman rajoitukset iskivät välittömästi.

Toukokuun lopulla todettiin rakennusalan näkymien synkentyvän nopeasti. Rakentamisen ennustettiin vähenevän vuonna 2020 viisi prosenttia ja seuraavana vuonna neljä prosenttia. Tilaajat siirtävät hankkeita ja rakentaminen hidastuu. Vapaarahoitteinen kerrostalorakentaminen vähenee, jonka seurauksena asuntotuotanto ei vastaa vuosittaista asuntotarvetta. Samalla rakennusalan työpaikat vähenevät.

Rakentamisen hiipuminen koskettaa koko yhteiskuntaa. Finanssikriisin jälkeen onnistunut elvytys tuki Suomen taloutta ja esti suurtyöttömyyden. Myös koronavirushiiri vaa-
tii mittavia elvytystoimia. Eriyisen tehokasta elvytystä ovat investoinnit rakennushankkeisiin. Miljoonan euron investointi rakentamiseen työllistää vuodeksi 13–16 henkilöä. Niinpä esimerkiksi miljardin euron investoin-

nit antavat työpaikan jopa 16 000 ihmiselle. Rakentaminen tuottaa yhteiskunnalle verotuloja, sillä verojen osuus rakentamiseen sijoitetusta rahasta on 40–45 prosenttia. Asunto- ja infrarakentaminen parantavat työvoiman ja rahdin liikkuvuutta ja pitkällä tähtäimellä kasvuedellytyksiä. Infrahankkeet kiihdyttävät myös muita rakennushankkeita. Rakentaminen myös pitää yllä talouden tuotantopotentiaalia, jota tarvitaan sitten, kun koronavirushiiri on selätetty ja talous kääntyy jälleen kasvuun.

RAKENNUSALALLA MILJARDIN
EURON INVESTOINNIT ANTAVAT
TYÖPAIKAN JOPA 16 000
IHMISELLE.

Rakennusteollisuus toivoo erityisesti kuntien jatkavan ja jopa nopeuttavan investointejaan niiden taloutta elvyttävän vaikutuksen takia. Tampereen pormestari Lauri Lyly ja entinen pormestari, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja ja kansanedustaja Anna-Kaisa Ikonen ovat samaa mieltä.

– Elvytyksenkin vuoksi meidän pitää investoida ja viedä kaupunkia eteenpäin. Eriyisesti kunnan, valtion ja yritysten yhteisiä hankkeita kannattaa nyt edistää. Siitä seuraa suuri hyöty, sanoo Lyly.

– Investoinnit jatkuvat, mutta niitä mietitään tarkasti. Elvyttämisen takia joitain investointeja voisi nopeuttaaakin. Pahinta olisi, jos julkinen talous laittaisi jarrut kiinni. Nyt pitää uskaltaa rakentaa tulevaisuuden hyvinvointia, jatkaa Anna-Kaisa Ikonen.

KESTÄVÄ RAKENTAMINEN

HIILIJALANJÄLKEÄ HILLITÄÄN

Suomi pyrkii täyttämään Euroopan unionin asettamat tavoitteet vähentää energiankulutusta ja kasvihuonekaasupäästöjä. Viime kädessä tavoitteet pohjautuvat YK:n ilmastositomukseen ja sitä täydentävään Kioton pöytäkirjaan sekä Pariisin ilmastositomukseen. Ilmastotavoitteet kohdistavat suuria odotuksia myös rakennusten energiatehokkuuteen ja vähäpäästöisyyteen. Rakennusten käyttö aiheuttaa yli kolmanneksen Suomen hiilijalanjäljestä.

Vuonna 2010 annetun Euroopan unionin rakennusten energiatehokkuusdirektiivin tavoitteena on vähentää hiilidioksidipäästöjä parantamalla rakennusten energiatehokkuutta. Suomen tavoitteena on vuoteen 2050 mennessä pienentää rakennusten energiankäyttöä 60 prosenttiin vuoden 2010 tasosta. Paras keino tavoitteen saavuttamiseksi on olemassa olevien rakennusten energiatehokkuuden parantaminen.

Vuoden 2018 alusta lähtien kaikkien viranomaisten käytössä olevien uusien rakennusten on pitänyt olla lähes nollaenergiarakennuksia ja vuoden 2021 alusta lähtien vaatimus koskee muitakin uusia rakennuksia. Lähes nollaenergiarakennus tarkoittaa erittäin energiatehokasta rakennusta, joka käyttää uusiutuvaa energiaa.

Valtiovalta kannustaa lisäämään puurakentamista. Ympäristöministeriön puurakentamisen toimenpideohjelmalla halutaan lisätä puun käyttöä rakentamisessa, kehittää puurakentamisen osaamista ja siihen liittyvää teollisuutta. Tavoitteena on alentaa rakentamisen hiilijalanjälkeä ja samalla luoda uutta liiketoimintaa ja työpaikkoja. Puu sitoo hiiltä ja siten puurakennukset toimivat hiilivarastoina.

Tampereen kaupunki on asettanut tavoitteekseen olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. Suunta on aleneva ja siihen vaikuttaa kolme tekijää: energia, liikenne ja asuminen.

– Energiassa saavutetaan hyvät tulokset kun Naistenlahden voimalaitoksen remontti valmistuu. Liikenteessä iso merkitys on sillä, että raideliikenne vahvistuu ja joukkoliikenne siirtyy enemmän raiteille. Asumisen hiilijalanjälkeä pienennetään rakentamalla nollaenergiataloja ja puukerrostaloja. Tämän valtuustokauden lopussa ollaan puoleessa välissä tavoitetta, kertoo pormestari Lauri Lyly.

Puukerrostalorakentaminen kasvuun Pirkanmaalla -hanke jatkuu vuoden 2021 loppuun asti. Hankkeen avulla halutaan nostaa puurakentamisen osuus vähintään 10 prosenttiin Pirkanmaan uusissa kerrostalokohteissa. Suomessa puu on pientalojen suosituin rakennusmateriaali, mutta kerrostaloista vain viitisen prosenttia on rakennettu puusta.

– Puurakentaminen vaatisi standardointia samaan tapaan kuin tehtiin betoniteollisuudessa 1960–1970-luvuilla. Tarkoitan mitta- ja liitosdetaljiikkaa, jonka avulla eri toimijoiden tuotteita voidaan yhteensovittaa. Puurakentamisen kehittäminen vie eteenpäin myös betonia. Me ajamme kuitenkin materiaalineutraaliteettia, koska se lisää kilpailua, muistuttaa Jari Lehtonen.

Rakennusteollisuus RT on nostanut esiin rakennuksen koko elinkaaren aikaisen hiilijalanjäljen, johon vaikuttaa eritoten lämmitysenergia. Rakentamisen hiilijalanjälkeä pienentää tehokkaimmin energiankulutuksen vähentäminen ja siirtyminen ei-fossiilisiin energianlähteisiin.

– Puu- ja betonirakentamisen vastakkainasettelu ei ole järkevää, vaikka niillä on jonkin verran eroja hiilijalanjäljessä rakentamisvaiheessa puun eduksi. Erot kuitenkin tasoittuvat elinkaaren aikana, minkä vuoksi puun suosiminen esimerkiksi lievemmillä energiataloudellisuusnormeilla ei ole perusteltua, sanoi Talonrakennusteollisuus ry:n asiamies Jani Kemppainen alkuvuodesta 2020.¹⁷

MITEN TALOSSA ELETÄÄN?

Jukka Terhonen huomauttaa, ettei rakennuksen energiankulutus riipu siitä, onko talo tehty puusta vai betonista tai paljonko seinissä on eristettä. Kulutus riippuu siitä, kuinka monta ihmistä talossa asuu ja miten he siellä elävät.

Arkta Rakennus toteuttaa Tampereen Vuorekseen Isokuusen alueelle kuudesta puukerrostalosta koostuvan korttelin. Talojen kellarikerros tehdään betonielementeistä ja sen yläpuoliset kerrokset puurankarunkoisista suurelementeistä.

Tampereen Koivistonkylään Arkta Rakennus tekee kuusi kerrostaloa. Ilokkaanpuisto on Euroopan ensimmäinen asuinalue, joka käyttää etätuotettua aurinkoenergiaa. Taloyhtiöt omistavat osan Teiskossa sijaitsevasta aurinkosähkövoimalasta. Ilokkaanpuisto on osa Euroopan laajuista STARDUST EU -hanketta, jossa yhteistyökumppaneita ovat muiden muassa Tampereen kaupunki ja Tampereen Sähkölaitos.

ARVIOINTIA JA OHJEITA KEHITETÄÄN

Kestävässä rakentamisessa on olennaista huomioida rakennuksen koko elinkaari maankäytön ja rakentamisen suunnittelusta rakennuksen purkuun ja purkujätteen lajitteluun saakka. Tämä edellyttää ajattelutavan muutosta: rakennuksen

kustannukset eivät tarkoita vain investointeja, vaan koko elinkaaren aikana kertyviä kustannuksia. Samaan tapaan energiankulutuksessa otetaan huomioon rakennuksen jopa sadan vuoden pituinen elinkaari. Rakennuksen teknisten ominaisuuksien parantaminen voi lisätä päästöjä valmistusvaiheessa, vaikka elinkaaren aikainen energiankulutus vähenee.

RAKENNUKSEN KOKO ELINKAAREN AIKAINEN HIILIJALANJÄLKI

– Rakennuttajat ja viranomaiset miettivät asiaa tahoillaan ja syntyy erilaisia vaatimuksia. Sitten me rakennusallalla koetamme vastata niihin. Todella ripeästi pitäisi luoda esimerkiksi sertifikaatteja, joita tietyillä prosesseilla saavutetaan hallitusti ja niin, että kaikki ovat asian takana, sanoo Jussi Tanhuanpää. – Kestävää rakentamista varten tulisi laatia normisto samaan tapaan kuin laadun kehittämistä ja mittaamista varten on aikanaan tehty.

Rakennusteollisuus RT:n vuonna 2018 käynnistämä hanke Kestävän rakentamisen kriteerit eli KeKri on tutkinut kestävään rakentamiseen liittyviä ohjauskeinoja, arviointimenetelmiä ja indikaattoreita ottaen huomioon niiden soveltumisen Suomen olosuhteisiin, tavoitteisiin ja lainsäädäntöön.

Yhdessä ympäristöministeriön ja sidosryhmien kanssa on laadittu vähähiilisen rakentamisen tiekartta, jonka tavoitteena on löytää parhaat keinot vähentää kasvihuonekaasupäästöjä sekä asettaa välitavoitteita matkalle kohti hiilineutraalia rakentamista. Tärkeintä tiekartassa on olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuuden parantaminen ja siirtyminen vähäpäästöisiin energiamuotoihin. Koko rakennetun ympäristön päästöistä 76 prosenttia syntyy rakennusten käytön aikaisesta energiankulutuksesta.

Ympäristöministeriön kehittämää rakennusten vähähiilisyyden arviointimenetelmää ryhdyttiin testaamaan vuonna 2019, jonka jälkeen keväällä 2020 arviointime-

netelmä siirtyi viralliselle lausuntokierrokselle. Rakennusteollisuus RT on kritisoinut ympäristöministeriön ehdotusta muun muassa siitä, ettei menetelmä huomioi hiilijalanjäljen ohella lainkaan muita rakennuksen elinkaarilaatuun ja kestävyyyteen liittyviä tekijöitä.

Ympäristöministeriön tavoite on, että rakennuksen koko elinkaaren aikaisia kasvi-huonekaasupäästöjä ohjataan lainsäädännöllä 2020-luvun puoliväliin mennessä. Jatkossa rakennuksen hiilijalanjälkilaskelman on oltava mukana jo rakennuslupahakemuksessa.

SRV:n työmaa Tampereen kansi ja areena vuonna 2020.

– Kaikille tuotteille tullaan määrittämään hiilijalanjälki ja laskelmia täytyy voida tehdä. Kiertotalous johtaa siihen, että lähes kaikkien rakentamisessa käytettävien tuotteiden kohdalla mietitään ensimmäisen aktiivikäytön lisäksi niiden myöhempää käyttöä esimerkiksi raaka-aineena. Tämä koskee materiaalien kehittämistä ja suunnittelua, mutta sama ajattelu tulee myös rakentamisen puolelle. Me rupeamme valitsemaan ympäristönäkökulmasta kestävimpiä tuotteita, sanoo Jussi Tanhuanpää.

Tarastejärven alueelle Kangasalalle ollaan paraikaa rakentamassa kiertotalousaluetta, jossa tullaan välivarastoimaan, käsittelemään ja jalostamaan muun muassa rakennus- ja purkujätteitä. Esimerkiksi betoni voidaan lajitella, murskata ja toimittaa uudelleen hyödynnettäväksi rakentamisessa.

– Raksanouto-palvelu on hyvä lähtökohta sille, että työmaalla pohditaan, mitä voidaan kierrättää. Hollannissa, Ranskassa ja Espanjassakin on jo tehty projekteja, joissa kaikki rakennusosat ovat kierrätettävissä. Pohjola Rakennuksessa tärkeintä kestävän kehityksen kannalta on se, että tehdään kestäviä taloja välttämällä riskirakenteita. Perustalat voivat kestää vaikka 100 vuotta, uskoo Pohjola Rakennuksen perustaja ja hallituksen puheenjohtaja Juha Metsälä.

Raksanouto-palvelu noutaa ylijäämämateriaalit työmaalta ja laatii työmaakohtaiset raportit yrityksen ympäristöraportointia varten.

VASTUULLISUUS

Kestävän rakentamisen ymmärretään usein tarkoittavan energiatehokkuutta tai ympäristöystävällisyyttä, mutta laajemmassa merkityksessä se tarkoittaa vastuullista rakentamista.

– Keskustelua kestävästä kehityksestä värittää ilmastonmuutoksen torjunta, mutta kyse on myös kokonaiskestävyydestä eli sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävästä rakentamisesta, sanoo kaupunkisuunnittelu- ja maankäyttöjohtaja Leena Rossi. – Meidän työssämme tällainen ajattelu on arkipäivää.

Sosiaalinen vastuu liittyy niihin vaikutuksiin, joita yrityksen toiminnalla on ihmisiin ja yhteisöihin, kuten omaan henkilöstöön, asiakkaisiin, alihankkijoihin ja alueen asukkaisiin. Käymällä vuoropuhelua sidosryhmien kanssa voidaan selvittää, mitä odotuksia heillä on. Sidosryhmille voidaan välittää tietoa yrityksen toiminnan vaikutuksista, hyödyntää sidosryhmien asiantuntemusta ja etsiä keinoja, joilla eri ryhmien intressit pystytään sovittamaan yhteen.

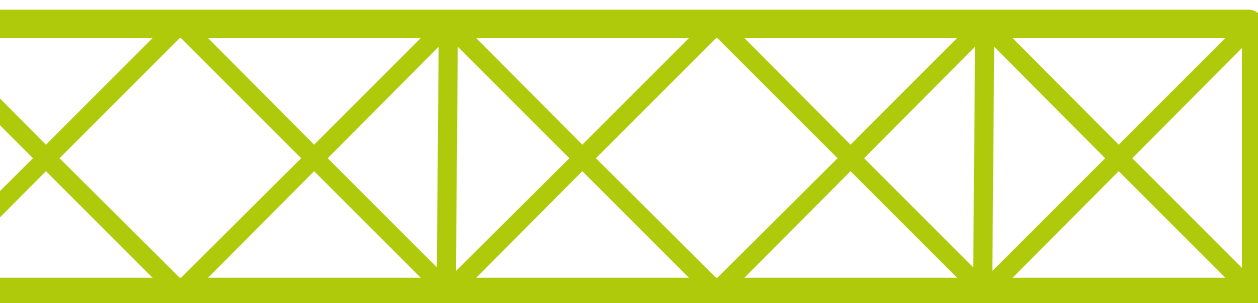
Ekologista tai ympäristövastuuta kantava yritys tietää oman toimintansa ympäristövaikutukset, kehittää toimintaansa ja noudattaa lainsäädäntöä. Ekologiset tekijät liittyvät energian ja luonnonvarojen säästämiseen, jätteiden vähentämiseen ja kierrätykseen, ilmastonmuutoksen torjuntaan kasvihuonekaasupäästäjä vähentämällä sekä vesien, ilman ja maaperän suojeluun.

Taloudellisesti vastuullinen yritys pitää huolta omasta kannattavuudestaan ja kilpailukyvystään. Yritys on elinvoimainen pitkälläkin tähtäimellä. Laajassa mielessä taloudellinen vastuu tarkoittaa myös yrityksen toiminnasta sidosryhmille aiheutuva taloudellisia vaikutuksia.

Sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen vastuu linkittyvät toisiinsa. Jos yrityksen talous ei ole kunnossa, se ei pysty huolehtimaan sosiaalisesta tai ympäristövastuustaan. Ja kun toimintaa kehitetään tehokkaammaksi, säästetään sekä rahaa että ympäristöä.

Kestävä rakentaminen tarkoittaa Rakennusteollisuus RT:n mukaan pitkäikäisiä materiaali- ja energiatehokkaita rakennuksia, joilla on pieni hiilijalanjälki. Rakennukset ovat turvallisia, terveellisiä, viihtyisiä, helppohoitoisia, muunneltavia ja arvonsa säilyttäviä.

– EU:n mukaan maailma parannetaan näyttämällä esimerkkiä ja tekemällä asiat muita paremmin. Tämän seurauksena kilpailuasetelma on kulurakenteen kautta Euroopassa raskaampi kuin muualla maailmassa. Esimerkkinä toimimisella on hintansa, mutta se pakottaa kehittymään ja tekemään asioita entistä paremmin. Seurauksena on luonnollisesti myös puhtaampi ympäristö ja pienempi energiankulutus, sanoo Esa Kiiveri. – Meidän tulee kantaa asioista oma vastuamme, mutta typeriyyksiä ei pidä tehdä. Muutoksen pitää tapahtua tutkitusti ja hallitusti.

RAKENNUSALA UUDISTUU

VALMIIMPAA OSIA TYÖMAALLE

Kestävä kehitys ja siihen liittyvä kiertotalous on tulevaisuudessakin iso asia rakennusalla kuten kaikkialla muuallakin. Kaupungistuminen jatkuu. Perhekoko ja sen myötä asuntojen koko pienenee. Korjausrakentaminen, hyvä sisäilma, viherrakentaminen, robotiikka ja moduulirakentaminen ovat tärkeitä teemoja. Rakentamisen nopeus ja tehokkuus korostuvat, samoin työvoimapula. Näin arvelee Juha Metsälä Pohjola Rakennuksesta.

Esivalmisteluasteen nousua on tapahtunut vuosikymmenten ajan. Elementtirakentaminen alkoi kehittyä toisen maailmansodan jälkeen, jolloin tehokkaalla ja taloudellisella rakentamisella haluttiin vauhdittaa jälleenrakentamista. Suomen ensimmäinen betonielementtijulkisivu asennettiin juuri ennen Helsingin olympialaisia valmistuneeseen Teollisuustaloon, tai Palacen taloon, osoitteessa Eteläranta 10.

ESIVALMISTELUASTE NOUSEE

Betonielementtirakentamisen standardointi seitsemänkymmentäluvulle tullessa teki mahdolliseksi asuntotuotannon valtavan kasvun, joskin pian huolestuttiin talojen laatikkomaisuudesta ja asuinalueiden ankeasta ulkoasusta. Nyt rakennustyömaille tuodaan betonielementtien lisäksi puuelementtejä, tilamoduuleja ja kokonaisia IV-konehuoneita. Valmisosien käyttö rakennuksilla lisääntyy, koska sitä kautta voidaan parantaa laatua, työturvallisuutta, aikataulutusta ja kustannuslaskentaa. Digitalisaatio on yksi keino nostaa talonrakennusteollisuuden esivalmisteluastetta.

– Valmisosat tulevat lisääntymään ja työtä viedään enemmän tehtaisiin. Se ei ole yksiselitteisesti hyvä asia, mutta helpottaa olosuhteiden hallintaa ja projektien läpimenoaika. Onhan puukerrostalon tekeminen valmiista osista huomattavan nopeaa. Mutta jos ajatellaan teollisuushallia, niin eihän paikan päällä tehdä kuin perustukset ja lattia. Kaikki muu kasataan rakennukselle tuoduista paloista, sanoo

Ilkka Hentinen. – Valmisosia pitäisi kehittää, mutta samalla kaavoituksen määritelmät menevät tarkemmiksi ja erikoistuneemmaksi. Nämä asiat eivät kohtaa. Kukaan ei varmasti halua rakentaa betonilähiöitä seitsemänkymmentäluvun tyyliin. Se on kauhuesimerkki tehdastekoisista taloista. Löytyisikö jonkinlainen kultainen keskitie?

Luja-moduuleista voidaan rakentaa nopeasti kestäviä ja muunneltavia varastoja ja tukimuureja. Lasten rakennuspalikoiden tapaan toisiinsa kiinnittyvät betonimoduulit tulivat markkinoille vuonna 2008.

Insinöörityö Hentinen rakensi Keski-Suomeen Luhankaan puurakenteisen koulun vuonna 2017.

DIGITALISAATIO ETENEE

Rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatiota on kehitetty Rakennusteollisuus RT:n KIRA-digi-hankkeen puitteissa vuosina 2016–2018. Hankkeen aikana tehtyjen kokeilujen jälkeen uudenlaiset ratkaisut on nyt saatava käyttöön ja toimimaan yhdessä. Hankkeen innoittamana perustettiin KIRA-InnoHub ry vauhdittamaan digitalisaatiota. Helmikuussa 2020 kokoontui ensimmäisen kerran Rakennusteollisuus RT:n digiryhmä, jonka on tarkoitus edesauttaa digitalisaation leviämistä rakennusalaalla sekä toimia yritysten ja kansallisten toimijoiden välisenä yhdyssiteenä alan tuottavuuden vahvistamiseksi.

Osana KIRA-digi-hanketta alkoi Platform of Trust -palvelualustan kehittäminen. Alustan ideana on yhtenäistää eri lähteistä peräisin olevaa tietoa, varmistaa tiedon luotettavuus ja tehostaa sen kulkua kiinteistö- ja rakennusalan toimijoiden välillä.

Talonrakennusteollisuus ry:n toimitusjohtaja Kim Kaskiaron mukaan uuteen palvelualustaan kohdistuu isoja odotuksia. Tuottavuuden parantaminen on yksi suurimmista haasteista talonrakennusalaalla. Tutkimuksen mukaan vähintään 30 prosenttia ajasta työmaalla menee tavaroiden hakemiseen, asioiden selvittelyyn ja odotteluun. Tähän ongelmaan odotetaan vastauksia Platform of Trust -alustalta. Sen avulla voidaan hallita esimerkiksi tarvikkeita, materiaaleja ja työsuoritteita koskevaa tietoa. Yhteen kootuista tietovirroista muodostuu urakoitsijalle eräänlainen rakennuksen sisällysluettelo, jonka hän voi luovuttaa tilaajalle tai investorille. Myöhemmin tietopakettien avulla voidaan suunnitella rakennuksen peruskorjaus.

– Rakennuksen sisällysluettelon avulla päästään eteenpäin myös kestävässä rakentamisessa, huomauttaa Kaskiari.

Myös 5D-suunnittelu nähdään keinona parantaa tuottavuutta, koska sen avulla voidaan jo suunnitteluvaiheessa tarkastella koko rakennusprosessia.

– Mehän teemme aina uniikkeja rakennuksia. 5D-tietomallissa pystytään rakentamaan digitaalisesti ideasta valmiiksi rakennukseksi asti ottaen huomioon myös rakentamisajan ja kustannukset. Nyt muutamat isot rakennusliikkeet käyttävät näitä ohjelma-alustoja, mutta tähän kehitykseen pitäisi kaikkien rakennusliikkeiden päästä mahdollisimman nopeasti ja mahdollisimman edullisesti mukaan, myös

pk-sektorin. Näen, että tämä on ihan uusi mahdollisuus parantaa tuottavuutta, sanoo Lujatalon toimitusjohtaja Jussi Tanhuanpää.

5D-mallinnus on tulossa, mutta todennäköisesti hitaasti. Rakennusalalla käytetään erilaisia digitaalisia ratkaisuja kosteudenhallinnasta TR-mittauksiin ja suunnittelussa digitalisaatio on pitkällä, mutta sen vieminen tuotannon puolelle voi olla haastavaa.

– Elementtitehtaalle voi mennä valmiita malleja, mutta kulkeeko joku työmaalla tabletin kanssa? Yleensä ei. Ketjun läpimeno ei ole missään tapauksessa vielä valmis, huomauttaa Ilkka Hentinen. – Mutta kyllähän rakennuksissa digitaalisia työkaluja käytetään. Seiniin piilotetaan antureita, joilla seurataan esimerkiksi lämpöä ja kosteutta. Tässä on paljon mahdollisuuksia vaikkapa energiansäästöön liittyen.

– Digitaalisuuden ja kerätyn datan pitää palvella paitsi rakentamista myös rakennuksen käyttöä. Minusta se on ratkaisevin tekijä ja sitä tilaajakin haluaa, jatkaa Jari Lehtonen.

DIGITAALISUUDEN PITÄÄ PALVELLA
PAITSI RAKENTAMISTA MYÖS
RAKENNUKSEN KÄYTTÖÄ.

UUSIA TAPOJA SOPIA

Perinteisten urakkasopimusten rinnalla ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana yleistyneet yhteistoiminnalliset mallit, joissa hankkeen osapuolet jakavat vastuun rakentamisesta, kustannuksista ja aikataulusta. Allianssi on tunnetuin yhteistointamalli. Se sopii varsinkin isoihin ja vaativiin hankkeisiin sekä hankkeisiin, joissa halutaan kehittää jotain uutta.

Allianssissa rakennuttaja, urakoitsija, suunnittelija ja muut sopimuksen osapuolet muodostavat allianssiorganisaation. Osapuolet jakavat hankkeen riskit ja hyödyt yhdessä sovitun kaupallisen mallin mukaan.

Allianssisopimuksessa korostetaan luottamusta, yhteisiä tavoitteita ja päätöksentekoa sekä yhteistä vastuuta. Projektille määritellään tavoitteet, jotka ovat samat kaikille osapuolille. Sopimusrakenteella pyritään siihen, että kaikki osapuolet toimivat koko hankkeen parhaaksi ja etsivät innovatiivisia ratkaisuja hankkeen toteut-

tamiseksi. Kun tavoitteet saavutetaan, kaikki hyötyvät taloudellisesti. Toisaalta, jos hanke epäonnistuu, kaikki epäonnistuvat.

Suomi on allianssihankeiden edelläkävijöitä Euroopassa. Ensimmäinen allianssimallilla Suomessa toteutettu hanke oli vuonna 2015 valmistunut Lielähti-Kokemäki-junarata. Toinen hanke oli vuonna 2017 valmistunut Tampereen rantatunneli, jonka kansainvälinen projektiyhdistys IPMA palkitsi maailman parhaana projektina. Hanketta kiitettiin sidosryhmälähtöisyydestä, toimivasta viestinnästä ja läpinäkyvyydestä. Tyypillisesti allianssimallilla toteutetuissa hankkeissa pysytään hyvin tavoitebudjetissa ja aikataulussa.

Ensimmäisen hankkeen, junaradan, allianssi muokattiin australialaisesta allianssimallista. Sen jälkeen erilaisia allianssihankeita on ollut viitisenkymmentä. Niistä osa on puhtaita alliansseja ja osa erilaisia hybridimalleja. Vuosikymmenen mittaan allianssista on tullut suosittu hankemuoto, mutta yhteinen sopimusmalli allianssille saatiin aikaan vasta vuosikymmenen lopulla.

– Olin ratikan tarjouskilpailuvaiheen puolueeton tarkkailija eli seurasin koko puolen vuoden prosessin ajan tilaajan hankintatoiminnan ja arviointiryhmän toimintaa ja päätöksentekoa osallistuen muun muassa kaikkiin tarjoajille järjestettyihin tilaisuuksiin ja arviointiryhmän kokouksiin. Tehtäväni oli varmistaa, että tilaaja käsittelee asioita avoimesti, tasapuolisesti ja luottamuksellisesti ja että hankkeessa toimitaan allianssiperiaatteen mukaisesti eli soudetaan yhteistä venettä samaan suuntaan, tasataan riskit ja pidetään mielessä yhteiset tavoitteet. Täytyy nostaa hattua kaupungin organisaatiolle ja liikenneviraston kavereille. He toimivat tilaajana vastuullisesti ja huomioivat urakoitsijankin. Allianssi on hieno malli, mutta se toimii vain, jos se on aito ja kaikki ovat siihen sitoutuneita, sanoo aluepäällikkö Jari Lehtonen.

Elinkaarimalli on julkisten rakennushankkeiden ja niihin liittyvien palveluiden hankintatapa. Siitä käytetään myös nimitystä Public Private Partnership.

Elinkaarimallin sopimuskausi on pitkä, 15–30 vuotta. Sinä aikana hankkeen toteuttaja vastaa suunnittelusta ja rakentamisesta sekä kiinteistön kunnossapidosta. Lisäksi voidaan sopia esimerkiksi siivouksesta, turvapalveluista tai rahoituksen jär-

jestämisestä. Elinkaarimallissa rakennushanketta varten perustetaan projektiyhtiö, joka tuottaa elinkaaripalvelun julkisen sektorin tilaajalle.

Rakennusteollisuus RT, Suomen Kuntaliitto, RAKLI sekä isoimpien kaupunkien ja rakentajien edustajat ovat yhdessä laatineet sopimusmallin elinkarihankkeita varten. Näin halutaan kehittää kumppanuusmallien käyttöä julkisella sektorilla ja tuoda yksityisen sektorin uudet toimintatavat osaksi julkisia hankintoja.

Elinkaarimallissa investointien kustannukset jakautuvat pitkälle aikavälille. Se helpottaa kuntien tiukkaa taloustilannetta. Toisaalta hankkeen toteuttaja kantaa rakennuksesta vastuuta tavallista pitempään. Tilaaja maksaa suunnittelun, rakentamisen ja käytön aikaisten palveluiden kokonaisuudesta palvelumaksuja, jotka on jaksotettu koko sopimuskaudelle.

KASVUA KAUPUNKISEUDUILLA

Kaupungistuminen, väestön ikääntyminen ja perhekoon pieneneminen jatkuvat edelleen 2020-luvulla. Rakentaminen painottuu kasvukeskuksiin niin sisäisen kuin ulkoisenkin muuttoliikkeen seurauksena. Kaupungistuminen on kansainvälinen trendi, jota Suomi seuraa muiden maiden jäljessä.

Teknologian tutkimuskeskus VTT on arvioinut väestönkehityksen perusteella vuosina 2020–2040 tarvittavien uusien asuntojen määrää. Asuntotuotantotarve 2040-tutkimuksen mukaan Suomeen pitää rakentaa vuosittain noin 35 000 uutta asuntoa eli kahdessakymmenessä vuodessa yhteensä 700 000 asuntoa. Maltillisemmän näkemyksen mukaan määrä on noin 30 000 asuntoa vuodessa. Vuonna 2020 puhjennut koronavirushiidastaa asuntotuotantoa, vaikka asuntojen tarve ei vähe-

Uusista asunnoista lähes 90 prosenttia rakennetaan neljälletoista suurimmalle kaupunkiseudulle, joilla tarkoitetaan Helsingin metropolialuetta, Tampereen, Oulun ja Turun seutuja sekä kym-

UUSISTA ASUNNOISTA 90 PROSENTTIA
RAKENNETAAN SUURIMMILLE
KAUPUNKISEUDULLE.

mentä keskisuurta kaupunkiseutua, joiden väestö on noin 100 000 asukasta tai enemmän.

Tutkimuksen mukaan Tampereen seutu tarvitsee asuntoja 40 prosenttia nykyistä enemmän. Jyväskylän seudulla vastaava luku on 35 ja Hämeenlinnan seudulla 22 prosenttia. Eniten asunnontarve kasvaa Helsingin ja Oulun seuduilla. Määrällisesti asunnontarpeesta lähes puolet kohdistuu Helsinkiin. Helsingin, Tampereen, Oulun ja Turun kaupunkiseudut kattavat yhdessä kolme neljäsosaa uusien asuntojen tarpeesta vuoteen 2040 mennessä.

Rakennusteollisuus RT muistuttaa, että uusien asuntojen tarve on huomioitava kaavoituksessa ja joukkoliikenneinvestoinneissa, jotta asutuspula ei muodostuisi talouskasvun esteeksi. Esa Kiiveri peräänkuuluttaa valtiovaltalta pitkän tähtäimen investointisuunnitelmaa, johon koko kansakunta sitoutuu. Ennalta sovitusta linjauksista pidettäisiin kiinni yli hallituskausien. Hänen mukaansa on aika luopua yksittäisiin hankkeisiin johtavasta siltarumpupolitiikasta. Sen sijaan vähenevien varojen käyttö pitää suunnitella hyvin ja kohdentaa oikein.

– Mitä parempi ja toimivampi infra, sitä paremmin yhteiskunta pärjää. Yksityisetkin investoinnit kiihtyvät, kun investori tietää, mikä on kehityssuunta ja minne kannattaa investoida. Kun investoinnit menevät oikeisiin paikkoihin, niiden tuottavuus on paras mahdollinen. Tämä on yhteiskunnan kannalta äärimmäisen tärkeää, sanoo Kiiveri. – Kaikki yhteiskunnan toiminnot rakentuvat infran varaan.

Valtio solmii suurimpien kaupunkiseutujen kanssa maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuksia, joilla tuetaan kaupunkiseudun kuntien sekä kuntien ja valtion välistä yhteistyötä. Tampereen kaupunkiseudun ensimmäiset MAL-sopimukset 2010-luvulla ottivat kantaa maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen. Sittemmin näkökulma on laajentunut saavutettavuuteen ja kestävyYTEEN. Tampereen entisen pormestarin, kansanedustaja Anna-Kaisa Iksen mielestä on tärkeää, että sopimukseen kirjataan riittävästi kannustimia.

– Esimerkki kannustimesta on valtion 30 prosentin rahoitusosuus Tampereen raitiotiehankkeessa. Ratikka ei ole vain liikennehanke, vaan se on kaupunkikehityshanke. Ratikka mahdollistaa esimerkiksi Hiedanrannan alueen, johon tulee 25 000

asukasta ja jopa 10 000 työpaikkaa sekä uutta, älykästä rakentamista. Myös Jyväskylä saa nyt ensimmäisen MAL-sopimuksensa, kertoo Anna-Kaisa Ikonen.

TAMPEREEN RATIKKA ON
KAUPUNKIKEHITYSHANKE.

Tilastokeskuksen uusimman vuonna 2019 julkaistun väestöennusteen mukaan vuonna 2035 väkiluku kasvaisi enää vain Uudellamaalla ja Pirkanmaalla sekä Ahvenanmaalla. Viisi vuotta myöhemmin Pirkanmaankin väkiluvun ennustetaan kääntyvän laskuun. Ennuste perustuu syntyvyyden, kuolleisuuden ja muuttoliikkeen aiempaan kehitykseen eikä siinä huomioida taloudellisten, sosiaalisten tai muiden yhteiskunta- ja aluepoliittisten päätösten vaikutuksia väestönkehitykseen.

Vuonna 2019 Tampereelle valmistui 12-kerroksinen asuinkerrostalo PMK-torni, jonka rakennutti Pohjola Rakennus Oy.

Tampereen tavoitteena on kasvaa vuoteen 2033 asti vuosittain yli 3 000 asukkaalla. Kasvutavoite perustuu kaupungistumisilmiöön ja aktiiviseen kaupungin kehittämiseen.

– Kaupungin vetovoimaan vaikuttavat työ ja asuminen sekä kaikki muut pito- ja vetovoimatekijät, kuten palvelut ja opiskelupaikat. Näissä vetovoimatekijöissä Tampere on onnistunut erityisen hyvin, sanoo pormestari Lauri Lyly. – Vain Tampere voi haastaa kasvuluvuissa pääkaupunkiseudun, jolla on pääkaupungin status, hyvät kulkuyhteydet, valtionhallinto ja pääkonttorit. Siksi tulevaisuusinvestoinnit ovat meille tärkeitä ja niissä me olemme askelen edellä.

HYVÄT LIIKENNEYHTEYDET
OVAT ALUEIDEN MENESTYKSEN
JA TOIMINNAN EDELLYTYS.

Anna-Kaisa Ikonen muistuttaa, että hyvät liikenneyhteydet ovat alueiden menestyksen ja toiminnan edellytys. Saa-
vutettavuus on ratkaiseva tekijä ja keskeinen hanke sen kannalta on Suomirata, joka mahdollistaa tunnin junayhteyden Tampereen ja Helsingin välille sekä suoran kauko-
junayhteyden pääradalta Helsingin lentoasemalle.

Arvioidaan, että kaupungistumisen seurauksena valtaosassa kunnista asunnoista tulee olemaan ylitarjontaa. Kysynnän kadotessa asuntojen arvo laskee eikä arvottomien asuntojen kunnostaminen kannata. Onkin arveltu, että maaseudun ja pienten kuntakeskusten tyhjiilleen jäävät lähiöt ja omakotitalot rapistuvat purkukuntoisiksi. Samoin on aiemmin käynyt maaltamuuton seurauksena tuhansille maalaistaloille.

ISO OSA SUOMALAISTA ASUU
EDELLEEN SUURIMPIEN
KASVUKESKUSTEN ULKOPUOLELLA.

Kansanedustaja Petri Honkonen Saarijärveltä muistuttaa, että kaupungistumiskehityksestä huolimatta iso osa suomalaista asuu edelleen suurimpien kasvukeskusten ulkopuolella. Suomessa on yhdeksän yli 100 000 asukkaan kaupunkia – Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, Turku, Jyväskylä, Lahti ja Kuopio – ja niissä asuu yhteensä 2,2 miljoonaa ihmistä. Kaikkiaan suomalaisia on viisi ja puoli miljoonaa.

– Asuntopolitiikka luotiin Suomeen sodan jälkeen, jotta kaikkien asunto-olosuhteet kehittyisivät tasa-arvoisesti, mutta nyt alkuperäinen tavoite on unohdettu.

Suuri osa suomalaista asuu alueilla, joissa asuntojen arvo laskee, sanoo Honkonen. – Tällä hetkellä rakennetaan vain kasvukeskuksiin. Muualla vanhaa korjataan, jos korjataan. Alueet eriytyvät liikaa. Jos halutaan, asiaan voidaan vaikuttaa poliittisella ohjauksella, mikä ei tarkoita säätelyä, vaan odotusten ja tavoitteiden ohjaamista.

Asuntopulaa helpottamaan kehitettiin vuonna 1949 aravajärjestelmä, jonka avulla haluttiin tuottaa kohtuuhintaisia ja tietyt laatukselliset täyttäviä asuntoja. Petri Honkosen mielestä nyt kaivataan vanhan aravalainoituksen tyyppistä järjestelmää, jolla rahoitettaisiin rakentamista sellaisilla alueilla, joilla pankit eivät rahoita uudisrakentamista. Lisäksi uuden avaran avulla myös pieni- ja keskituloiset voisivat hankkia omistusasuntoja.

– Kasvukeskusten ulkopuolella seutukaupungeissa on teollisuutta ja työtä, mutta niihin on vaikea saada työntekijöitä. Vetovoiman ja pitovoiman kannalta on olennaista, että rakennetaan uusia asuntoja. Vanhat vuokra-asunnot on purettava ja tilalle on tehtävä uusia. Tässä auttaisi purkuavustus, sanoo Honkonen.

Hämeenlinnassa uusien ja käytettyjen asuntojen hintaero on historiallisen suuri. Hämeen Sanomien taloustoimittaja Arno Juutilaisen mukaan kaupungissa myydään uusia kerrostaloasuntoja, mutta vanhat omakotitalot eivät mene kaupaksi. Eikä sellaisen hinnalla saa uudesta kerrostalosta edes pientä kaksiota. Hämeenlinnan ongelmat johtuvat kadonneista teollisuuden ja valtiovallan työpaikoista. Pitkä taantuma on leikannut teollisuudesta useita satoja työpaikkoja. Samaan aikaan valtiolta on siirtänyt muualle muun muassa puolustusvoimien toiminnan, yliopiston ja aluehälytyskeskuksen.

MILLAISTA MAAILMAA RAKENNETAAN?

Syntyvyyden on todettu laskeneen Suomessa aiemmin ennustettua nopeammin, jonka seurauksena työikäisen väestön määrän väheneminen kiihtyy 2040-luvulla. Kuluvan vuosikymmenen päättyessä jo neljännes suomalaista on yli 65-vuotiaita. Iän karttuessa ja perheen pienentyessä muutetaan omakotitaloista pieniin kerrostaloasuntoihin palveluiden lähelle kaupunkien keskustoihin. Väestön ikääntymi-

sen takia jatkossa tarvitaan entistä enemmän myös esteettömiä asuntoja ja hoitoalan rakennuksia.

Yksin asuminen lisääntyy vuosi vuodelta paitsi iäkkäiden myös nuorten keskuudessa. Nuorten yksin asumista lienee lisännyt vuonna 2017 voimaan tullut asumistuen muutos.

Tilastokeskuksen mukaan yli 1,2 miljoonaa suomalaista asuu yksin. Se on lähes puolet maan kaikista asutokunnista. Alle neljäsosassa asutokunnista asuu enemmän kuin kaksi ihmistä. Asutokunta muodostuu henkilöistä, jotka asuvat vakituisesti samassa asunnossa tai osoitteessa. Samaan asutokuntaan voi kuulua useampia kotitalouksia.

Pienten asuntojen rakentaminen suurimpiin kasvukeskuksiin on ennusteiden mukaan edelleen jatkuva trendi. Toisaalta esimerkiksi Tampereen kaupunki kertoo tavoittelevansa monipuolista asutujakaumaa. Se tarkoittaa, että kaupungin luovuttamille tonteille rakennettavista asunnoista vähintään neljäsosassa tulee olla vähintään kaksi makuuhuonetta.

Pysäyttääkö koronavirus kaupungistumisen, kysyi Helsingin Sanomat huhtikuussa 2020. Epidemioiden on todettu leviävän erityisen helposti tiiviisti asutuissa kaupunkeissa.

Koronakriisi sulki ihmiset koteihin ja herätti keskustelun uudesta normaalista. Keväällä mökkikauppa vilkastui – ihmiset kaipaavat luontoa ja tilaa – ja jotkut puhuvat Nurmijärvi-ilmion paluusta. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n tutkija Timo Aro on arvellut, että jatkossa suurten kaupunkien lähellä sijaitsevat kunnat ja seutukaupungit voivat houkutella asukkaita juuri väljyydellä, luonnonläheisyydellä ja turvallisuudella. Kriisin vaikutus kaupungistumiseen riippuu sen kestosta. Lyhytaikainen kriisi tuskin muuttaa isoa kuvaa, huomauttaa Helsingin yliopiston aluesuunnittelun ja -politiikan professori Sami Moisio.¹⁸

Asuntotuotantotarve 2020–2040 -tutkimuksessa arvioidaan, ettei koronakriisi jätä pysyviä jälkiä asuntotarpeeseen. Rakennusteollisuus RT:n pääekonomisti Jouni Vihmon mukaan kaupungistumisen juurisyyt eivät katoa mihinkään.

Nyt mietitään, jatkuuko etätyö koronakriisin jälkeen. Etätyön yleistyminen voi vaikuttaa asunnon sijaintiin ja kokoon liittyviin tarpeisiin. Jos työpaikalla ei ole tarpeen käydä päivittäin, asunnon ja työpaikan välisen etäisyyden ja liikenneyhteyksien merkitys vähenee. Ja jos työtä tehdään kotona, tilaa tarvitaan enemmän. Silloin yritykset tarvitsevat vähemmän toimitilaa.

Rakentaminen jatkuu, mutta miten ja millaista maailmaa tulevaisuudessa rakennetaan? Digitalisaatio, ilmastonmuutos, kaupungistuminen ja väestön ikääntyminen ovat vahvoja muutosvoimia edelleen. Talonrakennusteollisuuden toimitusjohtaja Kim Kaskiaron mukaan tulevaisuuden työmaa on entistä lähempänä asiakasta. Asioita mietitään yhdessä ja se pärjää parhaiten, joka pystyy parhaiten palvelemaan. Tärkeintä on yhdessä tekeminen ja jatkuva kehittyminen.

SRV:n Tampereen kansi ja areena -työmaa vuonna 2020.

LOPUKSI

Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen piiri ry:n hallitus päätti vuonna 2019 tehdä juhlakirjan yhdistyksen täyttäessä 50 vuotta. Hallituksen ajatuksena oli tallentaa 2010-luvun tapahtumat ja samalla kerrata hiukan aiempaa historiaa ja myös pohdita tulevaisuutta.

Kirjan tekijäksi valikoitui useasta hyvästä vaihtoehdosta Leena Vaahtera, joka onkin hienosti pystynyt löytämään yhdistyksen toiminnan ytimen. Yhdistyksen tehtävä on läpi vuosikymmenten ollut kirkas ja selkeä; palvella jäsenkuntaa sen tarvitsemissa edunvalvontatehtävissä varsin monimuotoisessa rakentamisen kentässä. Jäsenyriksiiä on monenlaisia, suurista konserneista monen kokoisiin pk-yriksiiin. Yrikskoon vaihdellssa voimakkaasti vaihtelevat myös jäsenyriksien tarpeet. Kuitenkin tietyt edunvalvontatehtävät ovat kaikille jäsenyriksille yhtenevät esimerkiksi työturvallisuuteen tai työehtosopimukseen liittyvät asiat.

Yhdistyksen hallitukseen on pyritty aina saamaan jäsenkuntaa mahdollisimman tasapuolisesti edustava joukko yriksjohtajia ja hallituksessa onkin vällinnut keskusteleva ja avoin kulttuuri asioiden eteenpäin viemiseksi.

Sisä-Suomen piiri on vanhin TRT:n piiriyhdistys ja aktiivinen sekä arvostettu toimija rakentamisen eri foorumeilla. Piirin edustajat ovat monesti toimineet erilaisten uudistusten alullepanijoina ja heitä on varsin usein nähty rakentamisen näköalapaikoilla. Uskonkin, että vaikka maailma ympärillä muuttuu vinhaa vauhtia ja uudet teknologiat muuttavat maailmaa koko ajan, on silti olemassa tarve tämän tyyppiselle yhdistykselle ja sen toiminnalle.

Siispä katsonkin luottavaisin mielin eteenpäin ja uskon, että TRT:n Sisä-Suomen piiri jatkaa aktiivista toimintaansa ja kehittymistä 2020-luvullakin.

Ilkka Hentinen

Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry:n hallituksen puheenjohtaja

VIITTEET

- 1 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 17.12.2018
- 2 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 28.5.2019
- 3 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 16.1.2017
- 4 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 15.9.2013
- 5 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 12.2.2018
- 6 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 13.11.2018
- 7 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 25.6.2018
- 8 Mölsä 2016
- 9 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 24.4.2012
- 10 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 21.10.2014
- 11 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 21.10.2014
- 12 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 21.10.2014
- 13 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 6.10.2015
- 14 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 11.10.2016
- 15 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 24.4.2019
- 16 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 15.10.2019
- 17 Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 18.2.2020
- 18 Harju & Laitinen 2020

LÄHTEET

HAASTATTELUK

Ilkka Hentinen

Petri Honkonen

Matti Höyssä

Anna-Kaisa Ikonen

Kari Inkinen

Tomi Jukola

Arno Juutilainen

Hannu Järvinen

Harri Kaipio

Kim Kaskiaro

Hannu Kauranen

Esa Kiiveri

Ilkka Kääriäinen

Jari Lehtonen

Ralf Lindberg

Lauri Lyly

Hannu Markkola

Juha Metsälä

Miika Oksanen

Timo Porassalmi

Leena Rossi

Kari Salminen

Teijo Savijoki

Jussi Tanhuanpää

Jukka Terhonen

Marko Vehhiä

ARKISTOLÄHTEET

Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry
Toimintasuunnitelmat 2010–2020
Toimintakertomukset 2010–2019

MUUT LÄHTEET

- Eerola, E., Harjunen, O., Lyytikäinen, T. & Saarimaa, T. 2018. Varainsiirtoveron asuntomarkkina-vaikutukset: tutkimustietoa verouudistuksesta. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan artikkelisarja 8/2018. Helsinki.
- Elinkeinoelämän keskusliitto. Vastuullisuus liiketoiminnan ytimessä. Luettu 11.8.2020. <https://ek.fi/mita-temme/energia-liikenne-ja-ymparisto/vastuullisuus/>
- EPSI Rating, toimialatutkimukset, uudisasuntorakentaminen. Luettu 11.8.2020. <https://www.epsi-finland.org/toimialatutkimukset/uudisasuntorakentaminen/>
- Hanhijoki, I., Katajisto, J., Kimari, M. & Savioja, H. 2011. Koulutus ja työvoiman kysyntä 2025. Ennakointituloksia tulevaisuuden työpaikoista ja koulutustarpeista. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2011:25. Helsinki.
- Harju, J. & Laitinen, J. 2020. Koronakriisistä voi seurata 2020-luvun Nurmijärvi-ilmiö, sanoo muuttoliiketutkija. Helsingin Sanomat 12.4.2020.
- Hirvonen, M., Lith, P. & Walden, R. 2010. Suomen kansainvälistyvä harmaa talous. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2010. Helsinki.
- Hirvonen, M. & Määttä, K. 2015. Harmaan talouden torjunta. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2014. Helsinki.
- Huoltovarmuuskeskus. Luettu 11.8.2020. <https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/>
- Järvenpää, T. 2010. Yhteiskunnan ytimessä. Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry 1970–2010. Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry. Tampere.
- Kuntaliitto, tilastot ja julkaisut. Kaupunkien ja kuntien lukumäärät ja väestötiedot. Luettu 11.8.2020. <https://www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumäärät-ja-väestötiedot>
- Lantto, E. & Räsänen, T. 2019. Rakennusalan työturvallisuuden kehitys. Nolla tapaturmaa rakennusteollisuudessa 2020 -hanke. Työterveyslaitos. Helsinki.
- Mölsä, S. 2016. Rakennuslehti 50 vuotta. Rakentaja on ollut aina vuoristoradalla – rahamarkkinoiden, muuttoliikkeen ja finanssipolitiikan heiteltävänä. Rakennuslehti 22.4.2016.
- Pirkanmaan rakennusbarometrit 2009–2020. VTT Expert Service / Forecon Oy. Tampere. Luettu 11.8.2020. <https://www.forecon.fi/julkaisut/>
- Rakennettu ympäristö -ennakointiryhmän tuottamaa ennakointitietoa tulevaisuuden ajureista,

trendeistä ja signaaleista sekä osaamis- ja koulutustarpeista. Luettu 11.8.2020. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/palvelut/ennakointituloksia>

Rakennetun omaisuuden tila ROTI 2019 -raportti. Luettu 11.8.2020. https://www.ril.fi/media/2019/roti/roti_2019_raportti.pdf

Rakennusteollisuus RT. Luettu 11.8.2020. <https://www.rakennusteollisuus.fi/>

Rakennusteollisuus RT:n tiedotteet 2012–2020. Luettu 11.8.2020. <https://www.rakennusteollisuus.fi/Ajankohtaista/Tiedotteet/>

Rakennusteollisuus RT. Työvoimakyselyn 2019 tulokset. Talonrakennusteollisuus alueittain. Luettu 11.8.2020. https://www.rakennusteollisuus.fi/globalassets/suhdanteet-ja-tilastot/tyovoimakysely/2019-kysely/280519_rakennusteollisuuden-tyovoimakysely-2019-tulokset-talonrakentaminen-alueittain.pdf

Savinainen, M., Joensuu, M., Nyberg, M., Oksa, P. & Kari, T. 2014. Rakennusalan terveys (RATE) -kehittämishanke. Rakennusalan sairauspoissaolojen seuranta ja työhyvinvointitietojen. Loppuraportti. Työterveyslaitos. Helsinki.

Sipilä, M. (toim.) 1995. Yhteinen urakka. Rakennusteollisuuden Keskusliitto ry. Helsinki.

Tilastokeskus, Findikaattori. Maanpuolustustahto. 2020. Luettu 11.8.2020. <https://findikaattori.fi/fi/77>

Tilastokeskus, Suomen virallinen tilasto. Väestöennuste 2019. Syntyvyyden lasku heijastuu alueiden tulevaan väestökehitykseen. Luettu 11.8.2020. http://www.stat.fi/til/vaenn/2019/vaenn_2019-09-30_tie_001_fi.html

Tonttibarometri 2013. Rakennusliikkeet. Newsec Valuation Oy. Luettu 11.8.2020. <https://www.rakennusteollisuus.fi/globalassets/ajankohtaista/ajankohtaista-liitteet/2013-12-19-tonttibarometri-2013-rt-raportti.pdf>

Työelämässä oppiminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettu 11.8.2020. <https://minedu.fi/tyopaikalla-oppiminen>

Työtäturmat – tilastojulkaisu 2015. Tilastovuodet 2005 - 2014. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto. Helsinki.

Vainio, T. 2020. Asuntotuotantotarve 2020-2040. VTT Technology 377 Espoo.

Valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta 205/2009.

Vipunen, opetushallinnon tilastopalvelu, uraseuranta. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus. Luettu 11.8.2020. <https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Uraseuranta.aspx>

Virta, S. A. 2000. Rakennusteollisuuden Keskusliiton Sisä-Suomen Piiri ry. Piiriyhdistyksen historiikki vuodesta 1970 vuoteen 2000 ja alueellisen toiminnan taustoja vuodesta 1954 rekisteröitymiseen asti. Rakennusteollisuuden Keskusliiton Sisä-Suomen Piiri ry. Tampere.

KUVAT

Arkta Rakennus sivut 21, 44, 69, 117

Arkta Rakennus, kuvaaja Henrik Kettunen sivu 30

Insinööriyö Hentinen sivut 17, 31, 91, 107, 125, kansi

Luja Yhtiöt sivut 15, 19, 29, 65, 67, 75, 124

Pohjola Rakennus, kuvaaja Riitta Supperi sivu 30

Pohjola Rakennus, kuvaaja Sofia Puolitaival sivu 24

Pohjola Rakennus, kuvaaja Tuomas Holopainen sivu 131

Rakennusteollisuus RT sivu 35, 103

Suomen Laatoituskeskus sivu 31

Suomen valokuvataiteen museo sivu 9

Talorakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry sivut 29, 31, 35

TAMK, kuvaaja Heidi Moksén sivu 40

Rakennus- ja kiinteistöpalvelualan vetovoima ry sivut 52, 55, 56, 97, 119, 135

LIITTEET

HENKILÖSTÖ

VASTAAVAT PIIRIASIAMIEHET JA ALUEPÄÄLLIKÖT

Väinö Kolkka	1970–1979
Pertti Peltonen	1979–1980
Tapio Pohjonen	1980–1996
Jukka Vairema	1997–2007
Jari Lehtonen	2007–

APULASPIIRIASIAMIEHET JA ASIAMIEHET

Tapio Pohjonen	1970–1980
Esko Mäkinen	1974–1992
Pentti Mätäsniemi	1980–1994
Jukka Vairema	1996, 2007–2008
Tommi Alanen	2001–2005
Timo Kauppi	2009–2010
Harri Kaipio	2010–

MITTAMESTARIT

Tapio Pohjonen	1966–1973
Veijo Mäki	1973–2011

TOIMISTONHOITAJAT

Hilkka Kiuru	1970–1980
Pirjo-Leena Peltola	1980–1982
Auli Halme	1997–2002
Anu Kainulainen	2002–2006
Tuija Hietikko	2011–

HARJOITTELIJA

Leena Ilander	2008–2010
---------------	-----------

SIISTIJÄ

Eila Ekström	1973–2005
--------------	-----------

LUOTTAMUSHENKILÖT

PIIRIN HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJAT

Toimitusjohtaja K. T. Lehtonen	1954–1958
Diplomi-insinööri Aarne Sola	1959–1963
Toimitusjohtaja K. E. Keskinen	1964–1966
Teollisuusneuvos Aarre Mattinen	1967–1971
Rakennusneuvos Holger Böök	1972–1976
Toimitusjohtaja Kalle Kiviniemi	1977–1980
Rakennusneuvos Aaro Havia	1981–1984
Toimitusjohtaja Erkki Heinonen	1985–1988
Toimitusjohtaja Jaakko Kapanen	1989–1990
Teollisuusneuvos Veikko Matikainen	1991
Toimitusjohtaja Seppo A. Virta	1992–1996
Toimitusjohtaja Mauno Ojanen	1997–1999
Toimitusjohtaja Pekka Kynnös	2000–2003
Aluejohtaja Jyrki Lautarinne	2004–2006
Toimitusjohtaja Kari Salminen	2007–2009
Toimitusjohtaja Jukka Terhonen	2010
Aluejohtaja Jussi Tanhuanpää	2010–2012
Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri	2013–2015
Konsernijohtaja Juha Metsälä	2016–2018
Toimitusjohtaja Ilkka Hentinen	2019–

HALLITUKSEN JÄSENET JA VARAJÄSENET VUOSINA 2010–2020

Varsinainen jäsen

2010

Toimitusjohtaja Jukka Kulmala
Työpäällikkö Ilkka Hentinen
Aluejohtaja Tuomo Turkkinen
Rakennuspäällikkö Olli Ruusumaa
Toimitusjohtaja Katri Kynnös-Rajamäki
Aluejohtaja Jussi Tanhuanpää
Toimitusjohtaja Juha Metsälä
Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Henkilökohtainen varajäsen

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Aluejohtaja Jussi Holmström
Toimitusjohtaja Sami Rantala

Aluejohtaja Ilkka Kääriäinen
Toimitusjohtaja Juha Metsälä
Toimitusjohtaja Markku Moisio
Toimitusjohtaja Hannu Markkola

2011

Toimitusjohtaja Jukka Kulmala
Työpäällikkö Ilkka Hentinen
Yksikön johtaja Olli Ruusumaa
Toimitusjohtaja Katri Kynnös-Rajamäki
Toimitusjohtaja Juha Metsälä
Hallituksen puheenjohtaja. Esa Kiiveri

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Aluejohtaja Jussi Holmström
Toimitusjohtaja Sami Rantala
Aluejohtaja Ilkka Kääriäinen
Johtaja Markku Moisio
Toimitusjohtaja Hannu Markkola

2012

Toimitusjohtaja Jukka Kulmala
Työpäällikkö Ilkka Hentinen
Aluejohtaja Olli Ruusumaa
Aluejohtaja Jyrki Lautarinne
Toimitusjohtaja Katri Kynnös-Rajamäki
Toimitusjohtaja Juha Metsälä

Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Aluejohtaja Jussi Holmström
Aluejohtaja Tuija Schmidt

Aluejohtaja Ilkka Kääriäinen
Aluejohtaja Tuomo Turkinen
Tuotantojohtaja Ismo Penttilä
Toimitusjohtaja Hannu Markkola

2013

Toimitusjohtaja Jukka Kulmala
Toimitusjohtaja Ilkka Hentinen
Toimitusjohtaja Katri Kynnös-Rajamäki
Aluejohtaja Tuija Schmidt
Aluejohtaja Ilkka Kääriäinen
Toimitusjohtaja Juha Metsälä

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Aluejohtaja Jussi Holmström
Toimitusjohtaja Hannu Markkola
Aluejohtaja Jyrki Lautarinne
Aluejohtaja Jukka Hannus
Tuotantojohtaja Ismo Penttilä
Aluejohtaja Kari Löytynoja

2014

Toimitusjohtaja Jukka Kulmala
Toimitusjohtaja Ilkka Hentinen
Toimitusjohtaja Katri Kynnös-Rajamäki
Aluejohtaja Tuija Schmidt
Aluejohtaja Ilkka Kääriäinen
Konsernijohtaja Juha Metsälä

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Aluejohtaja Jussi Holmström
Toimitusjohtaja Hannu Markkola
Aluejohtaja Jyrki Lautarinne
Aluejohtaja Jukka Hannus
Aluejohtaja Kari Löytynoja

2015

Toimitusjohtaja Jukka Kulmala
Toimitusjohtaja Ilkka Hentinen

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Aluejohtaja Jussi Holmström

Toimitusjohtaja Katri Kynnös-Rajamäki
Aluejohtaja Tuija Schmidt
Aluejohtaja Ilkka Kääriäinen
Konsernijohtaja Juha Metsälä

Toimitusjohtaja Hannu Markkola
Aluejohtaja Jyrki Lautarinne
Aluejohtaja Jukka Hannus
Aluejohtaja Kari Löytynoja

2016

Toimitusjohtaja Jukka Kulmala
Toimitusjohtaja Ilkka Hentinen
Toimitusjohtaja Katri Kynnös-Rajamäki
Aluejohtaja Tuija Schmidt
Aluejohtaja Ilkka Kääriäinen
Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Aluejohtaja Jussi Holmström
Toimitusjohtaja Hannu Markkola
Yksikönjohtaja Kari Lindroos
Aluejohtaja Jukka Hannus
Aluejohtaja Kari Löytynoja

2017

Toimitusjohtaja Jukka Kulmala
Toimitusjohtaja Ilkka Hentinen
Toimitusjohtaja Katri Kynnös-Rajamäki
Aluejohtaja Tuija Schmidt
Aluejohtaja Ilkka Kääriäinen
Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Aluejohtaja Jussi Holmström
Toimitusjohtaja Hannu Markkola
Yksikönjohtaja Kari Lindroos
Aluejohtaja Jukka Hannus
Aluejohtaja Matti Joensuu

2018

Toimitusjohtaja Jukka Kulmala
Toimitusjohtaja Ilkka Hentinen
Toimitusjohtaja Katri Kynnös-Rajamäki
Kehitysjohtaja Tuija Schmidt
Aluejohtaja Ilkka Kääriäinen
Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Hallituksen puheenjohtaja Jussi Holmström
Toimitusjohtaja Hannu Markkola
Yksikönjohtaja Panu Sivula
Aluejohtaja Jukka Hannus
Aluejohtaja Matti Joensuu

2019

Toimitusjohtaja Jukka Kulmala
Hallituksen puheenjohtaja Jussi Holmström
Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri
Kehitysjohtaja Tuija Schmidt
Toimitusjohtaja Katri Kynnös-Rajamäki
Hallituksen puheenjohtaja Juha Metsälä

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Toimitusjohtaja Ville Kari
Aluejohtaja Matti Joensuu
Yksikönjohtaja Panu Sivula
Toimitusjohtaja Hannu Markkola
Aluejohtaja Ilkka Kääriäinen

2020

Toimitusjohtaja Katri Kynnös-Rajamäki
Yksikönjohtaja Ilkka Kääriäinen
Hallituksen puheenjohtaja Jussi Holmström
Toimitusjohtaja Jukka Kulmala
Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri
Kehitysjohtaja Tuija Schmidt
Aluejohtaja Matti Joensuu

Toimitusjohtaja Hannu Markkola
Aluejohtaja Marko Nikander
Toimitusjohtaja Ville Kari
Toimitusjohtaja Kari Salminen
Toimitusjohtaja Jouni Walden
Yksikönjohtaja Noora Sokero
Aluejohtaja Henri Sulankivi

PIIRIN EDUSTAJAT VALTAKUNNALLISISSA TOIMIELIMISSÄ VUOSINA 2010–2020

TRT:N HALLITUS

2010

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Toimitusjohtaja Jukka Terhonen / aluejohtaja Jussi Tanhuanpää
Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

2011

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Aluejohtaja Jussi Tanhuanpää
Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

2012

Toimitusjohtaja Kari Salminen
Aluejohtaja Jussi Tanhuanpää
Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

2013

Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri
Toimitusjohtaja Juha Metsälä
Toimitusjohtaja Kari Salminen

2014

Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Konsernijohtaja Juha Metsälä

Toimitusjohtaja Kari Salminen

2015

Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Konsernijohtaja Juha Metsälä

Aluejohtaja Tuija Schmidt

2016

Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Konsernijohtaja Juha Metsälä

Aluejohtaja Tuija Schmidt

2017

Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Konsernijohtaja Juha Metsälä

Aluejohtaja Tuija Schmidt

2018

Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Konsernijohtaja Juha Metsälä

Aluejohtaja Tuija Schmidt

2019

Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Toimitusjohtaja Ilkka Hentinen

Kehitysjohtaja Tuija Schmidt

2020

Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Toimitusjohtaja Ilkka Hentinen

Kehitysjohtaja Tuija Schmidt

TRT:N YRITTÄJÄVALIOKUNTA

2006–2020

Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri, vuodesta 2010 lähtien valiokunnan puheenjohtaja

TRT:N EDUSTAJISTOON VUODEKSI 2020 VALITUT

2020

Varsinainen jäsen

Toimitusjohtaja Jukka Kulmala
Toimitusjohtaja Katri Kynnös-Rajamäki
Toimitusjohtaja Ilkka Hentinen
Toimitusjohtaja Hannu Markkola
Hallituksen puheenjohtaja Jussi Holmström
Toimitusjohtaja Jouni Walden
Aluejohtaja Henri Sulankivi

Henkilökohtainen varajäsen

Toimitusjohtaja Henri Huhdanpää
Toimitusjohtaja Hanna Marttila
Aluejohtaja Mikko Leinonen
Yksikönjohtaja Janne Korja
Toimitusjohtaja Ville Kari
Toimitusjohtaja Jukka Hannus
Hankejohtaja Henna Korpiluoto

RT:N HALLITUS

2012–2013

Toimitusjohtaja Kari Salminen

2015–2018

Konsernijohtaja Juha Metsälä

2018–2019

Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

RT:N TYÖMARKKINAVALIOKUNTA

1999–2010

Toimitusjohtaja Kari Salminen

2011–2014

Toimitusjohtaja Juha Metsälä

2015–2018

Toimitusjohtaja Ilkka Hentinen

2019–2020

Hallituksen puheenjohtaja Jussi Holmström

RT:N EDUSTAJISTOON VUODEKSI 2020 VALITUT

2020

Varsinainen jäsen

Hallituksen puheenjohtaja Esa Kiiveri

Kehitysjohtaja Tuija Schmidt

Toimitusjohtaja Kari Salminen

Toimitusjohtaja Ilkka Hentinen

Henkilökohtainen varajäsen

Yksikönjohtaja Ilkka Kääriäinen

Yksikönjohtaja Noora Sokero

Aluejohtaja Matti Joensuu

Hallituksen puheenjohtaja Jussi Holmström

PIIRIN JÄSENLIIKKEET

VANHAT JÄSENLIIKKEET

	Jäsenyys	
A. Saarinen ja Kumppanit	1972-1974	TAMPERE
Ahti Rakennusosakeyhtiö aluetoimisto	1985-1993	HÄMEENLINNA
Ahti-Rakennusyhtiö (Niilo Ahti Oy)	1970-1993	TAMPERE
Asikainen Koskenkorva Kotakorpi Oy	1984-1989	TAMPERE
Asuntokeskuskunta Tampereen Haka	1970-1992	TAMPERE
Asvirak Oy	2004-2008	TAMPERE
Autila Oy	1970-1986	TAMPERE
AW-Insto Oy	1995-2004	TAMPERE
Betonisampo Oy	1973-1999	TAMPERE
Cava Rakennus Oy	2014-2018	LEMPÄÄLÄ
CC Kotirakennus / CADtec Oy	2009-2016	JYVÄSKYLÄ
Consti Julkisivut Oy	2011-2019	TAMPERE
Elementtityö Oy aluetsto	1983-1993	TAMPERE
Ermint Oy	1995-2007	TAMPERE
H&H puhtaudenhallinta / Ylöjärven Kauppahuone Oy	2016-2018	YLÖJÄRVI
Haka Rakentajat Oy	1989-1993	TAMPERE
Haka Rakentajat Oy aluetsto	1989-1993	HÄMEENLINNA
Hartiatalo Oy aluetoimisto	1989-1991	HÄMEENLINNA
Hartiatalo Oy aluetoimisto	1989-1992	TAMPERE
Hartus Yhtiöt Oy	2016-2020	LEMPÄÄLÄ
Hatanpään Rakennus Oy	1988-2018	TAMPERE
Hato-Rakennus Oy	1995-1999	TAMPERE
HMT-Rakennus Oy	1990-1991	TAMPERE
Hämeen Julkisivusaneeraus Oy	1990-2010	HÄMEENLINNA
Hämeen Kattokeskus Oy	2016-2017	PIRKKALA
Hämeen Laatutalo Oy	1998-2000	HÄMEENLINNA
Hämeen Saneerausrakentajat Oy	1983-1992	HÄMEENLINNA
Hämeen Sisustusurakointi Oy	2006-2010	VALKEAKOSKI
Hämeenlinnan Rakennus Oy	1974-1986	HÄMEENLINNA
Insinööri-toimisto Pohjavedenalennus Oy	1989-1992	JYVÄSKYLÄ
Insinööri-toimisto Rakennusvaarna Oy	1979-1981	MÄNTTÄ
Insinööri-toimisto Seppo Rantala Oy	1979-2014	TAMPERE
Insinööri-toimisto VM Suomalainen Oy	2002-2017	JOUTSA

Insinööritsto Erkki Ekholm Oy	1987-1997	HÄMEENLINNA
Insinööritö Oy aluetoimisto	1970-1972	TAMPERE
IT-Taso Oy	1998-2002	JYVÄSKYLÄ
JAK Talot Oy	2014-2016	LEMPÄÄLÄ
Jalora Oy	1993-2011	TAMPERE
Jatke Oy	2012-2019	TAMPERE
JH-Rakennus Oy	1981-1990	VAAJAKOSKI
Jyväskylän Keskirakenne Oy	1984-1991	JYVÄSKYLÄ
Jyväskylän Teräsvalmiste Oy	1986-1988	JYVÄSKYLÄ
Jyväsrakenne K. Valkama	1970-1974	JYVÄSKYLÄ
Kalena Oy	1982-1984	MULTIA
Kangasalan Rakennuspalvelu Oy	1983-1992	KANGASALA
Kanta-Rakennus Oy	1977-1995	HÄMEENLINNA
Kappalarakentajat Oy	1981-1992	VAAJAKOSKI
Karhen Rakennus Oy	1988-2004	TAMPERE
Karhen Rakennus Oy	2009-2011	TAMPERE
Kaukajärven Elementti Ky	1972-1975	TAMPERE
Kerros-Taso Oy	1996-1996	TAMPERE
Kerrostyö Oy	1970-1993	JYVÄSKYLÄ
Kerrostyö Oy aluetoimisto	1970-1993	TAMPERE
Keski-Suomen Rakennuskolmio Oy	1991-1994	SÄYNÄTSALO
Keskisen Rakennusliike Oy	1970-1976	TAMPERE
KK-Rakenne om K. Kyllijoki	1982-1984	TAMPERE
KN-Urakointi Oy	1980-1985	TAMPERE
Korpilahti-Rakenne Oy	1987-1992	KORPILAHTI
Koskirakennus Ky V. Viitala	1980-1988	VALKEAKOSKI
K P Kuoppamäki Oy	2009-2017	TAMPERE
Kummila Oy	1970-1993	HÄMEENLINNA
Kumoni Oy Sisä-Suomi	2017-2019	JYVÄSKYLÄ
Ky Maalisuora	1980-1986	JYVÄSKYLÄ
Laattapojat Oy	1986-1992	TAMPERE
Laatuelementti Oy	1974-1974	TAMPERE
Lahdenranta Oy	1995-2011	TAMPERE
Lemminkäinen Oy aluetoimisto	1985-1990	JYVÄSKYLÄ
Lemminkäinen Talo Oy	2010-2011	HYVINKÄÄ
Lemminkäinen Talo Oy	2010-2018	JYVÄSKYLÄ
Lemminkäinen Talo Oy	2010-2018	TAMPERE
Liisalan Rakennus Oy	2004-2014	PETÄJÄVESI

Lind Osakeyhtiö	1989-1991	TAMPERE
Lujatalo Hämeenlinnan aluetoimisto	1996-1999	HÄMEENLINNA
Lujatalo Oy, Häme	2005-2016	HÄMEENLINNA
Lujatalo Oy, Keski-Suomi	2000-2017	JYVÄSKYLÄ
Mansen Rakennus Oy	1973-1979	TAMPERE
Mansen Timpurit Oy	2016-2019	TAMPERE
MHL-Rakennus OY	2016-2018	KAUNIAINEN
MNK-Rakennusosakeyhtiö	1984-1986	TAMPERE
NCC Rakennus Oy, Hämeenlinna	2001-2015	HÄMEENLINNA
NCC-Puolimatka Oy aluetoimisto	1995-2001	TAMPERE
NCC-Puolimatka Oy aluetoimisto	1995-2001	JYVÄSKYLÄ
NCC-Puolimatka Oy aluetoimisto	1998-2001	HÄMEENLINNA
Nopan Rakennusliike Oy	1970-1986	TAMPERE
Normirakenne Oy	1989-1994	VIITASAARI
NRT Rakennus Oy	2018-2020	TAMPERE
Ojanen Yhtiöt Tampereen Rakennus Oy	1995-1995	TAMPERE
Oka Oy, Tampereen alueyksikkö	2002-2011	TAMPERE
Palmberg-Urakoitsijat Oy	2009-2010	HYVINKÄÄ
Peab Vahila Oy	2001-2003	TAMPERE
Perusyhtymä Oy	1981-1986	TAMPERE
Piippuhuolto Oy	1974-1979	TAMPERE
Pirkan Elementtirakenne Oy	1970-1973	TAMPERE
Pirkan Rakennustoimisto Oy	1970-1974	TAMPERE
Pirkanmaan Projektitoimi Oy	1999-2009	TAMPERE
PJ-Kiinteistöt Oy	2016-2017	YLÖJÄRVI
Pohjansepot Oy	1985-1993	JYVÄSKYLÄ
Pohjola Reconst Oy	2001-2001	TAMPERE
Polar Rakennusosakeyhtiö aluetoimisto	1971-1973	TAMPERE
Polar Rakennusosakeyhtiö aluetoimisto	1984-1997	JYVÄSKYLÄ
Polar-Rakennus Oy aluetoimisto	1994-1997	TAMPERE
Polar-Rakennus Oy aluetoimisto	1996-1997	HÄMEENLINNA
Puitos Oy	1990-1993	YLÖJÄRVI
Rakennus Autonen Oy	1992-1995	KARSTULA
Rakennus Kari Järvinen Oy	1990-1995	TAMPERE
Rakennus Loimakoski Oy	1995-2016	TAMPERE
Rakennus Oy Paanurakenne	2013-2015	TAMPERE
Rakennus Oy Tamcom	1989-1991	TAMPERE
Rakennus Oy Y. A. Järvinen	1970-1976	JÄMSÄ

Rakennus Repola Ky	1984-1988	VALKEAKOSKI
Rakennus Saharinen	1979-1981	TAMPERE
Rakennus Topinoja Ky	1984-1999	HÄMEENLINNA
Rakennus Vairema Oy	1979-1993	TAMPERE
Rakennus- ja insinööritoimisto Ropponen	1971-1988	SAARIJÄRVI
Rakennus-Anttila Oy	1984-1995	IKAALINEN
Rakennus-Ekholm Oy	1983-1985	HÄMEENLINNA
Rakennus-Kari Lehtiniemi Oy	1982-1991	KANGASALA
Rakennus-Ossi Iso-Mustajärvi Oy	1984-1984	TAMPERE
Rakennus-Otava Oy	1988-2010	JYVÄSKYLÄ
Rakennus-Ruola Oy aluetoimisto	1977-1978	HÄMEENLINNA
Rakennus-Ruola Oy aluetoimisto	1982-1988	JYVÄSKYLÄ
Rakennuskunta Haka aluetoimisto	1980-1994	JYVÄSKYLÄ
Rakennuskunta Haka Lahden aluetoimisto	1984-1984	HÄMEENLINNA
Rakennusliike A ja O Koskinen Oy	1970-1993	JÄMSÄNKOSKI
Rakennusliike A. Saarinen Ky	1970-1974	TAMPERE
Rakennusliike Aaro Havia Oy	1970-1994	KANGASALA
Rakennusliike Aspinen & Kumppanit	1970-1977	JYVÄSKYLÄ
Rakennusliike E ja V Kaartinen Oy	1973-1975	KEURUU
Rakennusliike E. Syrjä Oy	1979-1981	HÄMEENLINNA
Rakennusliike Eino Aronen Oy	1984-1993	TAMPERE
Rakennusliike Erkki Pulli Ky	1972-1975	YLÖJÄRVI
Rakennusliike H. Böök Oy	1970-1986	TAMPERE
Rakennusliike H. Murtomäki Oy	1970-2016	TAMPERE
Rakennusliike Heikki Peltoniemi	1973-1974	PIRKkala
Rakennusliike Insinööriurakoitsijat Oy	1972-1981	TAMPERE
Rakennusliike Jorma Seestie	1979-1988	YLÖJÄRVI
Rakennusliike Jouko Lehtonen	1970-1972	TAMPERE
Rakennusliike Junnikkala Ky	1973-1992	VIRRAT
Rakennusliike K ja P Salonen Oy	1999-2014	TAMPERE
Rakennusliike K. Haarala Ky	1977-1991	TOIJALA
Rakennusliike K. Mäkitalo	1971-1972	YLÖJÄRVI
Rakennusliike K. V. Kinnunen Oy	1980-1984	JYVÄSKYLÄ MLK
Rakennusliike Kaarlo Kestinen	1974-1975	IKAALINEN
Rakennusliike Keski-Suomen Sisä-Rakenne Oy	1980-1989	JYVÄSKYLÄ
Rakennusliike Keurustyö Oy	1990-2010	KEURUU
Rakennusliike Kivirakenne Oy	1970-1978	JYVÄSKYLÄ
Rakennusliike Kolkka Ky	1971-1979	VIIALA

Rakennusliike Lassi Kolari Ky	1981-1987	VALKEAKOSKI
Rakennusliike Lauri Pulliainen Oy	1971-1993	KANGASALA
Rakennusliike M. Ruhala	1971-1982	PARKANO
Rakennusliike Matti Neuvonen Ky	1989-1993	TAMPERE
Rakennusliike Mauno Kivelä	1970-1981	TAMPERE
Rakennusliike Mauno Ojanen Oy	1982-2008	TAMPERE
Rakennusliike Minkkinen & Ketola Oy	1977-2018	SASTAMALA
Rakennusliike Pekka Holopainen	1970-1993	TAMPERE
Rakennusliike Pekka Vuorinen Oy	1972-1973	TAMPERE
Rakennusliike Pelkonen Oy	1990-2008	JYVÄSKYLÄ
Rakennusliike Porrokki Oy	1990-2017	ÄÄNEKOSKI
Rakennusliike Pulli&Saarimäki	1970-1972	TAMPERE
Rakennusliike Rauno Tuominen Ky	1978-1993	LEMPÄÄLÄ
Rakennusliike Rautasalo Oy	1990-1993	VIITASARI
Rakennusliike Rogel Oy	2017-2018	JYVÄSKYLÄ
Rakennusliike S & L Tuominen Oy	1980-2019	JÄMSÄ
Rakennusliike Salomaa ja Kumppanit	1970-1982	IKAALINEN
Rakennusliike SPK-Rakenne Oy	1980-1986	TAMPERE
Rakennusliike Tehora Oy	1990-1991	JYVÄSKYLÄ
Rakennusliike V. Lehtonen	1971-1980	IITTALA
Rakennusliike Veikko Matikainen Oy	1970-2006	TAMPERE
Rakennusliike Veikko Salonen Ky	1972-1992	TAMPERE
Rakennusliike Velj. Tynkkynen Oy	1970-1993	JYVÄSKYLÄ
Rakennusliike Wall Oy	1971-1979	ORIVESI
Rakennusliike Y. Suuronen	1970-1989	HÄMEENLINNA
Rakennusosakeyhtiö Suomen Perusparannus	1997-2012	TAMPERE
Rakennuspalvelu Aalinniemi Oy	2002-2015	JYVÄSKYLÄ
Rakennustoiminta Liukkonen&Lähteinen Oy	1990-1991	SAARIJÄRVI
Rakennustoimisto A. Puolimatka Oy aluetoimisto	1970-1994	JYVÄSKYLÄ
Rakennustoimisto A. Puolimatka Oy aluetoimisto	1987-1994	TAMPERE
Rakennustoimisto A. Puolimatka Oy, aluetoimisto	1989-1993	HÄMEENLINNA
Rakennustoimisto E. Tarvainen	1970-1993	TAMPERE
Rakennustoimisto Eino Viesti Oy	1974-1981	HÄMEENLINNA
Rakennustoimisto Juha Ojanen Oy	1992-1993	TAMPERE
Rakennustoimisto K. A. J. Saarimäki Ky	1972-1975	TAMPERE
Rakennustoimisto Kiviniemi & Kumppanit	1970-1977	VALKEAKOSKI
Rakennustoimisto Kostamo Oy	1976-1980	JYVÄSKYLÄ
Rakennustoimisto Lavikainen Oy	2004-2010	TAMPERE

Rakennustoimisto M. Tolonen Oy	1971-1984	HÄMEENLINNA
Rakennustoimisto Mattinen&Niemi	1970-1984	TAMPERE
Rakennustoimisto Metsäpuro Oy	1970-2016	TAMPERE
Rakennustoimisto Oiva Berg Ky	1972-1993	JYVÄSKYLÄ
Rakennustoimisto P. Kallio ja Kumppanit	1970-1970	JYVÄSKYLÄ
Rakennustoimisto Palmberg Oy	1994-2010	TAMPERE
Rakennustoimisto Ratesto	1979-1981	TAMPERE
Rakennustoimisto Tähtinen&Sola Oy	1970-1986	TAMPERE
Rakennustoimisto Vesa Kulmala	1981-1993	VAMMALA
Rakennustoimisto Yrjö Härmäläinen Oy	1971-2000	JYVÄSKYLÄ
Rakennustoimisto Yrjö Härmäläinen Oy	1996-2000	TAMPERE
Rakennustyö Oy	1970-1980	HÄMEENLINNA
Rakennusurakointi Simo Mäenpää Oy	1996-1999	TAMPERE
Rakennusyhtymä Peltonen-Neuvonen	1983-1988	TAMPERE
Rakennusyhtymä Teeriaho&Mäkelä	1972-1974	LAMMI
Rakentajat Ruusala Oy	2017-2017	JYVÄSKYLÄ
Restakoti Oy	2017-2018	JYVÄSKYLÄ
RVP Niemelä Oy	2010-2014	JYVÄSKYLÄ
Seicon Oy, Tampere	2001-2003	TAMPERE
Selekta Rakennus Oy	2013-2017	TAMPERE
Sisämaan Rakennuspalvelu Ky	1989-1995	VAAJAKOSKI
Skanska Talonrakennus Oy, Häme	1994-2016	HÄMEENLINNA
SKR-Kiinteistöt Oy	1996-1997	HÄMEENLINNA
Soklex-Urakointi Oy	1999-2016	SAARIJÄRVI
Soraseula Oy	1970-1992	TAMPERE
SOX-Asennus Oy	1997-1999	SAARIJÄRVI
Suomen Kodikas-Talot Oy	2016-2019	TAMPERE
Suomen Laatoituskeskus Oy	1996-2020	KANGASALA
Suunnittelu- ja rakennustoimisto Einari Lehtonen Oy	1971-1989	TAMPERE
Sydän-Suomen Rakennus Oy	1981-1988	VIITASAARI
T-Rakenne Oy	1973-1974	TAMPERE
T2H Rakennus Oy	2012-2020	VANTAA
Talovalmiste Oy	1971-1979	TURENKI
Tammermaan Rakennus Oy	1987-1990	YLÖJÄRVI
Tampereen Betoni Oy	1970-1980	TAMPERE
Tampereen Elementti Oy	1970-1986	TAMPERE
Tampereen Elementtinieli Oy	1989-1991	TAMPERE
Tampereen Monirakennus Oy	1999-2011	LEMPÄÄLÄ

Tampereen Rakennustyö Oy	1970-1972	TAMPERE
Tasakolmio Oy	1980-1981	VIIALA
Team-Herman Oy	1977-1982	KEURUU
Tehdasraudoite Oy	1987-1995	LEMPÄÄLÄ
Teopinn Ky Martti Kuupakko	1984-1995	TAMPERE
TIM-Rakennus Oy	2000-2016	TAMPERE
TMA-Rakennus Oy	1996-2003	LEMPÄÄLÄ
Toprakenne Ky	1984-1991	TAMPERE
Trendikoti Oy	2018-2020	HÄMEENLINNA
Urakoitsija Toivo Koivu Tuulialan Rakennustyö	1995-1995	LEMPÄÄLÄ
Vaajakosken Rakennuspalvelu Oy	1997-2009	VAAJAKOSKI
Vetur Oy	2016-2017	TAMPERE
Virtain Rakennuspalvelu Oy	2018-2019	VIRRAT
Visilla Oy	2013-2014	TAMPERE
VRP Korjauspalvelut Oy	2015-2017	JYVÄSKYLÄ
VRP Rakennuspalvelut Oy, Pirkanmaa	2011-2015	TAMPERE
Värilaasti Oy	1978-1987	TAMPERE
YIT Tolonen Oy	1985-2007	HÄMEENLINNA
Ylö-Rakennus Oy	1990-1991	YLÖJÄRVI
Äänekosken KR-Rakennus Ky	1987-1989	ÄÄNEKOSKI

NYKYISET JÄSENLIIKKEET

Akaan Rakennuspalvelu Oy	2016	AKAA
Alasen Rakennus Oy	2016	PIRKKALA
Alexi N Oy Rakennuspalvelut	2018	ÄÄNEKOSKI
Are Oy	2011	JYVÄSKYLÄ
Are Oy	2010	TAMPERE
Arkta Rakennus Oy	1996	YLÖJÄRVI
AW-Rakennus Oy	2005	TAMPERE
Betoco Asunnot Oy	2019	ORIVESI
Betoco Oy	2009	ORIVESI
Bonava Suomi Oy	2016	TAMPERE
Bromsa Rakennus Oy	2017	YLÖJÄRVI
Celtic-Rakennus Oy	2012	JYVÄSKYLÄ
Consti Korjausrakentaminen Oy	2009	TAMPERE
Ehtatyö Oy	2015	SASTAMALA

Jäsenyys alkanut

Finnish Construction Partners Oy	2020	TAMPERE
Gles Lahti Oy	2017	LAHTI
Hartela Länsi-Suomi Oy	2001	TAMPERE
HML – Rakentajat Oy	2017	VANTAA
Hämeen Remonttitiimi Oy	2017	PAROLA
Hämeen Tähti-Rakennus Oy	2020	JANAKKALA
Hämeenlinnan Saneeraus- ja Rakennuspalvelu Oy	2002	HÄMEENLINNA
Inlook Oy	2013	LEMPÄÄLÄ
Insinööritoimisto Hentinen Oy	1995	JOUTSA
Japira-Rakennuspalvelu Oy	2007	HÄMEENLINNA
Jatke Pirkanmaa Oy	2019	TAMPERE
JTR-Rakennus Oy	1981	HÄMEENLINNA
Juhajoki Works Oy	2020	KANGASALA
JVR-Rakenne Oy	2016	LIEVESTUORE
Kirvestyöt Timo Sollo Oy	2018	HÄMEENLINNA
Kumoni Oy	2019	KUOPIO
Lempäälän Rakentajat Oy	2015	LEMPÄÄLÄ
Lujatalo Oy	2019	JYVÄSKYLÄ
Lujatalo Oy	2000	TAMPERE
Maalaus- ja Pinnoitustyö M. Kivistö Oy	2018	NOKIA
Majava Bros Oy	2020	FORSSA
Mansen Timanttisaha Oy	1979	KANGASALA
Marvea Oy	2019	PIRKKALA
Metritiski Oy	2019	VALKEAKOSKI
MKN-Urakointi Oy	2000	TAMPERE
Monikoti Oy	2007	TAMPERE
MP-Yhtymä Oy	2018	TAMPERE
NCC Suomi Oy	2001	JYVÄSKYLÄ
NCC Suomi Oy	2001	TAMPERE
Ojares Oy	1996	YLÖJÄRVI
Ola-Talot Oy	2016	YLINEN
Pallas Rakennus Oy Länsi-Suomi	2015	TAMPERE
Patria-Rakennus Oy	1998	HÄMEENLINNA
Peab Oy	2011	JYVÄSKYLÄ
Peab Oy	2003	TAMPERE
Pirkanmaan Mestari-Rakentajat Oy	1996	TAMPERE
Pirkanmaan PR-Tilat Oy	2017	YLÖJÄRVI
Pohjola Rakennus Group PRG Oy	1998	TAMPERE

Pohjola Rakennus Oy	2015	JYVÄSKYLÄ
Pohjola Rakennus Oy	2014	TAMPERE
R4 Korjausurakointi Tampere Oy	2020	TAMPERE
Rakennus Jari Kupiainen Oy	2017	TAMPERE
Rakennus Kauppinen Oy	2018	FORSSA
Rakennus Saarni Oy	2017	LEMPÄÄLÄ
Rakennus-Kaseva Oy	2015	JYVÄSKYLÄ
Rakennuskaarit Oy	2016	TAMPERE
Rakennusliike J. Malm Oy	2002	KANGASALA
Rakennusliike K ja M Lammi Oy	2016	TAMPERE
Rakennusliike Lapti Oy	2015	TAMPERE
Rakennusliike Lapti Oy	2016	JYVÄSKYLÄ
Rakennusliike Markku Haataja Oy	2016	LEMPÄÄLÄ
Rakennusliike Porrassalmi Oy	1970	PALOKKA
Rakennusliike Seiska Oy	2018	JYVÄSKYLÄ
Rakennusliike Tikirak Oy	1993	KANGASALA
Rakennusliike U. Lipsanen Oy	1996	PIEKSÄMÄKI
Rakennusliike Vala Oy	2020	PAROLA
Rakennuspalvelu H. Kangasvieri Oy	2020	ORIVESI
Rakennuspalvelu Henri Mikkonen Oy	2020	NOKIA
Rakennuspalvelu P & P Heikkinen Oy	2016	VAAJAKOSKI
Rakennustoimisto HATO Oy	1999	PIRKKALA
Rakennustoimisto Pekka Kynnös Oy	1974	HÄMEENKYRÖ
Rakennustyö Marko Lehtonen Oy	2017	JOUTSA
Rakentajan Ipa Oy	2002	JYVÄSKYLÄ
Rakentajan Palvelu Oy Reponen	2016	SASTAMALA
Raksa Keränen Oy	2020	HÄMEENLINNA
Ramirent Finland Oy	2013	JYVÄSKYLÄ
Rannikon Aarre Oy	2016	KANGASALA
Ranowe Oy	2016	MUURAME
Rasicom Oy	2018	LÄYLIÄINEN
Rimbo Asbest Oy	2016	YLÖJÄRVI
RJP Rakennus Oy	2016	TAMPERE
RKM Group Oy	2016	PIRKKALA
RPP Rakennus Oy	2017	JYVÄSKYLÄ
Selekta Rakennus muu Suomi Oy	2017	HELSINKI
SiriusPro Rakennuspalvelu	1985	JÄMSÄ
Sisä rakenne TopSet Oy	2016	KANGASALA

Skanska Talonrakennus Oy	1994	JYVÄSKYLÄ
Skanska Talonrakennus Oy	1994	TAMPERE
SR-Rakenne Oy	2017	SÄYNÄTSALO
SRV Rakennus Oy	2006	JYVÄSKYLÄ
SRV Rakennus Oy	2009	TAMPERE
Star Rakennus- ja kuivauspalvelut Oy	2017	JYVÄSKYLÄ
Stema, Suomen Teollisuusmaalaus Oy	2016	PAROLA
Suolahden PS-Rakennus Oy	2016	SUOLAHTI
Suomen betonilattiat Oy	2016	KANGASALA
Suomen Erikoissaneeraus Oy	2016	SIURO
Suomen Jotar Oy	2018	KIMINKI
T2H Pirkanmaa Oy	2016	TAMPERE
Tammelan Tasorakennus Oy	2016	FORSSA
Tampereen Julkivisutekniikka Oy	2020	TAMPERE
Tampereen Taloteko Oy	2020	PIRKKALA
Tampereen Tasorakennus Oy	2016	TAMPERE
Teeri-Kolmio Oy	2016	YLÖJÄRVI
Telinekataja Oy	2006	JYVÄSKYLÄ
Temotek Palvelut Oy	2016	OULU
Tuuloksen Rakentajat Oy	2020	TUULOS
Valkaman Rakennetyö Oy	2020	FORSSA
Visura Oy	1987	TAMPERE
VRP Keski-Suomi Oy	2015	VAAJAKOSKI
VRP Länsi-Suomi Oy	2015	TAMPERE
VRP Rakennuspalvelut Oy	2009	VAAJAKOSKI
Winclean Oy	2014	TAMPERE
YIT Kalusto Oy	2000	URJALA
YIT Suomi Oy	2007	HÄMEENLINNA
YIT Suomi Oy	1993	JYVÄSKYLÄ
YIT Suomi Oy	1982	TAMPERE
Zetes Oy	2018	HAUSJÄRVI

YHTEISKUNTA YHDESSÄ KEHITTÄEN

Rakennusteollisuus RT on rakennusteollisuuden keskusjärjestö ja rakennusalan yritysten edunvalvoja. RT-liittoyhteisöön kuuluva Talonrakennusteollisuus on talonrakennusalan yritysten toimialayhdistys. Sen vanhin piiriyhdistys on vuonna 1970 toimintansa aloittanut Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry, johon kuuluu yli 120 jäsenyritystä.

Suomen kansallisvarallisuudesta noin 80 prosenttia on kiinni rakennetussa ympäristössä ja joka viides suomalainen tekee työtä rakentamisen tai kiinteistöjen hoidon parissa. Hämeenlinnasta Tampereen kautta Jyväskylään ulottuvan Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen Piiri ry:n alueelle kohdistuu noin neljännes rakentamisesta ja sen työllisyysvaikutuksista.

Tämä kirja kertoo yhdistyksen viisikymmenvuotises-ta toiminnasta painottuen viimeksi kuluneen vuosikymmenen teemoihin. Osaamisen, reilun kilpailun, työturvallisuuden ja vastuullisuuden edistäminen on yhdistyksen tärkeimpiä tehtäviä. Viime vuosina merkittävään rooliin on noussut myös elinkeinoelämän ja julkisen sektorin yhteistyön kehittäminen. Tulevaisuuden yhteiskuntaa rakennetaan yhdessä.

Rakennusteollisuus

